

Møteinnkalling

Utval:	Kontrollutvalet
Møtestad:	Møterom 425 Sunnhordland, Fylkeshuset
Dato:	12.03.2018
Tid:	10:00

Møteplan:

Kl. 10.00 – 12.00	Kurs innan habilitet – I møterom «Vestlandet», i 1. etasje i fylkeshuset
Kl. 12.00 – 12.30	Lunsj
Kl. 12.30 – 14.00	Fylkesrådmannen orienterer om ny personvernlov, i møterom 425 i fylkeshuset
Kl. 14.00 –	Sakshandsaming

Dersom nokon av medlemmene ikkje kan møte og må melde forfall, vert dei bedne om å gjere dette så tidleg som råd er ved å **ringa** til Roald Breistein, tlf. 55 23 94 47/ 975 05 152 eller til Hogne Haktorson, tlf. 55 23 94 53/911 05 982.

Kristian Helland (KRF) har meldt forfall til dette møtet og vara vert innkalla.

Til andre varamedlemer er denne innkallinga å sjå på som ei orientering. Dersom det vert aktuelt at andre varamedlemer må møta, vil det bli gjeve nærmare beskjed.

Møteinnkallinga til dette møtet finn du også på denne lenkja:

<http://einnsyn.hfk.no/eInnsyn/Dmb/DmbMeetingDetail?meetingId=773>

Møteboka frå møte i kontrollutvalet 05.02.2018 finn du på denne lenkja:

<http://einnsyn.hfk.no/eInnsyn/Dmb/DmbMeetingDetail?meetingId=772>

På iPad kan møteinnkallinga til dette møtet, og møteprotokollen frå møte 05.02.2018, lastas ned på ePolitiker og lesast i GoodReader.

Inge Reidar Kallevåg
kontrollutvalsleiar

Hogne Haktorson
kontrollsjef

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikkje underskrift

Kopi: Fylkesrådmann
Fylkesordførar
Revisor

Sakliste

Utvals- saknr	Innhold	Arkiv- saknr	U.Off.
PS 15/18	Godkjenning av innkalling og sakliste		
PS 16/18	Godkjenning av møtebok frå forrige møte		
PS 17/18	Fylkesrådmannen orienterer om ny personvernlov	2018/596	
PS 18/18	Oppfølging - Selskapskontroll av arkivplikta til selskap fylkeskommunen har eigarskap i	2015/8849	
PS 19/18	Oppfølging - Selskapskontroll av Hardanger AKS AS	2015/943	
PS 20/18	Val av sekretariatsordning for kontrollutvalet i ny fylkeskommune	2016/3311	
PS 21/18	Selskapskontroll av Grieghallen IKS - Status i arbeidet ved Deloitte	2017/15170	
PS 22/18	Forvaltningsrevisjon av fråfall i vidaregåande opplæring - Status i arbeidet ved Deloitte	2017/13387	
PS 23/18	Kurs i regi av Deloitte i 2018	2014/10532	
PS 24/18	Rekneskapsresultat for kontrollutvalet for 2017	2016/4239	
PS 25/18	Gjennomgang av møteprotokoller	2015/11023	
PS 26/18	Referatsaker		
RS 2/18	Tilsynsrapport - fagopplæring	2015/12604	
RS 3/18	Status for spørsmål og oversendingsforslag i fylkesutvalet pr. februar 2018	2015/10348	
RS 4/18	FUV 01.02.18 - Val av eigarrepresentantar for 2018	2015/11183	
RS 5/18	FUV 01.02.18 - Retningsliner for arkiv og offentlegheit i selskap fylkeskommunen eig	2015/8849	
RS 6/18	FUV 21.02.18 - Revisjon av rutine for varsling	2018/8138	
RS 7/18	TING 06.03.18 - Finansforvaltninga i 2017	2016/4239	
RS 8/18	Ting 06.03.18 - Reglement for mottak og registrering av gaver mv.	2015/12602	
RS 9/18	Fylkeskommunen sitt eigarskap i NDLA - svar på spørsmål	2016/2086	
RS 10/18	Agder Bomdrift AS	2015/11183	
RS 11/18	Haugaland Bompengeselskap AS	2015/11183	
RS 12/18	Invitasjon til FKTs fagkonferanse 29. - 30. mai 2018 på Gardermoen	2014/10539	
PS 27/18	Eventuelt		

PS 15/18 Godkjenning av innkalling og sakliste

PS 16/18 Godkjenning av møtebok frå forrige møte

Arkivnr: 2018/596-3
Saksbehandlar: Roald Breistein

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Kontrollutvalet	17/18	12.03.2018

Fylkesrådmannen orienterer om ny personvernlov

Bakgrunn for saka:

Kontrollutvalet gjorde slikt vedtak i sak PS 5/18 i møte 05.02.2018:

1. *Kontrollutvalet ber fylkesrådmannen til neste møte svare skriftleg på dei 7 spørsmåla som går fram under drøftingspunktet over når det gjeld status i arbeidet med tilpassing til ny personvernlov. Det skriftlege svaret bes levert sekretariatet innan 27.02.2018.*
2. *I tillegg ber kontrollutvalet fylkesrådmannen om å komme i møte 12.03.2018 for å orientere munnleg om saka.*

Dei 7 spørsmåla det vert vist til i punkt 1 i vedtaket lyd slik:

1. Er det nokon som jobber med ny personvernlov?
2. Er det laga protokoll som viser kva som er samla inn av personopplysningar?
3. Er det inngått databehandlaravtalar, og er desse oppdatert?
4. Er det oppretta personvernombod/rådgiver?
5. Er personvernerklæringa oppdatert?
6. Er det innebygd personvern i datasystemer?
7. Er det vurdert å få vennligsinna hackere til å teste datasystemer?

Drøfting:

Skriftleg svar frå fylkesrådmannen på dei 7 spørsmåla ligg ved. Slik sekretariatet ser det går det fram av svaret at fylkeskommunen har relativt god kontroll på kva utfordringar som må løysast før den nye lova trer i kraft. Det er også avtalt at fylkesrådmannen kjem i møte for å orientere munnleg om saka.

Konklusjon:

Dersom det ikkje kjem fram noko spesielt i fylkesrådmannen si munnlege orientering vert det tilrådd at kontrollutvalet tar informasjonen til orientering. Det vert i tillegg tilrådd at kontrollutvalet ber om å få skriftleg og munnleg orientering om korleis tilpassinga til ny personvernlov har gått i møte i kontrollutvalet 24.09.18.

Forslag til vedtak

1. Kontrollutvalet ber om at fylkesrådmannen kjem med skriftleg og munnleg orientering om korleis tilpassinga til ny personvernlov har gått i møte i utvalet 24.09.2018.
2. Den skriftlege orientering bes sendt sekretariatet innan 10.09.2018.
3. Informasjonen vert elles teken til orientering.

Hogne Haktorson
kontrollsjef

Roald Breistein
utvalgssekretær

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikkje underskrift.

Vedlegg

- 1 Ny personvernlov frå 2018 – status på tilpassing i Hordaland fylkeskommune

NotatDato: 23.02.2018
Arkivsak: 2018/7931-1
Saksbehandlar: torrutl

Til: Sekretariat for kontrollutvalet

Frå: Fylkesrådmannenl

Ny personvernlov frå 2018 – status på tilpassing i Hordaland fylkeskommune

Fylkesrådmannen viser til protokoll frå møtet i Kontrollutvalet 05.02.18 (PS 5/2018), der utvalet ber om ein status på tilpassinga til ny personvernlovgjeving.

Kontrollutvalet stiller følgjande spørsmål:

1. Er det nokon som jobbar med ny personvernlov?

Som Kontrollutvalet tidlegare er orientert om (RS 53/2017) gjennomførte revisjons- og rådgjevingsselskapet KPMG hausten 2017 ein gapanalyse i heile organisasjonen med unntak av Skyss, for å kartleggje på kva område fylkeskommunen per i dag ikkje har rutinar og prosedyrar som tilfredsstillar det nye regelverket. Tilsvarande gjennomgang er seinare gjennomført hos Skyss i regi av revisjons- og rådgjevingsselskapet PwC.

Analysane avdekka at Hordaland fylkeskommune og Skyss har eit betydeleg arbeid framfor seg for å sikre at interne rutinar og prosedyrar er i samsvar med det nye regelverket. Det er utarbeidd ein overordna tiltaksplan, som Økonomi- og organisasjonsavdelinga på vegner av fylkesrådmannen følgjer opp gjennom eit eget prosjekt. Alle avdelingane har peikt ut lokale personvernkoordinatorar, som representerer fagavdelingane inn i prosjektet og koordinerer aktuelle aktivitetar i sine respektive einingar.

Skyss har ein eigen tiltaksplan som vert følgt opp lokalt.

2. Er det laga protokoll som viser kva som er samla inn av personopplysningar?

Hordaland fylkeskommune har i dag 61 ulike system med personopplysningar. 17 av desse systema inneheld sensitive personopplysningar.

Avdelingane arbeider med å gå gjennom bruken av personopplysningar og vurderer om behandlingsgrunnlaget er dekkja av lov eller samtykke. Hordaland fylkeskommune vil oppdatere dei generelle retningslinjene for behandling av personopplysningar for å sikre at dei ulike avdelingane innhentar gyldig samtykke iht. ny personvernlov der dette er naudsynt. Avdelingar som nyttar samtykkeerklæringar i dag, vurderer om det må hentast inn nytt samtykke frå dei registrerte.

3. Er det inngått databehandlaravtalar, og er desse oppdatert?

Hordaland fylkeskommune har inngått databehandlaravtalar med dei fleste eksterne systemleverandørane. Det er etablert dialog med alle leverandørane for å få på plass oppdaterte databehandlaravtalar i tråd med ny personvernlov.

4. Er det oppretta personvernombod/rådgivar?

Hordaland fylkeskommune var ein av dei første fylkeskommunane som fekk godkjenning frå Datatilsynet til å etablere ordning med eget personvernombod våren 2015. I samband med innføringa av ny personvernlov og vidare oppfølging av denne har fylkesrådmannen vedteke å utvide funksjonen som personvernombod til ei heiltidsstilling. Nytt personvernombod tiltrer stillinga primo april i år og vil rapportere administrativt til fylkesdirektør økonomi og organisasjon, med ei stipla linje til fylkesrådmannen på same måte som elev- og lærlingombodet og mobbeombodet.

5. Er personvernerklæringa oppdatert?

Hordaland fylkeskommune har fleire personvernerklæringar i dag. Desse vil bli oppdaterte i tråd med ny personvernlov.

6. Er det innebygd personvern i datasystem?

Hordaland fylkeskommune er i dialog med dei eksterne systemleverandørane våre for å kartleggje status for innebygd personvern i systema, jfr. også spørsmål 3.

7. Er det vurdert å få vennlegsinna hackere til å teste datasystem?

Hordaland fylkeskommune har høg merksemd på informasjonssikkerheit og fysisk IT-sikkerheit og arbeider kontinuerleg med ulike rutinar og tiltak for å sikre at dette vert følgt opp i den daglege drifta. Det har så langt ikkje vore vurdert å engasjere eksterne hackere for å foreta slike systemtestar.

Arkivnr: 2015/8849-123

Saksbehandlar: Roald Breistein

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Kontrollutvalet	18/18	12.03.2018

Oppfølging - Selskapskontroll av arkivplikta til selskap fylkeskommunen har eigarskap i

Bakgrunn for saka:

Selskapskontrollrapport innan selskapskontroll av arkivplikta til selskap fylkeskommunen har eigarskap i vart handsama i fylkestinget 14.12.2016 der det vart gjort slikt vedtak:

1. *På bakgrunn av selskapskontroll av «Arkiv- og journalføringsplikt i selskap i Hordaland fylkeskommune», ber fylkestinget **fylkesrådmannen** syta for å:*
  - a. *Utforme retningsliner for arkiv og offentlegheit i selskap dei har eigarskap i. Dette for å sikra at selskapa følgjer regelverket, for å sikre innsyn i selskapa og for å sikre at arkivverdig dokumentasjon ikkje går tapt.*
  - b. *Følgje opp at det i selskapa er gjort dokumenterte vurderingar av kva krav selskapa er underlagt, knytt til arkiv og journalføring.*
  - c. *Laga ein prioritert handlingsplan til kontrollutvalet innan 1.3.2017 som viser kva tiltak som skal setjast i verk for å følgja opp tilrådingane i rapporten, når tiltaka skal setjast i verk og kven som skal ha ansvaret for iverksettinga.*

11. *På bakgrunn av selskapskontroll av «Arkiv- og journalføringsplikt i selskap i Hordaland fylkeskommune» ber fylkestinget **Sunnhordland Lufthavn AS** syta for å:*
  - a. *Følgje opp dei avvika som er nemnde i rapporten*
  - b. *Innføre naudsynte system og rutinar for å sikre at dei etterlever krav i regelverket*
  - c. *Laga ein prioritert handlingsplan til kontrollutvalet innan 1.3.2017 som viser kva tiltak som skal setjast i verk for å følgja opp tilrådingane i rapporten, når tiltaka skal setjast i verk og kven som skal ha ansvaret for iverksettinga.*

Tidlegare oppfølging:

Denne saka har vore følgd opp ved tre tidlegare høve, 15.06.2017, 12.09.17 og 18.12.17. Ved desse oppfølgingane har kontrollutvalet gjort seg ferdig med alle selskapa som var omfatta av selskapskontroll med unntak av nr. 11 Sunnhordland Lufthavn AS. I tillegg er oppfølginga i høve nr. 1 Fylkesrådmannen heller ikkje ferdig.

For nr. 11 Stord Lufthavn AS vart det 15.06.2017 gjort slikt vedtak:

*Kontrollutvalet ser positivt på det arbeidet som **Stord Lufthavn AS** har planlagt å sette i verk etter gjennomført selskapskontroll av arkivplikt og offentlegheit i fylkeskommunale selskap. Av tilbakemeldinga går det fram at forbetningsarbeidet skal vera ferdig implementert frå 01.01.2018 med utarbeiding av prosedyrar og oppretting av postjournal. På bakgrunn av dette ber kontrollutvalet om ny status i forbetningsarbeidet i form av kopi av prosedyrar og postjournal innan 31.12.2017.*

For nr 1. Fylkesrådmannen vart det 18.12.2017 gjort slikt vedtak:

2. *Kontrollutvalet ber om å få ny skriftleg status på forbetningsarbeidet på selskapskontroll av arkivplikt og offentlegheit i fylkeskommunale selskap når det gjeld nr. 1 **Fylkesrådmannen** innan 19.02.17.*

Drøfting:

Kontrollutvalet har eit særskilt ansvar for å følgje opp at fylkestinget sine vedtak i samband med handsaming av rapportar om selskapskontroll og forvaltningsrevisjon vert følgd opp. Det vert vist til «Forskrift om kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner» § 12 «Oppfølging av forvaltningsrevisjoner» der det står dette:

«Kontrollutvalget skal påse at kommunestyrets eller fylkestingets vedtak i tilknytning til behandlingen av rapporter om forvaltningsrevisjon følges opp.

Kontrollutvalget skal gi rapport til kommunestyret eller fylkestinget om hvordan kommunestyrets eller fylkestingets merknader til rapport om forvaltningsrevisjon er blitt fulgt opp. Det skal også rapporteres om tidligere saker som etter utvalgets mening ikke er blitt fulgt opp på en tilfredsstillende måte.»

Vi har no motteke tilbakemelding frå **Stord Lufthavn AS** som viser at forbetringstiltaka for det meste er ferdig gjennomført. På bakgrunn av dette bør kontrollutvalet seie seg ferdig med oppfølginga her.

Når det gjeld tilbakemelding frå **fylkesrådmannen** er denne ikkje motteke innan svarfristen som var sett til 19.02.2018. Purring vart send 28.02.18, men svar er enno ikkje motteke. Sekretariatet meiner at kontrollutvalet bør gje uttrykk for at det ikkje er tilfredsstillande at fylkesrådmannen ikkje har svart på denne oppfølginga innan fristen. Det er som kjent no over 1 år sidan rapporten vart vedteke i fylkestinget og forbetringstiltaka burde vore ferdig gjennomført no.

Sekretariatet er likevel kjend med at fylkesrådmannen la fram sak for fylkesutvalet 01.02.2018 om rutinar for arkiv- og journalføring i selskap i Hordaland fylkeskommune. Saka, inkludert vedtak, ligg som referatsak til dette møtet. På bakgrunn av dette bør kontrollutvalet be om å få ny skriftleg status på forbetningsarbeidet seinast innan 16.04.17

Konklusjon:

På bakgrunn av at det som går fram over vert det tilrådd at kontrollutvalet er nøgd med tilbakemeldinga frå **nr. 11 Stord Lufthavn AS** og seier seg ferdig med saka.

Når det gjeld **nr. 1 Fylkesrådmannen** vert det tilrådd at kontrollutvalet ber om å få ny skriftleg status på forbetningsarbeidet seinast innan 16.04.17. I tillegg vert det tilrådd at utvalet gjev uttrykk for at det ikkje er tilfredstillande at fylkesrådmannen ikkje har svart på oppfølginga innan den fastsette fristen.

Forslag til vedtak

1. Kontrollutvalet er nøgd med tilbakemeldinga på selskapskontroll av arkivplikt og offentlegheit i fylkeskommunale selskap og seier seg ferdig med saka når det gjeld **nr 11. Stord Lufthavn AS**.
2. Kontrollutvalet meiner at det ikkje er tilfredstillande at fylkesrådmannen ikkje har svart på oppfølginga innan den fastsette fristen.
3. Kontrollutvalet ber om å få ny skriftleg status på forbetningsarbeidet på selskapskontroll av arkivplikt og offentlegheit i fylkeskommunale selskap når det gjeld **nr. 1 Fylkesrådmannen** seinast innan 16.04.17.

Hogne Haktorson
kontrollsjef

Roald Breistein
utvalgssekretær

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikkje underskrift.

Vedlegg

- 1 Kopi av postjournal Stord Lufthamn

INNGÅANDE POST 2018

Mottatt dato:	Journalnr:	Avsender:	Avsenders referanse	Dato dokument:	Emne/Innhold:	Saksbehandler:	Behandlingsfrist:	Unntatt offentlighet:
15.01.2018	2018-201	Luftfartstilsynet	17/18126-6	12.12.2017	EU-sertifikat med vedlegg	Kjell Kristian Hollund		
23.01.2018	2018-202	NAV	2018/0037006-1	17.01.2017	Tilsagn tilrettelegging LJB	Kjell Kristian Hollund	05.06.2018	jf.offl.§13
02.02.2018	2018-203	Luftfartstilsynet	18/01603-4	22.01.2018	Godkjenning opertiv leiar AFIS	Jan Morten Myklebust		
14.02.2018	2018-204	Luftfartstilsynet	17/20441-1	06.02.2018	Avtale om flyværtjeneste	Jan Morten Myklebust		
20.01.2018	2018-205	Samferdselsdepartementet	15/2841-42	10.01.2018	Avtale om kompensasjon for drift	Jan Morten Myklebust		
14.02.2018	2018-206	Luftfartstilsynet	17/20316-5	01.02.2018	Oppfølging av godkjenning utdanningsorg.	Jan Morten Myklebust		
02.02.2018	2018-207	Miljødirektoratet	2017/143	01.02.2018	Informasjon om egenkontrollrapportering	Kjell Kristian Hollund	01.03.2018	

UTGÅANDE POST 2018

Dato:	Vår referanse/jnr	Mottaker:	Emne/Innhold:	Saksbehandler	Behandlingsfrist:	Kopi til:	Unntatt offentlighet:
04.01.2018	2018-101	NAV	Refusjonskrav tilrettelegging LJB	KKH			jf. Offl. § 13
05.01.2018	2018-102	NAV	Søknad om tilrettelegging forlenging	KKH			jf. Offl. § 13
22.01.2018	2018-103	Luftfartstilsynet	Søknad om godkjenning ny opertiv leiar AFIS	JMM			

Arkivnr: 2015/943-69
Saksbehandlar: Roald Breistein

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Kontrollutvalet	19/18	12.03.2018

Oppfølging - Selskapskontroll av Hardanger AKS AS

Bakgrunn for saka:

Selskapskontrollrapport av Hardanger AKS AS vart handsama i fylkestinget 14.6.2016 der det vart gjort slikt vedtak:

«På bakgrunn av selskapskontroll av Hardanger AKS AS ber fylkestinget **fylkesrådmannen** syta for å:

1. Setje i verk tiltak i tråd med dei 5 tilrådingane frå Deloitte som går fram av punkt 9 i rapporten.
2. Laga ein prioritert handlingsplan innan 1.10.2016 som viser kva tiltak som skal setjast i verk for å følgja opp tilrådingane i rapporten, når tiltaka skal setjast i verk og kven som skal ha ansvaret for iverksettinga.

Det går fram av punkt 9 i rapporten at Deloitte tilrår at Hordaland fylkeskommune set i verk følgjande tiltak:

1. Vurderer å stille krav til styra om å gjennomføre styreevalueringar, kompetansevurderingar, utarbeide årleg plan, styreinstruks og instruks for dagleg leiar.
2. Vurderer å sende fylkeskommunen si eigarmelding og eigarstrategiar til selskapa fylkeskommunen har eigarskap i, slik at fylkeskommunen sine rutinar for eigarstyring er kjent for selskapa.
3. Vurderer å slutta seg til eigarstrategien til Kvam herad
4. Sørger for at krava i den generelle avtalen som er inngått mellom Hordaland fylkeskommunen og Hardanger AKS blir etterlevd. Under dette sørge for at det blir inngått elevkontraktar mellom skulen og selskapet, og at selskapet dokumenterer eleven sin arbeidspraksis i tilstrekkeleg grad før fylkeskommunen betaler for praksisplassen.
5. Formaliserer forventingar og krav til selskapet vedrørende oppfølging av elevane og korleis selskapet skal rapportere til skulen om til dømes manglande oppmøte og liknande.»

Kontrollutvalet har eit særskilt ansvar for å følgje opp at fylkestinget sine vedtak i samband med handsaming av rapportar om forvaltningsrevisjon vert følgt opp. Det vert vist til «Forskrift om kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner» § 12 «Oppfølging av forvaltningsrevisjoner» der det står dette:

«Kontrollutvalget skal påse at kommunestyrets eller fylkestingets vedtak i tilknytning til behandlingen av rapporter om forvaltningsrevisjon følges opp.

Kontrollutvalget skal gi rapport til kommunestyret eller fylkestinget om hvordan kommunestyrets eller fylkestingets merknader til rapport om forvaltningsrevisjon er blitt fulgt opp. Det skal også rapporteres om tidligere saker som etter utvalgets mening ikke er blitt fulgt opp på en tilfredsstillende måte.»

Vi legg til grunn at dette ansvaret også gjeld for revisjonsrapportar om selskapskontroll.

På bakgrunn av vedtaka i fylkestinget i juni 2016 handsama kontrollutvalet tilbakemelding om status på forbetningsarbeidet frå fylkesrådmannen og frå Hardanger AKS AS i møte 20.10.2016. Der vart det gjort slikt vedtak:

1. *Kontrollutvalet ser positivt på det arbeidet som er starta opp, både av fylkesrådmannen og av styret/dagleg leiar, i samband med selskapskontroll av Hardanger AKS AS.*
2. *På bakgrunn av at det meste av forbetningsarbeidet skal vera ferdig innan utgangen av mars 2017, ber kontrollutvalet om ny status på arbeidet i form av skriftleg tilbakemelding innan 31.3.2017. Denne tilbakemeldinga må innehalde dokumentasjon som viser kva som er gjort i praksis på kvart av forbetningspunkta.*

Kontrollutvalet handsama tilbakemelding på forbetningsarbeidet frå Fylkesrådmannen og Hardanger AKS AS i møte 23.05.2017 der det vert gjort slikt vedtak:

1. Kontrollutvalet ber **fylkesrådmannen** om ny status på alle 5 punkta i form av skriftleg tilbakemelding innan 01.09.2017. Tilbakemeldinga må også innehalde skriftleg dokumentasjon som viser kva som er gjort i praksis på kvart av forbetningspunkta.
2. Kontrollutvalet ber **styret/dagleg leiar i Hardanger AKS AS** om ny status i form av skriftleg tilbakemelding på punkta 3 til 12, 14b og 16 innan 01.09.2017. Tilbakemeldinga må også innehalde skriftleg dokumentasjon som viser kva som er gjort i praksis på kvart av forbetningspunkta.

Kontrollutvalet handsama tilbakemelding på forbetningsarbeidet frå Fylkesrådmannen og Hardanger AKS AS i møte 30.11.2017 der det vert gjort slikt vedtak:

1. Kontrollutvalet i Hordaland fylkeskommune meiner at det ikkje er tilfredsstillande at **Fylkesrådmannen** sitt forbetningsarbeid etter selskapskontroll av Hardanger AKS AS ikkje er ferdig nesten 1,5 år etter at vedtaket i fylkestinget vart gjort.
2. Kontrollutvalet har forventning om at arbeidet er ferdig innan utgangen av 2017 og ber om ny skriftleg tilbakemelding på arbeidet innan 15.01.2018.
3. Kontrollutvalet i Hordaland fylkeskommune er nøgd med at **Hardanger AKS AS** er ferdig med sitt forbetningsarbeid i høve denne selskapskontrollen og seier seg ferdig med saka.

Drøfting:

Sekretariatet mottok 12.02.2018 vedlagte status på forbetningsarbeidet frå Fylkesrådmannen dagsett 18.01.2018.

Av denne tilbakemeldinga går det fram at fylkesrådmannen har svart tilfredstillande på punkt 4 og 5 i vedtaket i fylkestinget 14.06.2016. Sekretariatet kan derimot ikkje sjå å ha motteke utfyllande svar på punkta 1, 2 og 3. Det er no snart 1 ¼ år sidan vedtaket vart gjort i fylkestinget og sekretariatet meiner det er lite tilfredstillande at ikkje kontrollutvalet har motteke utfyllande svar på dei tre gjenståande punkta. På bakgrunn av dette bør utvalet få fram at det no er forventning om at forbetningsarbeidet vert ferdig snarast og be om ny skriftleg tilbakemelding på arbeidet seinast innan 16.04.2018. Kontrollutvalet bør i tillegg invitere fylkesrådmannen inn i neste møte for å gjera greie for kvifor forbetningsarbeidet i denne selskapskontrollen har teke så lang tid.

Konklusjon:

Det vert tilrådd at kontrollutvalet gjev uttrykk for at det er lite tilfredstillande at **Fylkesrådmannen** enno ikkje har svart utfyllande på alle punkt i høve forbetningsarbeid på denne selskapskontrollen, nesten 1 ¼ år etter at vedtaket i fylkestinget vart gjort. Utvalet bør vidare ha forventning om at arbeidet er ferdig snarast, og be om ny skriftleg utfyllande tilbakemelding på arbeidet når det gjeld punkt 1, 2 og 3, seinast innan 16.04.2018. Tiltaka som er gjennomført bør i tillegg kunne dokumenterast. Vidare vert det tilrådd at kontrollutvalet ber fylkesrådmannen om å komme i neste møte for å gjera greie for kvifor forbetningsarbeidet i denne selskapskontrollen har teke så lang tid.

Forslag til vedtak

1. Kontrollutvalet i Hordaland fylkeskommune meiner at det er lite tilfredstillande at **Fylkesrådmannen** enno ikkje har svart utfyllande på alle punkt i høve forbetningsarbeid på selskapskontroll av Hardanger AKS AS, nesten 1 ¼ år etter at vedtaket i fylkestinget vart gjort.
2. Kontrollutvalet har forventning om at arbeidet er ferdig snarast, og ber om ny skriftleg utfyllande tilbakemelding på arbeidet når det gjeld punkt 1, 2 og 3, seinast innan 16.04.2018. Tiltaka som er gjennomført må i tillegg dokumenterast.
3. Kontrollutvalet ber fylkesrådmannen om å komme i neste møte for å gjera greie for kvifor forbetningsarbeidet i denne selskapskontrollen har teke så lang tid.

Hogne Haktorson
kontrollsjef

Roald Breistein
utvalgssekretær

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikkje underskrift.

Vedlegg

- 1 Selskapskontroll i Hardanger AKS AS – statusrapport 18.01.2018

NotatDato: 18.01.2018
Arkivsak: 2015/943-70
Saksbehandlar: hanglop1

Til:	Kontrollutvalget
Frå:	Fylkesrådmannen

Selskapskontroll i Hardanger AKS AS – statusrapport 18.01.2018**Bakgrunn**

Då kontrollutvalet handsama «*Oppfølging – selskapskontroll av Hardanger AKS AS*» (PS 114/2017) den 30.10.2017, vart det bedt om ny status på arbeidet i form av skriftleg tilbakemelding innan 15.01.2018. Det vert også tilrådd at denne tilbakemeldinga inneheldt dokumentasjon som viser kva som er gjort i praksis på kvart av forbetningspunkta. Vedtaket i kontrollutvalet var som følgjer:

Vedtaket:

1. *Kontrollutvalet i Hordaland fylkeskommune meiner at det ikkje er tilfredstillande at **Fylkesrådmannen** sitt forbetningsarbeid etter selskapskontroll av Hardanger AKS AS ikkje er ferdig nesten 1,5 år etter at vedtaket i fylkestinget vart gjort.*
2. *Kontrollutvalet har forventning om at arbeidet er ferdig innan utgangen av 2017 og ber om ny skriftleg tilbakemelding på arbeidet innan 15.01.2018.*
3. *Kontrollutvalet i Hordaland fylkeskommune er nøgd med at **Hardanger AKS AS** er ferdig med sitt forbetningsarbeid i høve denne selskapskontrollen og seier seg ferdig med saka.*

Då «*Selskapskontroll Hardanger AKS AS – revisjonsrapport*» (PS 28/16) vart handsama av fylkestinget 14.06.2016 tilrådde Deloitte mellom anna at Hordaland fylkeskommune sette i verk fylgjande tiltak

1. *Vurderer å stille krav til styra om å gjennomføre styreevalueringar, kompetansevurderingar, utarbeide årleg plan, styreinstruks og instruks for dagleg leiar.*
2. *Vurderer å sende fylkeskommunen si eigarmelding og eigarstrategiar til selskapa fylkeskommunen har eigarskap i, slik at fylkeskommunen sine rutinar for eigarstyring er kjent for selskapa.*
3. *Vurderer å slutta seg til eigarstrategien til Kvam herad*
4. *Sørger for at krava i den generelle avtalen som er inngått mellom Hordaland fylkeskommunen og Hardanger AKS blir etterlevd. Under dette sørge for at det blir inngått elevkontraktar mellom skulen og selskapet, og at selskapet dokumenterer eleven sin arbeidspraksis i tilstrekkeleg grad før fylkeskommunen betaler for praksisplassen.*
5. *Formaliserer forventingar og krav til selskapet vedrørende oppfølging av elevane og korleis selskapet skal rapportere til skulen om til dømes manglande oppmøte og liknande.*

Kontrollutvalet er ikkje nøgd med rapporteringa så langt, og under kjem ei utdjupande tilbakemelding og statusrapport knytt til punkt 4 og punkt 5 på tiltakslista.

Statusrapport knytt til punkt 4 og 5 pr. 18.08.2018

Hordaland fylkeskommune v/Oplæringsavdelinga har inngått avtale med Hardanger AKS skuleåra 2016/2017 og 2017/2018. I avtalen står det at Hardanger AKS skal leggje ved elevkontrakt, oversikt over frammøtte dagar og fråvær, og rapport frå arbeidsutprøvinga saman med refusjonskravet. Rådgjevaren frå Fellestenester som tar i mot refusjonskrava kontrollerer saman med ein rådgjevar frå Seksjon skule om

dokumentasjonen frå Hardanger AKS er i tråd med avtalen som er gjort. Dette ifølgje interne rutinar på opplæringsavdelinga.

Skuleåret 2016/2017 var det ein elev frå Øystese gymnas som hadde arbeidspraksis på Hardanger AKS. Hordaland fylkeskommune fekk elevkontrakten og elevrapporten i tråd med den generelle avtalen. Skuleåret 2017/2018 er det ein elev frå Framnes kvgs. som får arbeidspraksis på Hardanger AKS. Selskapet har nå sendt refusjonskrav for hausten 2017, og dokumentasjonen er sendt til HFK i posten.

Alle skular i HFK med elevar som kan vere aktuelle for arbeidspraksis i ein arbeidsmarknadsbedrift har fått informasjon frå Seksjon skule om innhaldet i den generelle avtalen, vilkåra for elevkontrakt, oppfølgingsrutinar og ansvar. Den generelle avtalen og mal for elevkontrakten ligg i kvalitetssystemet til HFK, og er tilgjengeleg for alle skular.

Arkivnr: 2016/3311-9
Saksbehandlar: Inge Reidar Kallevåg

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Kontrollutvalet	20/18	12.03.2018
Fellesnemnda		

Val av sekretariatsordning for kontrollutvalet i ny fylkeskommune

Bakgrunn for saka:

Inndelingslova § 26 omhandlar fellesnemnd. I 5. lekk står følgjande:

«Nemnda kan få fullmakt til å tilsetje personale i den nye eininga. Dette omfattar også tilsetjing av administrasjonssjef og revisor. Tilsetjing av revisor skjer på bakgrunn av innstilling frå kontrollutvala. Nemnda kan òg få fullmakt til å vidareføre deltaking i interkommunalt samarbeid om revisjon eller vidareføre avtale med annan revisor. Tilsvarande gjeld for sekretariatet for kontrollutvalet. Slikt vedtak skjer etter innstilling frå kontrollutvala.»

Fylkestinga i Hordaland fylkeskommune og Sogn og Fjordane fylkeskommune fatta 27.10.17 likelydande vedtak om mandat til Fellesnemnda. Pkt. 14 i mandatet lyder slik:

«Fellesnemnda får mynde til å tilsetje administrasjonssjef, samt velje sekretariatsordning for kontrollutvalet, revisjonsordning og revisor.»

Fellesnemnda fatta så slik samrøystes vedtak i sitt første møte, sak PS 4/17 (sakshandsamar har utheva noko tekst):

1. Fellesnemnda gjev fylkesrådmennene/prosjektlear fullmakt til å utforme og fastsetje den administrative organiseringa av den nye fylkeskommunen **med unntak for sekretariatet for kontrollutvalet**, i samsvar med fellesnemnda si vedtekne politiske organisering samt føringane i intensjonsplanen, datert 17.01.2017.
2. Fellesnemnda gjev fylkesrådmennene/prosjektlear fullmakt til å inngå avtalar om innkjøp og drift av administrative styringsverktøy for den nye fylkeskommunen.
3. Fylkesrådmennene/prosjektlear får fullmakt til overføring og tilsetjing av personell i den nye fylkeskommunen men **med unntak for stillingar i sekretariatet for kontrollutvalet**, samt til å gjere vedtak i personalsaker. Med denne fullmakta følger også ansvaret for eit informasjons- og drøftingsopplegg med dei tillitsvalde gjennom samanslåingsprosessen.

Denne saka handlar i første rekke om sekretariatsordning, men det er også funne naturleg å avklara prosess med å avklara kven som skal leia sekretariatet, samt spørsmål om lokalisering.

Kontrollutvala i dei to fylkeskommunane hadde arbeidsmøte 21.11.17. I saksframlegget står følgjande opplysning om sekretariatsordninga slik den er i dag:

«Dei to fylkeskommunane har sekretariatsordning i eigenregi der dei tilsette i sekretariata er tilsette i fylkeskommunen. Hordaland fylkeskommune har eit sekretariat som består av fem tilsette, der sekretariatet sel tenester til kontrollutvala i 17 kommunar og eit kyrkjeleg fellesråd i tillegg til å vere sekretariat for fylkeskommunen. Sekretariatet i Sogn og Fjordane fylkeskommune består av ein tilsett, som har sekretariatsansvaret for fylkeskommunen.»

Det vart ikkje fatta vedtak i saka, men i protokoll frå møtet er med at kontrollutvalsleiarane skulle skriva saksframlegg i saka.

Drøfting.

Kontrollutvalssekretariata i Noreg kom til i kraft av ny forskrift om kontrollutval av 2004, der det gjekk fram at alle kommunar og fylkeskommunar skulle ha eit kontrollutvalssekretariat innan 01.01.2005. Desse skulle vera uavhengig både ft. revisjonen og ift. kommuneadministrasjon.

Kommunal- og Moderniseringsdepartementet (KMD), har bestilt to landsdekkande kartleggingar av sekretariatsordningane etter det:

- I 2009 skreiv Forum for Kontroll og Tilsyn (FKT) «Notat om ulike sekretariatsordningar for kontrollutvala i norske kommunar og fylkeskommunar». Dette var bestilt av og sendt til KMD si arbeidsgruppe som skulle føreslå tiltak for å styrka eigenkontrollen i kommunar og fylkeskommunar.
- I 2014 skreiv Deloitte ei «Evaluering av kontrollutval og kontrollutvalssekretariat» på oppdrag for KMD. Kapittel 9 omhandlar kontrollutvalssekretariata og her er ulike ordningar omtalt.

Det var endringar blant sekretariata frå 2009 til 2014, noko det og har vore seinare, men her vert teke utgangspunkt i slik oppsettet var i 2014. I Deloitte sitt dokument er sekretariatsordningane grovsortert som 5 modellar:

Modell 1: Kommunale samarbeidsløsningar (Interkommunale selskaper og samarbeid)

«Mer enn fire av fem kontrollutvalg får sekretariattjenester levert fra en virksomhet som er organisert som et interkommunalt selskap (IKS) eller interkommunalt samarbeid (drøyt 81 prosent). Kartleggingen viser at det i dag er 15 sekretariater som er organisert som et IKS. Disse virksomhetene betjener rundt 47 prosent av norske kommuner. Videre er det 17 interkommunale samarbeid etter kommuneloven § 27 eller vertskommunemodell etter kommuneloven § 28 som benyttes av rundt 35 prosent av kommunene. I tillegg kommer kommunale bytteordninger (se nedenfor). Et samarbeid med andre kommuner lokalisert i samme distrikt/region er således den vanligste modellen.»

Modell 2: Eget sekretariat

«Tre kommuner (Oslo, Bærum, Bergen) og fem fylkeskommuner (Sogn og Fjordane, Møre- og Romsdal, Rogaland, Nordland og Hordaland) har et eget sekretariat underlagt kontrollutvalget. Dette innebærer at to prosent av norske kontrollutvalg har ansatt eget sekretariat. I disse kommunene er den/de ansatte i sekretariatet ansatt i den kommunen som kontrollutvalget dekker, men den/de ansatte er direkte underlagt kontrollutvalget. Hordaland Fylkeskommune har eget sekretariat, men denne modellen omtales også nedenfor, ettersom dette sekretariatet betjener en rekke andre kommuner i fylket (modell 3). For Hordaland Fylkeskommune plasseres dette sekretariatet likevel her under modell 2.»

Modell 3: Kjøp fra andre kommuner/fylkeskommuner, herunder kommunal bytteordning

«Drøyt fire prosent av norske kontrollutvalg kjøper sekretariattjenester fra andre kommuner/fylkeskommuner. Hordaland Fylkeskommune (HFK) er i dag sekretariat for 17

kontrollutvalg utover eget kontrollutvalg. Dette utgjør rundt fire prosent av norske kontrollutvalg. De ansatte i HFK-sekretariatet er ansatt i fylkeskommunen. I Hordaland finnes det også eksempel på en kommunal bytteordning der kommunene Askøy og Vaksdal leverer sekretariattjenester til hverandre.»

Modell 4: Kjøp fra private selskaper (AS) og «sekretariatselskap»

«Ni prosent av norske kontrollutvalg får sekretariattjenester gjennom kjøp fra private selskaper og «sekretariatselskap» Herunder er det rundt fire prosent av norske kontrollutvalg kjøper sekretariattjenester fra tre ulike private revisjonsselskap. ...»

Modell 5: Kjøp fra andre, herunder private/enkeltpersoner

«Til sammen 17 kontrollutvalg (4 prosent) får sekretariatstjenester fra åtte enkeltpersoner. Fem er bare sekretær for én enkeltkommune, mens de øvrige tre har flere. ...»

I kontrollutvala sitt fellesmøte vart det konstatert at begge fylkeskommunane har eige sekretariat, samt at sekretariatet i Hordaland også sel tenester til 17 kommunale kontrollutval og kontrollutvalet til eit kyrkjeleg fellesråd.

Etter lovendringsa i 2004 hadde kontrollutvalsleiar i Hordaland fylkeskommune møte med kommunane i Hordaland om dei var interessert i eit samarbeid om den nye sekretariatsfunksjonen og i tilfelle på kva måte. Tilbakemeldinga var at mange kommunar ønskte å delta i ei slik ordning, men dei ønskte ikkje å vera med på eigarsida. Heller reint kjøp av sekretariatstenester mellom fylkeskommune og kommunar.

Slik vart det. Såleis oppnådde ein at det var minst to heiltidstilsette i sekretariatet. Då var ein fleire som kunne drøfta ulike problemstillingar undervegs, ein fekk synergieffekt ved at det positive som skjedde i eit kontrollutval kunne formidlast til andre utval og ein vart mindre sårbar ved sjukdom, ferie og vakans. Ettersom fleire og fleire kommunar har meldt si interesse etter kvart, er her no fleire tilsette. Fleire avtalar gjeld forøvrig langt vidare enn til tidspunkt for fylkessamanslåinga.

Det var stemning blant kontrollutvala for å halda fram med noverande ordning, underforstått eige sekretariat. Vidare vart det framført at det var viktig å ha og betjena dei eksterne kundane godt. Dermed er ein på modell 2-3. Undervegs vart «eigenregi» nytta som eit omgrep som illustrasjon på noverande ordning. Det omgrepet kan lett forvekslast med at modell 1 også kan vera aktuell, men det vart ikkje framført noko i fellesmøtet om at selskapsdanning eller interkommunalt samarbeid etter kommunelova § 27 eller § 28 var eit spor å gå vidare på. Derfor vel ein å ikkje nytta dette omgrepet vidare.

Konklusjon om sekretariatsordning.

Den nye fylkeskommunen held fram med å ha eige kontrollutvalssekretariat med eigne tilsette, inkl. sal av sekretariatstenester opp mot kontrollutval i kommunar mv.

Tilsetting av kontrollsjef

I Hordaland fylkeskommune er kontrollsjefen leiar av eit sekretariatet med 5 tilsette som betjener 19 kontrollorgan. I Sogn og Fjordane fylkeskommune er det kontrollsjef som betjener fylkeskommunen sitt kontrollutval.

I kontrollutvala sitt fellesmøte vart framført at ein måtte få avklart kven som skulle vera kontrollsjef for den nye fylkeskommunen etter at sekretariatsordninga var fastlagt. Kontrollutvala meinte at ein av dei to kontrollsjefane vart kontrollsjef i den nye fylkeskommune, at funksjonstida var frå 01.01.2020, men at vedkomande også kunne gjera/leia saksførebuande arbeid ift. ny fylkeskommune før denne er etablert. Det kunne gjerne drøftast med personalavdelingane og tillitsvalde korleis ein skulle gå fram.

I Hordaland fylkeskommune er det i dag kontrollutvalet som har tilsettingsmynde for kontrollsjefen, medan kontrollsjefen er blitt delegert tilsettingsmynde og andre arbeidsgjevarfunksjonar overfor øvrige tilsette. I prosessen med samanslåing av to fylkeskommunar er dette vanskelegare, ettersom ein har to kontrollutval.

Det vert skua til Fellesnemnda sitt arbeid med å rekruttera framtidig fylkesrådmann. Jmf. Fellesnemnda si sak PS 5/17 vert det oppnemnt eit eige tilsettingsutval bestående av arbeidsutvalet og to representantar frå arbeidstakarorganisasjonane. Arbeidsutvalet er samansett av fylkesordførar, fylkesvaraordførar og ein tredje politikar frå kvar av fylkeskommunane. I lys av dette kan det t.d. vera eit tilsettingsutval for tilsetting av kontrollsjef som er samansett av dei to kontrollutvalsleiarane, dei to nestleiarane og to tillitsvalde. Vidare at desse innstiller overfor Fellesnemnda som så tilset kontrollsjef.

Konklusjon om tilsetting av kontrollsjef.

Det vert oppretta eit tilsettingsutval for tilsetting av kontrollsjef som er samansett av dei to kontrollutvalsleiarane, dei to nestleiarane og to tillitsvalde. Desse innstiller overfor Fellesnemnda om kven av dei noverande kontrollsjefane som skal vera kontrollsjef for den nye fylkeskommunen.

Organisering.

Den som skal vera kontrollsjef for ny fylkeskommune bør og vita kvar arbeidsstaden skal vera. I kontrollutvala sitt fellesmøte var framført synspunkt både på at leiaren måtte ha kontor der flest tilsette er og at dette ikkje var naudsynt ut frå teknologi. Såleis ingen konklusjon i dette møtet.

Nosituasjonen er at:

- Intensjonsavtalen mellom Hordaland fylkeskommune og Sogn og Fjordane fylkeskommune slår fast at politisk og administrativ toppleiing set i Bergen.
- Kontrollinstituttet vert vurdert som nært relatert til leiinga. Fylkesrådmannen er ofte invitert inn i kontrollutvala sine møte og sekretariatet er tilstades i Fylkestinget, evt. på andre fylkeskommunale møte.
- Av 6 tilsette er det 5 som er samla på eit kontor i Bergen.
- Alle dei eksterne oppdraga ligg i Hordaland.

Det er naturleg at leiaren held seg der storparten av dei tilsette er, same kor mange tekniske hjelpemiddel ein kan dra nytte av, samt at det er nærleik til administrativ og politisk toppleiing.

Såleis meiner kontrollutvalet i Hordaland fylkeskommune at det vil vera naturleg at sekretariatet har hovudkontor i Bergen og avdelingskontor i Leikanger. Vidare at kontrollsjefen har kontortilhald på hovudkontoret i Bergen. Vi er kjend med at kontrollutvalet i Sogn og Fjordane fylkeskommune ikkje er samd i den vurderinga. På bakgrunn av denne usemja kan det vera føremålstenleg at kontrollsjefen for den nye fylkeskommunen får fullmakt til å utgreie sak med forslag til organisering og lokalisering. Ei slik sak bør leggjast fram for dei to kontrollutvala som vedtek innstilling overfor Fellesnemnda som gjer endeleg vedtak.

Det er elles kontrollsjefen for den nye fylkeskommunen som legg opp det daglege arbeidet, inkl. arbeidsfordelinga, slik den er tenkt frå 01.01.20.

Når det no er under to år til to fylkeskommunar vert slått saman til ein, vil det vera naturleg og at evt. større endringar for eit av sekretariata vert drøfta med kontrollutvalet også i den andre fylkeskommunen.

I Hordaland fylkeskommune har tilbod om sekretariatstenester vore gjeve overfor kommunar i Hordaland. På førespurnad vart det i si tid ikkje gjeve tilbod til ein kommune i Rogaland. Tilsvarande bør tilbod etter 01.01.20 i all hovudsak vera relatert til geografisk grense for den nye fylkeskommunen.

Konklusjon om organisering.

Kontrollsjefen for den nye fylkeskommunen får fullmakt til å utgreie sak med forslag til organisering og lokalisering av sekretariat for kontrollutvalet i den nye fylkeskommunen. Ei slik sak skal leggjast fram for dei to kontrollutvala som vedtek innstilling overfor Fellesnemnda som gjer endeleg vedtak om organisering og lokalisering.

Freistnad på sameining av saksframlegg.

Kontrollutvala i dei to fylkeskommunane hadde sitt andre arbeidsmøte 21.11.17. Her vart «kun» formidla at sekretariatet i Sogn og Fjordane har ein tilsett som betjener deira kontrollutval. Utvalet i Hordaland opplyste tilsvarande at sekretariatet her har 5 tilsette som betjener 19 kontrollorgan.

Tre veker etterpå – 13.12.17 – gjer kontrollutvalet i Sogn og Fjordane slik vedtak i sak 55/17, pkt. 3e:
«Kontrollutvalsleiar fekk fullmakt til å starte ein dialog med styra i SEKOM og VEST kontroll for å diskutere framtidig samarbeid».

Kontrollutvalet i Hordaland finn det særst uheldig, at utvalet i nabofylket dreg i gang ein prosess som i ytterste konsekvens kan innebera omstrukturering av sekretariatsfunksjonen for fylkeskommunen og 24 kommunar i Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal, midt oppi prosessen med å slå saman våre to sekretariat. SEKOM er eit sekretariat i Sogn og Fjordane, medan Vest kontroll er eit sekretariat med sete på Søre Sunnmøre, som og er sekretariat for to kommunar i Sogn og Fjordane.

Ettersom ein i Sogn og Fjordane vel å «ri to hestar samstundes» - ein prosess der Hordaland er inkludert og ein prosess der Hordaland verken er førespurt om eller påtenkt nokon som helst slags rolle i, så har det oppstått usemje om å få til eit sams saksframlegg.

Ved siste forsøk var det semje mellom dei to utvalsleiarane om pkt. 1 og 2 i forslag til innstilling, medan det var usemje knytt til parallelle samtalar med to andre sekretariat i Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal, samt om lokalisering.

For å nærma seg ei innstilling som burde vera grei for begge fylkeskommunane, har Hordaland valt å utsetta spørsmålet om organisering og lokalisering til sams kontrollsjef er tilsett, og la han laga ei utgreiing om det.

Forslag til innstilling

1. Den nye fylkeskommunen held fram med å ha eige kontrollutvalssekretariat med eigne tilsette, inkl. sal av sekretariatstenester opp mot kontrollutval i kommunar mv.
2. Det vert oppretta eit tilsettingsutval for tilsetting av kontrollsjef som er samansett av dei to kontrollutvalsleiarane, dei to nestleiarane og to tillitsvalde. Desse innstiller overfor Fellesnemnda om kven av dei noverande kontrollsjefane som skal vera kontrollsjef for den nye fylkeskommunen.
3. Kontrollsjefen for den nye fylkeskommunen får fullmakt til å utgreie sak med forslag til organisering og lokalisering av sekretariat for kontrollutvalet.
4. Kontrollsjefen skal leggje fram forslaget for dei to kontrollutvala som vedtek innstilling overfor Fellesnemnda som gjer endeleg vedtak om organisering og lokalisering.

Inge Reidar Kallevåg
kontrollutvalsleiar

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikkje underskrift.

Arkivnr: 2017/15170-10

Saksbehandlar: Roald Breistein

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Kontrollutvalet	21/18	12.03.2018

Selskapskontroll av Grieghallen IKS - Status i arbeidet ved Deloitte

Bakgrunn for saka:

I samband med sak PS 124/17 i møte i kontrollutvalet 29.11.2017 vart dette protokollert:

«Handsaming i møte

Line Johansen frå Deloitte presenterte den foreslåtte prosjektplanen for selskapskontroll av Grieghallen IKS og svarte på spørsmål frå kontrollutvalet.

Kontrollutvalet vart samde om innhaldet i prosjektplanen. Det betyr at punkt 2 i forslag til vedtak går ut.

Forslag til vedtak, men unntak av punkt 2, vart samrøystes vedteke

Vedtak

1. Kontrollutvalet bestiller selskapskontroll av Grieghallen IKS frå Deloitte AS, med utgangspunkt i forslag til prosjektplan og ev. innspel under drøftinga i møtet.
2. Det vert akseptert ein samla timeressurs på inntil det timetal som ligg i forslag til prosjektplan.
3. Det vert også akseptert opsjon på ev. presentasjon av rapporten i Hordaland fylkesting fakturert etter timeforbruk, inntil 6 timar.
4. Det er ønskeleg at Deloitte, i samband med at revisjonsrapporten vert send på høyring til fylkesrådmannen og selskapet, ber om at dei også tar stilling til korleis forslag til tiltak som ligg i rapporten bør prioriterast.
5. Kontrollutvalet ønskjer at revisjonsrapport er klar frå Deloitte si side innan utgangen av mai 2018, ferdig verifisert og med fylkesrådmannen og selskapet sin uttale vedlagt og/eller innarbeidd.»

Av den godkjende prosjektplanen går det fram at føremålet med selskapskontrollen er:

Føremålet med selskapskontrollen er å undersøke og vurdere Hordaland fylkeskommune si eigarstyring av Grieghallen IKS. Vidare er føremålet med selskapskontrollen å undersøke om selskapet har etablert system og rutinar for å sikre at selskapet driv i samsvar med vedtekter, politiske vedtak og regelverk, samt etablert ei organisering som sikrar ei god og effektiv drift.

Med bakgrunn i prosjektet sitt føremål er det formulert følgjande problemstillingar:

Problemstillingar knytt til fylkeskommunen si eigarskapsforvaltning:

1. I kva grad har Hordaland fylkeskommune etablert ei eigaroppfølging av selskapet i samsvar med etablerte normer for eigaroppfølging, samt egne vedtak og rutinar?
  - a. I kva grad er det etablert ein eigarstrategi med mål og krav til selskapet?
  - b. Korleis har Hordaland fylkeskommune følgd opp selskapet, under dette mål og krav som eigarane har etablert for selskapet?

Problemstillingar knytt til drifta i selskapet:

2. I kva grad driv Grieghallen IKS si verksemd i samsvar med sitt vedtektsfesta føremål og andre sentrale mål som eigarane har sett for selskapet?
3. I kva grad er det etablert system og rutinar som sikrar at lovverket sine krav til god selskapsleiing blir etterlevd?
4. I kva grad har selskapet etablert ei føremålstenleg organisering og god internkontroll som omfattar:
  - a. Kontrollmiljø (organisering, leiing, ansvarsdeling, samhandling)
  - b. Risikovurderingar (mål, risikovurderingar og risikoreduserande tiltak)
  - c. Kontrollaktivitetar (system og rutinar for kritiske prosessar)
  - d. Kommunikasjon og informasjon i verksemda
  - e. Leiinga si oppfølging (oppfølging av drifta i selskapet)

Problemstillingar knytt til tilskot

5. Kva krav har Hordaland fylkeskommune sett krav i høve garanti som er gjeve til selskapet?

Kontrollutvalet i Bergen kommune, som den andre eigaren av Grieghallen IKS, vart også invitert til å delta i selskapskontrollen. Kontrollutvalet i Bergen kommune handsama førespurnaden i møte 26.09.2017 der det vart gjort slikt vedtak:

«Kontrollutvalget i Bergen ønsker ikke å delta i selskapskontrollen av Grieghallen IKS.»

Drøfting:

Deloitte vil i møtet orientere om status og framdrift i prosjektet. Dei vert også utfordra på å ta opp med kontrollutvalet dersom dei ser tilhøve (raude eller gule flagg) som gjer at det bør gjerast endringar i bestillinga.

Konklusjon:

Dersom det ikkje kjem fram særskilte opplysningar, som t.d. krev justering ift. godkjend prosjektplan, vert det tilrådd at kontrollutvalet tar informasjonen til orientering.

Forslag til vedtak

Informasjonen vert teken til orientering.

Hogne Haktorson
kontrollsjef

Roald Breistein
utvalgssekretær

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikkje underskrift.

Arkivnr: 2017/13387-16

Saksbehandlar: Roald Breistein

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Kontrollutvalet	22/18	12.03.2018

Forvaltningsrevisjon av fråfall i vidaregåande opplæring -Status i arbeidet ved Deloitte

Bakgrunn for saka:

Kontrollutvalet gjorde slikt vedtak i sak 110/17 i møte 30.10.2017:

1. *Kontrollutvalet bestiller forvaltningsrevisjon innan fråfall i vidaregåande opplæring frå Deloitte AS, med utgangspunkt i justert forslag til prosjektplan og ev. innspel under drøftinga i møtet.*
2. *Det vert akseptert ein samla timeressurs på inntil det timetal som ligg i justert forslag til prosjektplan.*
3. *Det vert også akseptert opsjon på ev. presentasjon av rapporten i Hordaland fylkesting fakturert etter timeforbruk, inntil 6 timar.*
4. *Det er ønskjeleg at Deloitte, i samband med at revisjonsrapporten vert send på høyring til fylkesrådmannen, ber om at han også tar stilling til korleis forslag til tiltak som ligg i rapporten bør prioriterast.*
5. *Kontrollutvalet ønskjer at revisjonsrapport er klar frå Deloitte si side innan utgangen av mai 2018, ferdig verifisert og med fylkesrådmannen sin uttale vedlagt og/eller innarbeidd.*

Av den føreslåtte prosjektplanen går det fram at føremålet med forvaltningsrevisjonen er:

«Føremålet med forvaltningsrevisjonen vil vere å undersøke i kva grad fylkeskommunen arbeider systematisk for å førebygge og redusere fråfall i vidaregåande opplæring. Under dette i kva grad årsaker til fråfall blir identifisert og i kva grad tiltak for å redusere fråfall blir sett i verk på både system- og individnivå.»

Med bakgrunn i prosjektet sitt føremål har revisjonen formulert følgjande problemstillingar:

1. **I kva grad gjennomfører fylkeskommunen systematiske analyser av årsaker til fråfall i vidaregåande opplæring?**
  - a. Er det etablert føremålstenlege system for registrering og systematisering av sluttårsaker innanfor vidaregåande opplæring?
  - b. I kva grad blir det gjennomført analyser av årsaker til fråfall blant elevar i vidaregåande skule, og kva blir vurdert å vere dei viktigaste årsakene?
  - c. I kva grad blir det gjennomført analyser av årsaker til fråfall blant lærlingar, og kva blir vurdert å vere dei viktigaste årsakene?
  - d. I kva grad blir det gjort vurderingar av om det er variasjonar i årsakene til fråfall, til dømes knytt til geografi, avstand mellom heim og skule, studieprogram, skulestorleik, lærartettleik ved skulane, enkeltskular mv., og kva samanhengar er det eventuelt mogleg å sjå?

2. **I kva grad er det sett i verk føremålstenlege tiltak for å førebygge og redusere fråfall i vidaregåande opplæring?**
  - a. I kva grad er det sett i verk tiltak for å førebygge og redusere fråfall, og i kva grad er eventuelle tiltak basert på systematiske analyser av årsaker til fråfall?
  - b. I kva grad blir iverksette tiltak systematisk evaluert, for å vurdere om dei fungerer etter føremålet?
  - c. I kva grad blir erfaringsdeling og «beste praksis» systematisk nytta i arbeidet med etablering av tiltak for å redusere fråfall i vidaregåande opplæring?

3. **I kva grad er det etablert tilstrekkelege system for å følgje opp enkeltelevar eller lærlingar som er i faresonen for fråfall?**
  - a. I kva grad er det gitt felles føringar for korleis skulane, lærebedriftene og/eller andre aktuelle aktørar, skal identifisere og følgje opp elevar eller lærlingar som er i faresonen for fråfall?
  - b. I kva grad er det ei tydeleg ansvarsdeling når det gjeld oppfølging og tiltak ovanfor elevar i vidaregåande opplæring som blir vurdert å vere i faresonen for fråfall?
  - c. I kva grad er det ei tydeleg ansvarsdeling når det gjeld oppfølging og tiltak ovanfor lærlingar som blir vurdert å vere i faresonen for fråfall?
  - d. I kva grad blir retningsliner for identifikasjon og oppfølging av elevar og lærlingar som er i faresonen for fråfall følgt opp i praksis?
  - e. I kva grad er det etablert system for å evaluere om oppfølginga og dei ulike tilboda som oppfølgingstenesta (OT) tilbyr elevar/lærlingar i faresonen for fråfall, fungerer etter føremålet og bidrar til å redusere fråfallet?

Det er formulert slik avgrensing av dette prosjektet:

«Forvaltningsrevisjonen vil vere avgrensa til å omhandle arbeidet med førebygging og reduksjon av fråfall ved dei fylkeskommunale vidaregåande skulane i Hordaland, og private vidaregåande skular vil såleis ikkje vere omfatta av undersøkinga. I den grad fylkeskommunale tenester, som OT/PPT, også har oppgåver retta mot private skular og elevar ved private skuler, kan det likevel vere aktuelt i nokon grad også å omtale arbeidet med førebygging av fråfall ved private vidaregåande skular.»

I samband med at Deloitte rapporterte om status i arbeidet i møte i kontrollutvalet 18.12.2017 vart dette protokollert:

«Handsaming i møte

Forvaltningsrevisor Line Johansen frå Deloitte orienterte om status i arbeidet med forvaltningsrevisjon fråfall i vidaregåande skular og svarte på spørsmål frå kontrollutvalet.

Val av skular vart drøfta i utvalet. For å få ei grei spreining, nytta ein desse kriteria:

- Skular frå fem distrikt i Hordaland

- Både store og små skular
- Både yrkesfag og studiespesialiserande fag
- Både høgt og lågt fråfall
- Skule med elevvar frå nabofylket
- Skule med internat
- Spesifikke ønskje

På denne bakgrunn ønskte utvalet at revisor ser nærare på desse skulane:

1. Årstad VGS
2. Åsane VGS – yrkesfag
3. Sotra VGS
4. Austrheim VGS
5. Rubbestadneset VGS
6. Voss VGS (internatskole)
7. Kvam VGS, avd. Øystese (Tidl. Øystese gymnas)

Vedtak i saka var samrøystes.

Vedtak

Kontrollutvalet ønskjer at revisor ser nærare på desse 7 skulane: Årstad VGS, Åsane VGS (yrkesfag), Sotra VGS, Austrheim VGS, Rubbestadneset VGS, Voss VGS og Kvam VGS, avd. Øystese.»

Drøfting:

Deloitte vil i møtet orientere om status og framdrift i prosjektet. Dei vert også utfordra på å ta opp med kontrollutvalet dersom dei ser tilhøve (raude eller gule flagg) som gjer at det bør gjerast endringar i bestillinga.

Konklusjon:

Dersom det ikkje kjem fram særskilte opplysningar, som t.d. krev justering ift. godkjend prosjektplan, vert det tilrådd at kontrollutvalet tar informasjonen til orientering.

Forslag til vedtak

Informasjonen vert teken til orientering.

Hogne Haktorson
kontrollsjef

Roald Breistein
utvalgssekretær

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikkje underskrift.

Arkivnr: 2014/10532-31

Saksbehandlar: Roald Breistein

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Kontrollutvalet	23/18	12.03.2018

Kurs i regi av Deloitte i 2018

Bakgrunn for saka

Hordaland fylkeskommune valde Deloitte som revisor med verknad frå 1.7.2012. I kontrakten som er inngått går dette fram av vedlegg 1 Kravspesifikasjon punkt 4:

«REVISOR skal leggje fram forslag om, og halde kurs for kontrollutvalet sine medlemmar eller for medarbeidarar i fylkesadministrasjonen. Tema skal avtalast ved det einskilde høve. Omfang skal reknast til 2 kursdagar per rekneskapsår.»

I tilbodet frå Deloitte punkt 3.2.8 går det også fram m.a. dette:

«Deloitte gjennomfører årleg ei rekkje kurs innanfor eit breitt spekter av faglige tema. Desse kursa vil nøkkelpersonar frå fylkeskommunen vederlagsfritt kunne delta på. Slike kurs kan eksempelvis omfatte nyhende innan avgift og rekneskap, aktuelle problemstillingar innan sentrale tenestemråde og/eller tema knytt til dømes til effektivisering, interkommunalt samarbeid, verktøy og metodar.

Deloitte vil også forplikte seg til å setje opp 2 kursdagar per rekneskapsår i tråd med konkurransegrunnlaget. Tema vil avtalast ved det einskilde høve.

Deloitte kan utover dette også halde andre kurs for kontrollutvalet eller fylkeskommunen innan ei rekkje tema. Vederlag vil bli avtalt i kvart tilfelle.»

Drøfting

I 2016, 2017 og hittil i 2018 har det vore gjennomført desse kursa innan kurskvoten:

- Samfunnsansvar og antikorrupsjon
- Kurs for innkjøpsansvarlege i fylkeskommunen
- Bestilling og oppfølging av forvaltningsrevisjonar
- Bestilling av forvaltningsrevisjon
- Lov om offentlege anskaffingar, inkl. kontraktsoppfølging
- Habilitet

Vedlagt følger Deloitte sine forslag til aktuelle kurs som kan vera aktuelle å halde for kontrollutvalet og/eller administrasjonen i Hordaland fylkeskommune. I oversikten går det fram at dei kan tilby kurs innan:

- Samfunnsansvar og korrupsjon
- Lov om offentlege anskaffingar
- Merverdiavgift og merverdiavgiftskompensasjon
- Habilitet
- Kontrakts- og leverandør oppfølging
- Ny kommunelov, når den ligg føre
- Utvalde tema knytt til forvaltningsrevisjon og selskapskontroll basert på mellom anna kontrollutvalsboka
- Innføring i kommunerekneskap
- Avstemming av rekneskapen
- Pensjon
- Innberetning av løn
- Skiljet mellom driftsrekneskapen og investeringsrekneskapen
- Andre rekneskapsmessige problemstillingar

Er det andre tema kontrollutvalet ønskjer å ha kurs innan kan dette diskuterast med Deloitte. Det kan også vera føremålstenleg å spørja om administrasjonen ønskjer å nytta noko av denne kurskvoten og om det kan vera andre tema enn dei som står i kursoversikten til Deloitte som er ønskjelege. I tillegg vil dei verta invitert med på dei kursa kontrollutvalet arrangerer. Det normale til no har vore at slike kurs har hatt ein varighet på 2 timar og at dei har vore halde i samband med eit kontrollutvalsmøte.

Konklusjon

Sekretariatet tilrår at kontrollutvalet diskuterer kva kurs dei vil at Deloitte skal gjennomføre utover i 2018. Kontrollutvalet bør også spørja om administrasjonen ønskjer å nytta noko av kurskvoten. Vidare bør utvalet be sekretariatet ta seg av alt det praktiske med organisering, kunngjering og avvikling av kursa.

Forslag til vedtak

1. Kontrollutvalet ber om at Deloitte gjennomfører kurs innan 05.06.2018
2. Kontrollutvalet ber om at Deloitte gjennomfører kurs innan 19.11.2018
3. Kontrollutvalet ber om at sekretariatet tar opp med administrasjonen om dei ønskjer å nytte noko av kurskvoten.
4. Sekretariatet vert beden om å ta seg av alt det praktiske med organisering, kunngjering og avvikling av kursa.

Hogne Haktorson
kontrollsjef

Roald Breistein
utvalgssekretær

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikkje underskrift.

Vedlegg

1 Deloitte - Kurstilbod 2017

Kva kurs kan Deloitte tilby?

Lista over kurs er ikkje uttømmende.

Nivået på kvart einskild kurs kan tilpassast kursdeltakarane.

Oversikt over kva kurs Deloitte kan tilby

- Samfunnsansvar og antikorrupsjon
  - Gi ei innføring i relevante lover, krav og konsekvensar. Gi praktiske døme og underbygge viktigheita av eit tilstrekkeleg antikorrupsjonsprogram.
- Lov om offentlige anskaffelser
  - Innføring i endringar i regelverket
- Meirverdiavgift og meirverdiavgiftskompensasjon
  - Innføring i kompensasjonsordninga
  - Praktiske døme
- Habilitet
  - Kurset vil gi ei innføring i regelverk knytt til habilitet, korleis desse vurderingane kan gjerast og korleis kommunen kan etablere gode rutinar for å sikre at tilsette ikkje handsamar saker der dei er inhabile.
- Kontrakts- og leverandøroppfølging
  - Kurset gir ei innføring i korleis ein kan etablere gode system og rutinar for å følgje opp at leverandørar leverer tenester i samsvar med avtale. Fokus vil vere på ivaretaking av oppdragsgjevar sitt omdømme, samfunnsansvar, kvalitet i leveransane og oppfølging av kontrakt.

Oversikt over kva kurs Deloitte kan tilby

- Ny kommunelov (ikkje aktuelt før ny kommunelov føreligg)
  - Kva er dei viktigaste endringane frå tidlegare lov?
- Utvalde tema knytt til forvaltningsrevisjon og selskapskontroll basert på mellom anna kontrollutvalsboka
  - Kva er forvaltningsrevisjon og/eller selskapskontroll?
  - Korleis føreta ei god bestilling?
  - Korleis følgje opp ein gjennomført revisjon?
  - M.v.
- Innføring i kommunerekneskap
  - Grunnleggjande innføring i kommunerekneskap
- Avstemming av rekneskapen
  - Kva bør ei avstemming innehalde?
  - Kor ofte bør avstemmingar utarbeidast?
  - Kva avstemmingar skal utarbeidast?
  - Kva regelverk gjeld på området?

Oversikt over kva kurs Deloitte kan tilby

- Pensjon
  - Pensjon er eit komplisert område. Kurset omhandlar gjeldande regelverk på området og praktiske døme.
- Innberetting av lønn
  - Kva ytingar er arbeidsgjevaravgiftspliktige og kva ytingar er oppgåvepliktige?
- Skiljet mellom driftsrekneskap og investeringsrekneskap
  - Kva skal bokførast i driftsrekneskapen?
  - Kva kriterium skal vere oppfylt for bokføring i investeringsrekneskapen?
- Andre rekneskapsmessige problemstillingar
  - Tilpassa den einkilde kommune

Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu Limited, a UK private company limited by guarantee, and its network of member firms, each of which is a legally separate and independent entity. Please see www.deloitte.no for a detailed description of the legal structure of Deloitte Touche Tohmatsu Limited and its member firms.

Deloitte Norway conducts business through two legally separate and independent limited liability companies; Deloitte AS, providing audit, consulting, financial advisory and risk management services, and Deloitte Advokatfirma AS, providing tax and legal services.

This communication contains general information only, and neither Deloitte AS nor Deloitte Advokatfirma AS is, by means of this publication, rendering professional advice or services and shall not be responsible for any loss whatsoever sustained by any person who relies on this communication.

Arkivnr: 2016/4239-45

Saksbehandlar: Roald Breistein

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Kontrollutvalet	24/18	12.03.2018

Rekneskapsresultat for kontrollutvalet for 2017

Bakgrunn for saka

Det er tradisjon at rekneskapsrapportar hittil i år for kontrollutvalet, ekstern revisor og sekretariat for kontrollutvalet vert lagt fram i dei fleste møte.

Drøfting:

I dette møtet vil sekretariatet leggje fram rekneskapsrapportar for heile 2017. Det går også fram av rapportane resultatet av rekneskapsrapportane hittil i 2018.

Konklusjon:

Sekretariatet tilrår at kontrollutvalet tar rekneskapsrapportane til orientering.

Forslag til vedtak

Rekneskapsresultatet for 2017 og hittil i 2018 for kontrollutvalet, ekstern revisor og sekretariat for kontrollutvalet vert tekne til orientering.

Hogne Haktorson
kontrollsjef

Roald Breistein
utvalgssekretær

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikkje underskrift.

Arkivnr: 2015/11023-24

Saksbehandlar: Roald Breistein

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Kontrollutvalet	25/18	12.03.2018

Gjennomgang av møteprotokoller

Samandrag

I denne saka er tanken at kontrollutvalet skal gjera ei vurdering av saker i møtebøker frå andre politiske utval i Hordaland fylkeskommune. Kontrollutvalet kan be om nærare informasjon om enkeltsaker og drøfte ulike problemstillingar som ein finn av særlig interesse i protokollane. Møtebøkene kan lastas ned frå heimesida til fylkeskommune, <http://einnsyn.hfk.no/einnsyn/Dmb/AlIDmb>

Kontrollutvalet vart i møte 9.11.og 18.12.15 samde om å dela jobben med å lesa gjennom møtebøkene før møta i utvalet slik:

Politisk organ:	Kontrollutvalsmedlem:
Fylkestinget	Inge Reidar Kallevåg
Fylkesutvalet	Ruth Grethe Ø. Eriksen
Utval for kultur, idrett og regional utvikling	Kristian Helland
Utval for opplæring og helse	Åse Gunn Husebø
Utval for miljø og samferdsel	Terje Kollbotn

Fylkestinget gav i møte 4.10.2017 Sara Berge Økland permisjon til 01.07.2017. Ruth Grethe Ø. Eriksen vart vald inn som nytt medlem i same periode. Eriksen tek over ansvar for gjennomgang av møteprotokollane frå fylkesutvalet i denne perioden.

Følgjande møteprotokollar er aktuelle å gjennomgå i dette møtet:

- Fylkestinget 06. – 07.03.2018
- Fylkesutvalet 01.02. og 21.02.2018
- Utval for kultur, idrett og regional utvikling 23.01. og 13.02.2018
- Utval for opplæring og helse 16.01. og 06.02.2018
- Utval for miljø og samferdsel 17.01. og 07.02.2018

Forslag til vedtak

Kontrollutvalet tar møteprotokollane til orientering.

Besøksadresse: Agnes Mowinckelsgt. 5 - Postadresse: Postboks 7900. 5020 Bergen - Telefon 55 23 90 00

Direkte telefon 55239447 – Mobil 97505152 - E-postadresse: Roald.Breistein@hfk.no eller kontrollutvalet@hfk.no

Bankgironr. 5201 06 74239 - Foretaksnr. NO 938 626 367 mva.

Hogne Haktorson
kontrollsjef

Roald Breistein
utvalgssekretær

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikkje underskrift.

PS 26/18 Referatsaker

TILSYNSRAPPORT

Fylkeskommunens ansvar for
godkjenning, oppfølging og rettleiing
av lærebedrifter

Hordaland fylkeskommune

15. desember 2017

Innhald

1. Innleiing	4
2. Om tilsynet	4
2.1 Fylkesmannen fører tilsyn med fylkeskommunen som ansvarleg for godkjenning, oppfølging og rettleiing av lærebedriftene	4
2.2 Tema for tilsyn	4
2.3 Om gjennomføringa av tilsynet	5
3. Forsvarleg system for å vurdere og følgje opp at lovkrava blir etterlevde	5
3.1 Rettslege krav	5
4. Godkjenning av lærebedrifter	6
4.1 Behandling av søknader om godkjenning	6
4.1.1 Rettslege krav	6
4.1.2 Fylkesmannens undersøkingar og vurderingar	7
4.1.3 Fylkesmannens konklusjon	12
4.2 Tap av godkjenning	12
4.2.1 Rettslege krav	12
4.2.2 Fylkesmannens undersøkingar og vurderingar	13
4.2.3 Fylkesmannens konklusjon	14
4.3 Saksbehandling	14
4.3.1 Rettslege krav	14
4.3.2 Fylkesmannens undersøkingar og vurderingar	15
4.3.3 Fylkesmannens konklusjon	17
5. Oppfølging og rettleiing av lærebedrifter	18
5.1 Oppfølging og rettleiing	18
5.1.1 Rettslege krav	18
5.1.2 Fylkesmannens undersøkingar og vurderingar	18
5.1.3 Fylkesmannens konklusjon	21
5.2 Utarbeiding av interne planar for opplæringa	21
5.2.1 Rettslege krav	21
5.2.2 Fylkesmannens undersøkingar og vurderingar	21
5.2.3 Fylkesmannens konklusjon	22
5.3 Halvårsvurdering	22
5.3.1 Rettslege krav	22
5.3.2 Fylkesmannens undersøkingar og vurderingar	23
5.3.3 Fylkesmannens konklusjon	24
5.4 Intern kvalitetssikring hos lærebedrifter	24
5.4.1 Rettslege krav	24

5.4.2 Fylkesmannens undersøkingar og vurderingar	24
5.4.3 Fylkesmannens konklusjon	25
5.5 Rapportering til fylkeskommunen	25
5.5.1 Rettslege krav	25
5.5.2 Fylkesmannens undersøkingar og vurderingar	25
5.5.3 Fylkesmannens konklusjon	26
6. Frist for retting av regelverksbrot	26
6.1 Godkjenning av lærebedrifter	26
6.2 Oppfølging og rettleiing av lærebedrifter	26
Vedlegg 1: Dokumentasjonsgrunnlaget	28

1. Innleiing

Fylkesmannen har i perioden frå 13. juni 2017 til dags dato gjennomført tilsyn med Hordaland fylkeskommune sitt ansvar for godkjenning, oppfølging og rettleiing av lærebedrifter.

Det er fylkeskommunen som har det overordna ansvaret for at krava i opplæringslova blir etterlevde, jf. opplæringslova § 13-10 første ledd. Hordaland fylkeskommunen er derfor adressat for tilsynsrapporten.

Tilsynet har avdekt brot på regelverket. Hordaland fylkeskommune får i denne rapporten frist til **2. mars 2018** til å rette brot på regelverket.

2. Om tilsynet

2.1 Fylkesmannen fører tilsyn med fylkeskommunen som ansvarleg for godkjenning, oppfølging og rettleiing av lærebedriftene

Fylkesmannen fører tilsyn med fylkeskommunen, jf. opplæringslova § 14-1 første ledd. Fylkesmannens tilsyn på opplæringsområdet er tilsyn med det lovpålagde, jf. kommunelova § 60 b. Fylkesmannens tilsyn er utøving av myndighet og skjer i samsvar med reglane for dette i forvaltningsretten.

I dei tilfella der Fylkesmannen konkluderer med at eit rettsleg krav ikkje er oppfylt, blir dette sett på som brot på regelverket, uavhengig av om det er opplæringslova eller forskrifter fastsett i medhald av denne lova som er brotne.

2.2 Tema for tilsyn

Tema for tilsynet er fylkeskommunen sitt ansvar for godkjenning, oppfølging og rettleiing av lærebedrifter.

Tilsynet har som formål å kontrollere om fylkeskommunen

- a. Har eit forsvarleg system for å vurdere og følgje opp at lærebedrifter
  - Blir godkjent i samsvar med opplæringslova §§ 4-3 og forskrifta §§ 11-1 og 11-5.
  - Mottar rettleiing og oppfølging i samsvar med opplæringslova §§ 4-3 og 4-8
  - Utviklar interne planer for opplæringa, jf. opplæringslova § 4-4
  - Gjennomfører halvårsvurdering, jf. forskrifta §§ 3-11 og 3-14
  - Har intern kvalitetssikring, jf. opplæringslova § 4-7
- b. Oppfyller krava i opplæringslova og forskriftene når det gjeld
  - Godkjenning av lærebedrifter, jf. opplæringslova §§ 4-3 og forskrifta §§ 11-1 og 11-5.
  - Rettleiing og oppfølging av lærebedrifter, jf. opplæringslova §§ 4-3 og 4-8.

Det overordna målet med tilsynet er at det skal føre til ei styrking av fylkeskommunen sitt arbeid med godkjenning, oppfølging og rettleiing av lærebedrifter.

At fag- og yrkesopplæringa har høg kvalitet, er avgjerande for å kunne tilfredsstillе arbeidslivet sitt behov for dyktige fagarbeidarar. Opplæringa skal også ivareta den enkelte sin rett til ei opplæring som er i samsvar med føresegnene i lov og forskrift. God

oppfølging frå myndigheitene si side er viktig for å sikre at opplæringa i bedrift er i tråd med krava i lov og forskrift.

Fylkeskommunen har ansvaret for at den individuelle retten til vidaregåande opplæring blir oppfylt, og er dermed også ansvarleg for fag- og yrkesopplæringa i fylket. Kunnskapsdepartementet har det overordna ansvaret for å sikre at nasjonale mål på opplæringsområdet blir nådd. I dette ligg også eit ansvar for utvikling og bruk av verkemidlar som bidrar til å sikre kvaliteten på opplæringa. Oppfølgings- og koordineringsansvaret for sentrale delar av den statlege verkemiddelbruken er lagt til Utdanningsdirektoratet. Fylkesmannen skal gjennom tilsyn og rettleiing følgje opp og medverke til at den nasjonale politikken på opplæringsområdet blir gjennomført regionalt og lokalt.

Fagopplæring i bedrift skjer i godkjente lærebedrifter. Dette kan vere enkeltstående bedrifter, eller det kan vere opplæringskontor eller opplæringsring, der fleire bedrifter tar på seg opplæringsansvar i fellesskap. Lærebedriftene plikter å legge produksjonen og opplæringa til rette slik at lærlingar, praksisbrevkandidatar og lære kandidatatar kan nå måla i læreplanane eller i den individuelle opplæringsplanen. Opplæringslova krev at lærebedriftene rapporterer årleg til fylkeskommunane om opplæringa.

Godkjenning, rettleiing og oppfølging av lærebedrifter er oppgåver som fylkeskommunen ikkje kan delegere til lærebedrifta, inkludert opplæringskontor godkjent som lærebedrift. Fylkeskommunen si plikt til å godkjenne, rettleie og følgje opp lærebedrifter for å sjå til at lærebedriftene oppfyller pliktene sine er ein del av det overordna ansvaret fylkeskommunen har for å sikre at lærlingar, praksisbrevkandidatar og lære kandidatatar mottar den opplæringa dei skal ha.

2.3 Om gjennomføringa av tilsynet

Tilsynet med Hordaland fylkeskommune blei opna gjennom brev av 13. juni 2017. Fylkeskommunen har lagt fram dokumentasjon for Fylkesmannen med heimel i kommunelova § 60 c. Det blei gjennomført intervju med utvalde personar i opplæringsavdelinga i veke 42 i 2017.

Fylkesmannen sende førebels tilsynsrapport til dykk 24. november 2017. Der presenterte vi våre førebelse vurderingar og konklusjonar. Fylkeskommunen har kommentert innhaldet i den førebelse rapporten innan fristen 8. desember 2017. I tilbakemeldinga skreiv fylkeskommunen at dei ikkje hadde kommentarar til dei moglege pålegga.

Fylkesmannens vurderingar og konklusjonar er basert på skriftleg eigenvurdering frå fylkeskommunen, annan skriftleg dokumentasjon og opplysningar frå intervju, sjå vedlegg 1.

3. Forsvarleg system for å vurdere og følgje opp at lovkrava blir etterlevde

3.1 Rettslege krav

Fylkeskommunen skal ha eit forsvarleg system for å vurdere om krava i opplæringslova med forskrift blir oppfylte. Vidare skal fylkeskommunen ha eit forsvarleg system for å følgje opp resultatane frå desse vurderingane. Dette følgjer av opplæringslova § 13-10.

Utforminga og omfanget av systemet kan fylkeskommunen bestemme på bakgrunn av lokale forhold, eigne risikovurderingar og organiseringa av fylkeskommunen. For at eit system skal vere forsvarleg, må det vere eigna til å avdekkje forhold som er i strid med lov og forskrift. Systemet må òg sikre at det blir sett i gang tiltak som er tilstrekkelege til å rette opp i slike forhold.

Fylkeskommunen må ha innarbeidde rutinar for arbeidet med godkjenning, rettleiing og oppfølging av lærebedrifter, og for å sjå til at lærebedriftene følgjer lovkrava. Rutinar er i dette tilsynet definert som skriftleg dokumenterte prosedyrar eller framgangsmåtar. Med at rutinane skal vere innarbeidde, meiner vi at dei skal vere systematisk brukt over tid i fylkeskommunen sitt daglege virke. Det betyr at rutinane blir følgt i praksis.

Ein føresetnad for å kunne vurdere om praksis er i samsvar med lov og forskrift, er at organisasjonen har tilstrekkeleg kunnskap om innhald og krav i gjeldande regelverk. Fylkeskommunen sitt system må derfor sikre at alle som har oppgåver knytte til godkjenning, oppfølging og rettleiing av lærebedrifter, har tilstrekkeleg kunnskap om krava i opplæringslova §§ 4-3, 4-4 4-7 og 4-8 og forskrift til opplæringslova §§ 3-11, 3-14, 11-1 og 11-5.

Det er ein føresetnad for å kunne vurdere om praksis er i samsvar med krava i lovverket at fylkeskommunen har nødvendig kunnskap om kva som faktisk skjer i lærebedriftene. Fylkeskommunen sitt system må følgeleg innehalde rutinar for å kartleggje og innhente nødvendig kunnskap om korleis føresegnene om godkjenning, oppfølging og rettleiing av lærebedrifter faktisk blir følgt opp av dei i organisasjonen som arbeider med området, og i den enkelte lærebedrifta.

Det skal vidare liggje føre rutinar for å vurdere om den informasjonen som blir henta inn om praksis er i samsvar med krava i lovverket. Fylkeskommunen sitt system må derfor innehalde rutinar som sikrar at fylkeskommunen vurderer om føresegnene om godkjenning, oppfølging og rettleiing av lærebedrifter blir følgt.

Fylkeskommunen sitt system må også sikre at det blir sett inn nødvendige tiltak dersom det blir avdekka at ulike forhold knytte til godkjenning, oppfølging og rettleiing av lærebedrift ikkje er i tråd med krava i opplæringslova og med tilhøyrande forskrift. Forhold som er lovstridige skal rettast så raskt som mogleg.

4. Godkjenning av lærebedrifter

4.1 Behandling av søknader om godkjenning

4.1.1 Rettslege krav

Bedrifter som tar på seg opplæring av ein eller fleire lærlingar, praksisbrevkandidatar eller lærekandidatar må vere godkjente av fylkeskommunen, jf. opplæringslova § 4-3 første ledd. Fylkeskommunen i det fylket der lærebedrifta er lokalisert, gir godkjenning for kvart enkelt fag som lærebedrifta skal kunne ha lærling, praksisbrevkandidat eller lærekandidat i, jf. forskrift til opplæringslova § 11-1. Formålet er å sikre at bedrifta har nødvendig kvalitet og kompetanse, slik at lærlingar, praksisbrevkandidatar og lærekandidatar får opplæring i samsvar med krava i regelverket og kompetansemåla i læreplanen.

Som lærebedrift kan fylkeskommunen godkjenne private og offentlege verksemder og organ for samarbeid som i fellesskap tar på seg opplæringsansvar (opplæringskontor

eller opplæringsring), jf. § 4-3 første ledd. For at eit opplæringskontor eller ein opplæringsring skal bli godkjend som lærebedrift, må dei enkelte bedriftene som inngår i kontoret eller ringen, vere godkjende av fylkeskommunen, jf. § 4-3 andre ledd.

Skjer det endringar i samansetninga av eit opplæringskontor eller ein opplæringsring, skal kontoret eller ringen melde frå til fylkeskommunen. Fylkeskommunen pliktar da å vurdere godkjenninga på nytt, jf. § 4-3 andre ledd. Vidare må lærebedrifta ha ny godkjenning dersom det er gått meir enn to år frå siste avsluttande lærekontrakt eller opplæringskontrakt, jf. forskrift til opplæringslova § 11-5.

Fylkeskommunen må ha ein innarbeidd rutine for godkjenning av lærebedrifter. Fylkeskommunen må også kontrollere at lærebedrifta er ein privat eller offentleg verksemd eller eit organ for samarbeid mellom bedrifter som i fellesskap tar på seg opplæringsansvar (opplæringskontor).

Lærebedrifta må vere fagleg vurdert av yrkesopplæringsnemnda før fylkeskommunen kan treffe vedtak om godkjenning, jf. §§ 4-3 første ledd og 4-8 andre ledd. Fylkeskommunen skal leggje avgjerande vekt på den faglege vurderinga frå yrkesopplæringsnemnda, i tillegg til å vurdere bedrifta opp mot dei andre vilkåra i lova. Yrkesopplæringsnemnda kan gi fylkeskommunen fullmakt til å gjere den faglege vurderinga av bedrifta, men det føreset ein gyldig delegasjon, jf. opplæringslova § 12-4 siste ledd.

Ei lærebedrift må kunne gi opplæring som tilfredsstillar krava i forskrift til opplæringslova § 3-4 om innhaldet i opplæringa, jf. opplæringslova § 4-3 tredje ledd. Lærebedrifta må vere ei slik verksemd og ha eit slikt utstyr at ho kan gi opplæring i samsvar med læreplanen. Lærlingane må også delta i lærebedrifta sin produksjon i eit slikt omfang og med ein slik variasjon at dei får opplæring i alle måla i læreplanen, jf. opplæringslova § 4-4.

Ei lærebedrift skal ha ein eller fleire fagleg kvalifiserte personar (fagleg leiar) som har ansvaret for opplæringa, og som skal sjå til at krava i opplæringslova med forskrifter blir oppfylt. Kvar enkelt bedrift skal ha ein eller fleire instruktørar som står for opplæringa av lærlingane, praksisbrevkandidatane og lære kandidatane jf. opplæringslova § 4-3 tredje ledd. Det føreset at instruktøren er fagleg kvalifisert til å utføre pliktene sine, men det er ikkje lovfesta eit krav til kompetanse.

Der lærebedrifta er eit opplæringskontor eller ein opplæringsring, må det dokumenterast at bedriftene som inngår i opplæringskontoret eller ringen *saml*a tilfredsstillar krava til innhaldet i opplæringa. Kontoret skal ha føresegner (vedtekter eller avtale) som fastset kva den enkelte bedrift skal gi av opplæring. Tilsvarende må samarbeidande lærebedrifter (opplæringsring) dokumentere at dei til saman tilfredsstillar krava til innhald i opplæringa. Samarbeidande lærebedrifter skal også ha føresegner (vedtekter eller avtale) som fastset kva den enkelte lærebedrift skal gi av opplæring.

4.1.2 Fylkesmannens undersøkingar og vurderingar

Har fylkeskommunen ein innarbeidd rutine for godkjenning av lærebedrifter?

Fylkeskommunen har lagt fram ein skriftleg prosedyre for godkjenning av lærebedrifter. Dokumentet er revidert 19.07.2017. Prosedyren viser til opplæringslova § 4-3 og til forskrifta § 11-1. I tillegg til den skriftlege prosedyren, er det lagt fram diverse

brevmalar som blir brukt i arbeidet med godkjenning. Fylkesmannen har også henta inn fem døme på godkjenningsbrev.

Fylkeskommunen har i eigenvurderinga si vist til at den har ein skriftleg rutine som blir brukt av alle saksbehandlarane. Fylkeskommunen viser også til nettsida «Bli lærebedrift», der det er gjort greie for lovkrava og korleis ein skal gå fram når bedrifter ønskjer å søke.

Intervjua viste at dei skriftlege rutinane og prosedyrane for godkjenning av lærebedrift er kjent og blir i all hovudsak brukt av saksbehandlarane i fylkeskommunen, men det kom også fram at kvar saksbehandlar må gjere individuelle faglege vurderingar.

Saksbehandlarane er kjente med og bruker dei ulke malane som er utvikla. Malar for brev er lagra på eige område, og det sikrar at ein alltid bruker det sist oppdaterte. Det gjekk vidare fram at saksbehandlarane sjekkar om det manglar opplysningar som skal liggje ved søknaden, og purrar opp bedrifter som ikkje har nødvendig dokumentasjon.

Fylkeskommunen stiller også som krav at ein representant for bedrifta må gjennomgå eit elektronisk introduksjonskurs for nye lærebedrifter eller kome på eit informasjonsmøte om lærlingordninga. Dette er ein føresetnad for at lærebedrifta skal bli godkjent, og kursbevis må leggjast ved søknaden.

Gjennom intervju blei det opplyst at ein følgjer same prosedyre for bedrifter som søker om ny godkjenning dersom det er gått meir enn to år frå siste avsluttande lærekontrakt eller opplæringskontrakt, jf. forskrift til opplæringslova § 11-5.

Det blei opplyst i intervjua at bedrifta som regel sendte ny søknad, men det kom også fram at det hender at opplysningane i Vigo ikkje er oppdaterte, og at det kjem inn lærekontraktar til godkjenning utan at bedrifta er godkjent, eller samstundes med at bedrifta søker om godkjenning. Dette blir fanga opp, og alle som blei intervjuja understrekte at det ikkje er mogleg å godkjenne ein lærekontrakt eller opplæringskontrakt før bedrifta er formelt godkjent som lærebedrift.

Det går fram både gjennom intervju og skriftleg dokumentasjon at fylkeskommunen legg stor vekt på informasjon og kursing i samband med godkjenning av lærebedrifter. Godkjenning er i stor grad bygd på eigenerklæring frå bedriftene om at dei oppfyller krava, og på informasjons- og kursverksemd.

På bakgrunn av framlagt dokumentasjon og intervju vurderer Fylkesmannen det slik at fylkeskommunen har ein innarbeidd rutine for godkjenning av lærebedrifter.

Innhentar fylkeskommunen fagleg vurdering frå yrkesopplæringsnemnda, eller frå den som har fått delegert den faglege vurderinga?

Yrkesopplæringsnemnda har delegert ansvaret til fylkesrådmannen. Det er lagt fram dokument med gyldig delegeringsvedtak til fylkesrådmannen etter opplæringslova § 12-4 siste ledd. Fylkesrådmannen har - etter retningslinjer vedtekne av yrkesopplæringsnemnda - fullmakt til å gjera den faglege vurderinga av bedrifter om godkjenning og tap av godkjenning, jf. §§ 4-8, andre ledd og 12-4, andre ledd. Dette er delegert vidare til seksjon for fagopplæring som i praksis gjer den faglege vurderinga. Yrkesopplæringsnemnda blir halde orientert via detaljert liste over nye, godkjente lærebedrifter til kvart møte i nemnda.

Fylkesmannen finn det dokumentert at det ligg føre ein gyldig delegering frå yrkesopplæringsnemnda til fylkesrådmannen om å gjere den faglege vurderinga i samband med godkjenning av lærebedrifter. Det blei i intervju vist til fleire døme der fylkeskommunen gjer konkrete faglege vurderingar der det er nødvendig. Fylkesmannen finn det derfor dokumentert at fylkeskommunen oppfyller kravet om å gjere faglege vurderingar i samband med godkjenning.

Kontrollerer fylkeskommunen at lærebedrifta er ein privat eller offentleg verksemd eller eit organ for samarbeid mellom bedrifter som i fellesskap tar på seg opplæringsansvar (opplæringskontor)?

I søknadsskjema om godkjenning som lærebedrift må verksemda opplyse om organisasjonsnummer. Dette blir så kontrollert mot firmaoppføringa i Brønnøysundregisteret. Dersom bedrifta opplyser at den er medlem i eit opplæringskontor, skal samarbeidsavtalen ligge ved. I døme på søknader som Fylkesmannen har mottatt blir det stadfesta at bedrifta opplyser om dette. Det går vidare fram av prosedyren for godkjenning av lærebedrifter at saksbehandlar skal kontrollere at desse opplysningane er med. Dette blei også stadfesta gjennom intervju.

Fylkesmannen legg derfor til grunn av fylkeskommunen oppfyller kravet om å kontrollere at lærebedrifta er ein privat eller offentleg verksemd eller eit organ for samarbeid mellom bedrifter som i fellesskap tar på seg opplæringsansvar (opplæringskontor).

Kontrollerer fylkeskommunen at lærebedrifta og kvar enkelt bedrift som inngår i eit opplæringskontor, er ei slik verksemd og har slikt utstyr at ho kan gi opplæring i samsvar med læreplanen?

Kontrollerer fylkeskommunen at lærlingane skal delta i lærebedrifta sin produksjon i eit slikt omfang og med ein slik variasjon at dei får opplæring i alle måla i læreplanen?

I søknaden om godkjenning som lærebedrift må dagleg leiar og fagleg leiar stadfeste at bedrifta har slik aktivitet, produksjon og utstyr at den kan gi opplæring i samsvar med læreplanen. I rettleiinga til søknaden blir det vist til at dersom bedrifta ikkje har tilstrekkeleg aktivitet og utstyr, kan bedrifta inngå samarbeid med andre bedrifter om opplæringa. Ein samarbeidsavtale må då liggje ved.

I intervju kom det fram at fylkeskommunen hovudsakleg støttar seg på eigenerklæring frå bedrifta samt informasjon og rettleiing eller lokal kunnskap om bedrifta. Det gjekk vidare fram i intervju at det ikkje er nokon fast rutine for å sjekke om opplysningane stemmer.

I eigenvurderinga skriv fylkeskommunen at dei fleste lærebedrifter blir godkjent ut frå eigenvurderinga til bedrifta i søknadsskjemaet. Vidare skriv fylkeskommunen at i tvilstilfelle om ei bedrift skal få godkjenning, innhentar fylkeskommunen råd frå yrkesutvala. I Hordaland er i hovudsak prøvenemndene nytta som yrkesutval. Det er lagt fram ein mal for brev om bedriftsbesøk som yrkesutvala kan nytte i samband med søknad om godkjenning av lærebedrift. Det er også utarbeidd eit rapportskjema som yrkesutvalet skal fylla ut og levere til seksjon for fagopplæring etter besøket med ei tilråding om bedrifta skal godkjennast eller ikkje.

Gjennom intervju kom det fram at yrkesutvala sjeldan blir brukt ved godkjenning, men det kan skje dersom det er ei ny bedrift eller eit nytt fag, eller dersom ein er i tvil om

bedrifta oppfyller krava. Det blei vist til eitt tilfelle der fylkeskommunen avslo søknad på bakgrunn av uttale frå eit yrkesutval. Det blei også sagt at yrkesutvala blir kopla inn i for liten grad.

Det blei peika på fleire årsaker til at utvala blir lite brukt. Fylkeskommunen får ikkje alltid eit eintydig svar på den faglege vurderinga frå yrkesutvala. Det er stor slitasje på prøvenemndene, arbeidet tar mykje tid og det er vanskeleg å rekruttere gode medlemmar. Vidare kom det fram at det kan vere vanskeleg å gjere ei fagleg vurdering sjølv om ein kjenner godt til læreplanen, og det kan også vere vanskeleg på grunn av habilitet og konkurranse sidan medlemmene i yrkesutvala er i same bransje som bedrifta som søker om godkjenning.

I intervjuet kom det fram at fylkeskommunen sjeldan bruker bedriftsbesøk i godkjenningsprosessen, men har ofte dialog på e-post og telefon. Det blei også sagt at i den grad ein reiser ut, så er det først og fremst det formelle knytt til lov og regelverk som fylkeskommunen kan kontrollere.

Fylkesmannen vurderer det slik at fylkeskommunen kontrollerer at lærebedrifta og kvar enkelt bedrift som inngår i eit opplæringskontor, er ei slik verksemd og har slikt utstyr at den kan gi opplæring i samsvar med læreplanen. Vidare finn Fylkesmannen det dokumentert at fylkeskommunen kontrollerer at lærlingane deltar i lærebedrifta sin produksjon i eit slikt omfang og med ein slik variasjon at dei får opplæring i alle måla i læreplanen

Kontrollerer fylkeskommunen at lærebedrifta har ein eller fleire personar (fagleg leiar) som har ansvaret for opplæringa, og som skal sjå til at lærebedrifta oppfyller krava i regelverket?

Kontrollerer fylkeskommunen at fagleg leiar er fagleg kvalifisert?

I eigenvurderinga skriv fylkeskommunen at opplysningar om fagleg leiar må vere med i søknaden om godkjenning som lærebedrift. Fagleg leiar må godkjennast sjølvstendig ut frå fagleg bakgrunn. Dersom bedrifta vil skifte fagleg leiar, må bedrifta søkje om det. Fylkeskommunen har utarbeidd eit endringsskjema for lærebedrifter, og her går det fram at bedrifta må opplyse om ny fagleg leiar og sende inn dokumentasjon på kompetansen til den nye faglege leiaren.

I malen for søknad om godkjenning står det at dokumentasjon på fagleg leiar må vere vedlagt søknaden. I rettleiinga til søknaden skriv fylkeskommunen: «Lærebedrifta må ha fagleg leiar med ansvar for og tilsyn med opplæringa. Krav til fagleg leiar er relevant fag- eller sveinebrev, Meisterbrev i faget, adekvat høgare utdanning i faget, adekvat fagleg utdanning innan den delen av fagområdet inn under læreplanen som skal gå føre seg i bedrifta. I nye fag eller i spesielle høve kan lang og allsidig praksis godkjennast, minimum 6 år. Fagleg leiar sine kvalifikasjonar må dokumenterast. (Kopi av greidd fag- / sveineprøve e.l.)»

I intervjuet gjekk det fram at dei formelle kompetansekrava til fagleg leiar var godt kjent, og at det blei kontrollert at fagleg leiar oppfylte krava. Det blei vidare vist til at alle faglege leiarar skal gjennomføre eit kurs innan eitt år. Kurset inneheld mellom anna tema som intern opplæringsplan, halvårsvurdering og oppfølgingssamtalen. Det gjekk også fram at dei aller fleste gjennomfører kurset.

Fylkesmannen finn det dokumentert at fylkeskommunen kontrollerer at lærebedrifta har ein eller fleire personar (fagleg leiar) som har ansvaret for opplæringa, og som skal sjå til at lærebedrifta oppfyller krava i regelverket. Vidare finn Fylkesmannen det dokumentert at fylkeskommunen kontrollerer at fagleg leiar er fagleg kvalifisert.

Kontrollerer fylkeskommunen at lærebedrifter og kvar enkelt bedrift som inngår i eit opplæringskontor, har ein eller fleire instruktørar som står for opplæringa av lærlingane, praksisbrevkandidatane og lære kandidatane?

I eigenvurderinga svarer fylkeskommunen nei på spørsmålet og skriv følgjande: «Fagleg leiar har det overordna ansvaret for opplæringa, og kan legge dette opp internt slik det passar best for bedrift/lærling.»

Intervjua stadfesta at fylkeskommunen ikkje har oversyn over kven som er instruktørar eller om dei er fagleg kvalifiserte. Kvalitetssikringa av instruktørane er overlate til fagleg leiar. I intervju med seksjonsleiar for fagopplæring blei det uttrykt at dette kan vere eit svakt punkt i systemet, og at fylkeskommunen burde ha registrert kven som er instruktørar, då dei har ei svært viktig rolle i opplæringa.

Fylkesmannen finn etter dette at fylkeskommunen ikkje i tilstrekkeleg grad kontrollerer at lærebedrifter og kvar enkelt bedrift som inngår i eit opplæringskontor, har ein eller fleire instruktørar som står for opplæringa av lærlingane, praksisbrevkandidatane og lære kandidatane.

Kontrollerer fylkeskommunen at opplæringskontor har føresegner (vedtekter eller avtale) som slår fast kva den enkelte bedrifta skal gi av opplæring?

I eigenvurderinga skriv fylkeskommunen at Hordaland har mange opplæringskontor, men ingen godkjente opplæringsringar. Vedtektene til opplæringskontora må leggest ved søknaden om godkjenning. Samarbeidsavtale mellom opplæringskontor og bedrift må også leggest ved. Desse dokumenta regulerer ansvarstilhøva for opplæringa, men har sjeldan detaljar om læreplanmål.

I rettleiinga til søknad om godkjenning av lærebedrift går det fram at dersom ei bedrift har inngått samarbeid med andre bedrifter om opplæringa, så må samarbeidsavtalen liggje vedlagt søknaden. Det er også utarbeidd ein prosedyre for godkjenning av opplæringskontor. Her går det i pkt. 3.1.3 fram kva dokument som skal følgje ved søknaden, mellom anna samarbeidsavtale.

Fylkesmannen har fått tilsendt døme på avtalar, men dei innsendte avtalane gir ikkje informasjon om kva den enkelte bedrift skal gi av opplæring.

I intervjua kom det fram at kvar medlemsbedrift i opplæringskontora i Hordaland hovudsakleg dekkjer heile opplæringa, og det er sjeldan at medlemsbedrifter deler på opplæringa. Det blei stadfesta i fleire intervju at i dei tilfelle der ei medlemsbedrift ikkje dekkjer alle læreplanmåla, blir det laga ein avtale der det blir spesifisert kva område i læreplanen kvar bedrift har ansvar for.

Fylkesmannen finn det dokumentert at fylkeskommunen kontrollerer at opplæringskontor har føresegner (vedtekter eller avtale) som slår fast kva den enkelte bedrifta skal gi av opplæring i dei tilfella der det er aktuelt.

4.1.3 Fylkesmannens konklusjon

Fylkeskommunen har ein innarbeidd rutine for godkjenning av lærebedrifter.

Fylkeskommunen gjer ei fagleg vurdering i samband med søknad om godkjenning. Dette er delegert frå yrkesopplæringsnemnda til fylkesrådmannen.

Fylkeskommunen kontrollerer at lærebedrifta er ein privat eller offentleg verksemd eller eit organ for samarbeid mellom bedrifter som i fellesskap tar på seg opplæringsansvar (opplæringskontor).

Fylkeskommunen kontrollerer at lærebedrifta og kvar enkelt bedrift som inngår i eit opplæringskontor, er ei slik verksemd og har slikt utstyr at den kan gi opplæring i samsvar med læreplanen.

Fylkeskommunen kontrollerer at lærlingane deltar i lærebedrifta sin produksjon i eit slikt omfang og med ein slik variasjon at dei får opplæring i alle måla i læreplanen

Fylkeskommunen kontrollerer at lærebedrifta har ein eller fleire personar (fagleg leiar) som har ansvaret for opplæringa, og som ser til at lærebedrifta oppfyller krava i regelverket.

Fylkeskommunen kontrollerer at fagleg leiar er fagleg kvalifisert.

Fylkeskommunen kontrollerer ikkje at lærebedrifter og kvar enkelt bedrift som inngår i eit opplæringskontor, har ein eller fleire instruktørar som står for opplæringa av lærlingane, praksiskandidatane og lærekandidatane.

Fylkeskommunen kontrollerer at opplæringskontor har føresegner (vedtekter eller avtale) som fastset kva den enkelte bedrift skal gi av opplæring.

4.2 Tap av godkjenning

4.2.1 Rettslege krav

Fylkeskommunen kan trekkje tilbake godkjenninga som lærebedrift dersom lærebedrifta ikkje lenger oppfyller krava gitt i opplæringslova med forskrifter, jf. forskrift til opplæringslova § 11-5. Saker om tap av godkjenning skal leggjast fram for yrkesopplæringsnemnda, og fylkeskommunen skal leggje avgjerande vekt på den faglege vurderinga til nemnda, jf. opplæringslova § 4-8 andre ledd. Yrkesopplæringsnemnda kan delegere den faglege vurderinga av lærebedrifta til fylkeskommunen, jf. opplæringslova § 12-4 siste ledd.

Fylkeskommunen har ein rett, men ikkje ei plikt til å trekkje tilbake godkjenninga dersom lærebedrifta ikkje oppfyller krava i regelverket. Fylkeskommunen kan velgje andre verkemiddel enn tap av godkjenning, så lenge desse verkemidla sikrar at lærebedrifta snarast mogleg oppfyller dei nødvendige krava i regelverket. Fylkeskommunen må i så fall sikre at lærebedrifter som ikkje lenger oppfyller krava og som ikkje blir fråtatt godkjenninga, får nødvendig oppfølging og rettleiing.

Fylkeskommunen må ha ein innarbeidd rutine for å vurdere tap av godkjenning dersom lærebedrifta ikkje lenger oppfyller krava i lov eller forskrift.

4.2.2 Fylkesmannens undersøkingar og vurderingar

Har fylkeskommunen innarbeidd ein rutine for å vurdere tap av godkjenning dersom lærebedrifta ikkje lenger oppfyller krava i lov eller forskrift?

Hentar fylkeskommunen inn ei fagleg vurdering frå yrkesopplæringsnemnda, eller frå det organet som har fått delegert den faglege vurderinga, før det blir gjort endeleg vedtak om tap av godkjenning?

Den faglege vurderinga i saker om tap av godkjenning er delegert til fylkesrådmannen, jf. pkt. 4.1.2.

Fylkeskommunen skriv i eigenvurderinga at den ikkje har gjort vedtak om tap av godkjenning dei siste åra. I dei tilfella der det har oppstått tilhøve av alvorleg karakter i lærebedrifter, har fylkeskommunen funne ulike løysingar på dette gjennom dialog.

I møte i yrkesopplæringsnemnda 29. mars 2011 blei det vedteke å be seksjon for fagopplæring om å utarbeide kriteria som skal leggst til grunn for å ta frå ei lærebedrift godkjenning. Seksjon for fagopplæring utarbeidde deretter dokumentet «Kriterier og prosedyrar i samband med tap av godkjenning som lærebedrift/opplæringskontor». Med prosedyrane følgjer det to vedlegg som gir døme på kva fylkeskommunen må vurdere når lærebedrifter ikkje følgjer opp og står i fare for å miste godkjenninga, og korleis fylkeskommunen skal gå fram i slike saker. Fylkesmannen har i tillegg mottatt ein brevmal for vedtak om tap av godkjenning.

Intervjua viste at det var ulik kjennskap til prosedyrane. Det blei vist til at dette er ein omfattande prosess der ein går i dialog med bedrifta, og at denne prosessen kan vare svært lenge. Det blei også sagt at i enkelte tilfelle varte denne prosessen for lenge. Ingen av dei som blei intervjua kjente til at det hadde blitt gjort vedtak om tap av godkjenning, men det blei vist til eitt tilfelle der ein sette i gang prosessen mot eit opplæringskontor. Kontoret valte å avvikle seg sjølv før ein gjorde vedtak om tap av godkjenning.

På spørsmål om kva som skal til for å setje i gang ein slik prosess, blei det mellom anna nemnt tilbakemeldingar frå lærlingar om løn, arbeidsforhold og mobbing og trakassering. Det blei også vist til indikatorar som hyppig heving av lærekontraktar, dårleg resultat på fagprøven, at bedrifta ikkje lager intern plan for opplæringa eller at ein ikkje gjennomfører pålagte samtalar med lærlingane eller lære kandidatane. I fleire intervju blei det vist til at ein ofte var avhengig av at lærlingar meldte frå.

I intervju med seksjonsleiar for fagopplæring blei det uttrykt at retningslinene og prosedyrane blir brukt, men at det skjer veldig sjeldan. Ein konsekvens av å setje i gang dialog rundt tap av godkjenning kan vere at bedrifta trekkjer seg som lærebedrift med dei følgene det kan ha for lærlingane. Det blei også vist til at fylkeskommunen i enkelte tilfelle held tilbake godkjenning av nye lærekontraktar framfor å setje i gang ein prosess om tap av godkjenning.

I intervjua kom det fram ein ikkje kjente til om yrkesopplæringsnemnda blei koplå inn i saker om tap av godkjenning.

Fylkesmannen har fått tilsendt eit døme på varsel om vedtak om tap av godkjenning datert 21.04.2016. Av varselet går det fram at prosessen blei starta over eit år tidlegare gjennom dialogmøte og bedriftsbesøk. Det går og fram av varselet at i perioden frå 2008

og fram til 2016 har det vore teikna 14 lærekontraktar med bedrifta. Av desse har ein lærling bestått fagprøva, og 12 lærlingar har heva lærekontrakt med bedrifta.

Fylkesmannen kan ikkje sjå at fylkeskommunen i denne saka har følgd sine egne retningsliner i skrivet «Kriterier og prosedyrar i samband med tap av godkjenning som lærebedrift/opplæringskontor». I følgje dette skrivet skal det gå maksimalt 14 veker frå avviksrapport blir sendt til bedrifta til det skal sendast varsel om tap av godkjenning.

I same skriv står det også at saka i dette tilfelle skal fremjast for yrkesopplæringsnemnda. Det er ikkje lagt fram dokumentasjon på at dette har skjedd.

Fylkesmannen ser at fylkeskommunen har skriftlege rutinar for å vurdere tap av godkjenning dersom lærebedrifta ikkje lenger oppfyller krava i lov eller forskrift. Vidare finn Fylkesmannen det dokumentert at fylkeskommunen har skriftlege kriteria for kva som skal liggje til grunn for å gjere ei fagleg vurdering før det eventuelt blir gjort eit endeleg vedtak om tap av godkjenning.

I praksis synest det likevel uavklart kva som skal liggje til grunn for at fylkeskommunen startar ein prosess om tap av godkjenning for bedrifter som ikkje følgjer lovkrava. Vidare synest det uavklart kor lang tid det skal gå frå avvika blir kjent for fylkeskommunen til fylkeskommunen skal sende varsel om tap av godkjenning. Fylkesmannen finn derfor at rutineane ikkje er innarbeidd i organisasjonen.

4.2.3 Fylkesmannens konklusjon

Fylkeskommunen har rutinar for å vurdere tap av godkjenning dersom lærebedrifta ikkje lenger oppfyller krava i lov eller forskrift, men rutineane er ikkje innarbeidd i organisasjonen.

4.3 Saksbehandling

4.3.1 Rettslege krav

Fylkeskommunen skal følgje framgangsmåten for enkeltvedtak i forvaltningslova når den avgjer ein søknad om godkjenning eller trekkjer tilbake godkjenninga til ei lærebedrift, jf. forvaltningslova § 2 bokstav b.

Før det blir fatta enkeltvedtak, skal fylkeskommunen varsle partar som ikkje allereie ved søknad eller på annan måte har uttalt seg i saka, jf. forvaltningslova § 16 første ledd. Eit slikt førehandsvarsel kan unnlatast når ei bedrift har søkt om godkjenning som lærebedrift. Dersom fylkeskommunen vurderer å trekkje tilbake godkjenninga til ei lærebedrift, og lærebedrifta ikkje allereie har uttalt seg i saka, skal fylkeskommunen varsle lærebedrifta før den fattar vedtaket.

Eit førehandsvarsel skal gjere greie for kva saka gjeld og elles innehalde informasjon som er påkravd for at parten kan ivareta interessene sine. Varselet må opplyse om dei faktiske forholda som ligg til grunn for avgjerda og det rettslege grunnlaget for det varsla vedtaket. Hovudregelen er at førehandsvarselet skal vere skriftleg.

Enkeltvedtaket skal som hovudregel vere skriftleg, jf. forvaltningslova § 23. Vidare skal enkeltvedtak grunngjevast, og grunngjevinga skal som hovudregel gjevast samtidig med at vedtaket blir gjort, jf. forvaltningslova § 24. Dersom fylkeskommunen godkjenner ein søknad om godkjenning som lærebedrift, og det ikkje er grunn til å tru at nokon av

partane vil være misnøgd med vedtaket, kan fylkeskommunen la vere å gi samtidig grunnngjeving.

Dersom fylkeskommunen avslår ein søknad om godkjenning som lærebedrift, eller trekkjer tilbake godkjenninga for ei lærebedrift, skal enkeltvedtaket eller meldinga om enkeltvedtaket innehalde ei grunnngjeving. I grunnngjevinga skal fylkeskommunen vise til dei reglane som vedtaket byggjer på og kva faktiske forhold som er lagt til grunn for avgjerda. Dersom fylkeskommunen har utøvd eit forvaltningsmessig skjønn, bør den også nemne dei hovudomsyna som har vore avgjerande for skjønnsutøvinga.

Enkeltvedtaket eller meldinga om enkeltvedtaket skal opplyse om klagerett, klagefrist, klageorgan og at klagen skal sendast til fylkeskommunen, jf. forvaltningslova § 27 tredje ledd. Det er også eit krav om at enkeltvedtaket eller meldinga om enkeltvedtaket skal innehalde informasjon om retten til å sjå dokumenta i saka, jf. forvaltningslova §§ 18 flg. Forvaltningslova § 27 tredje ledd skil ikkje mellom positive og negative vedtak, og lova må derfor vere slik å forstå at alle enkeltvedtak (eller meldinga om vedtaket) skal gi desse opplysningane.

Vedtaket om tilbaketrekking av godkjenning, skal også opplyse om høve til å be om at gjennomføringa av vedtaket blir utsett etter forvaltningslova § 42.

4.3.2 Fylkesmannens undersøkingar og vurderingar

Hordaland fylkeskommune har sendt inn diverse malar for brev «Varsel om mogleg tilbaketrekking av godkjenning», «Godkjenning som lærebedrift», «Avslag på søknad om godkjenning» og «Vedtaket om tap av godkjenning».

Fylkesmannen bad 27. september om å få innsendt fem enkeltvedtak om godkjenning, fem enkeltvedtak om avslag på søknad om godkjenning og fem enkeltvedtak om tap av godkjenning, med førehandsvarsel.

Hordaland fylkeskommune sendte inn fem enkeltvedtak om godkjenning, tre avslag på søknad om godkjenning, to retur av søknad om godkjenning og eit varsel om mogleg tilbaketrekking av godkjenning.

Har fylkeskommunen innarbeidde rutinar som varetar krava i forvaltningslova?

I eigenvurderinga skriv fylkeskommunen at dei har rutinar og brevmalar samla i ei «kvalitetsbok».

Rutine for godkjenning av lærebedrift, rutine for godkjenning av opplæringskontor, retningslinjer for tap av godkjenning som lærebedrift og diverse brevmalar er sendt inn.

Intervjua stadfesta at rutineane og malane for dei ulike breva var kjent og blei brukt.

Førehandsvarsel

-Blir det sendt førehandsvarsel til lærebedrifter som ikkje allereie har uttalt seg i saka, før det blir gjort enkeltvedtak om tap av godkjenning?

-Blir det i førehandsvarselet gjort greie for kva saka gjeld?

-Inneheld førehandsvarselet opplysningar om det rettslege og faktiske grunnlaget for det varsla vedtaket?

Fylkeskommunen viser i eigenvurderinga til brevmal «Varsel om at godkjenninga som lærebedrift blir vurdert». Det er også sendt inn eit førehandsvarsel datert 21. april 2016.

Det blei stadfesta i intervjuet at det ikkje var sendt ut fleire førehandsvarsel dei siste åra.

I det innsendte førehandsvarselet blir det gjort greie for kva saka gjeld. Det innsendte førehandsvarselet inneheld også opplysningar om det rettslege og faktiske grunnlaget for det varsla vedtaket.

Blir avgjerder om godkjenning, avslag på søknad om godkjenning og tap av godkjenning gjort skriftleg?

I eigenvurderinga svarar fylkeskommunen at dei nyttar brev på alle desse områda. Dette blei stadfesta i intervjuet og gjennom skriftleg dokumentasjon.

Inneheld enkeltvedtak om avslag på søknad om godkjenning ei grunngeving der det blir vist til

a) *Heimelen for enkeltvedtaket?*

b) *Kvifor søkjaren ikkje oppfyller vilkåra for godkjenning?*

Fylkeskommunen skriv i eigenvurderinga at dette blir gjort og viser i sitt svar til brevmal «Avslag på søknad om godkjenning som lærebedrift» og «Skjema for klage».

Fylkeskommunen har sendt inn tre avslag på søknad om godkjenning og to retur av søknad om godkjenning. Alle desse dokumenta inneheldt ei forklaring på kvifor ikkje søkjaren oppfyller vilkåra for godkjenning.

I følgje fylkeskommunen sin eigen rutine for godkjenning av bedrift står det i pkt 3.1.4: «Dersom feil/ manglar: Registrer søknaden i VIGO «under behandling». Send brev med orientering om feil/manglar. Frist for innlevering av manglande opplysningar/retting av feil skal setjast til 3 veker. Brev med søknad i retur om ikkje dok. kjem inn».

I dei to innsendte dokumenta «Retur av søknad om godkjenning som lærebedrift» står det at søknaden blir returnert fordi bedrifta ikkje oppfyller kravet om fagleg leiar. Vidare står det: «Til slutt må det leggjast til at Hordaland Fylkeskommune treng fleire lærebedrifter og fagopplæringskontoret ønskjer bedrifta di med på laget. Vi ønskjer derfor at dykk søker godkjenning som lærebedrift på ny.»

Fylkesmannen ser at desse to dokumenta i realiteten er avslag på søknad om godkjenning, og at det derfor også skulle vore opplyst om heimelen for vedtaket. Fylkesmannen finn derfor at avslag på søknad om godkjenning ikkje er i samsvar med lovkrava i to tilfelle.

Tap av godkjenning

Inneheld enkeltvedtak om tap av godkjenning ei grunngeving der det blir vist til

a) *Heimelen for enkeltvedtaket?*

b) *Kvifor det er grunnlag for tap av godkjenninga?*

c) *Kva omsyn det er lagt vekt på?*

Inneheld enkeltvedtak (eller underretninga om enkeltvedtaket) om tap av godkjenning informasjon om retten til å be om utsett iverksetjing etter forvaltningslova § 42?

Hordaland fylkeskommune viser i eigenvurderinga til brevmal «Vedtak om tap av godkjenning» og skriv at fylkeskommunen ikkje har fatta noko enkeltvedtak om tap av godkjenning. Dette blei stadfesta i intervjuet.

Spørsmåla om sakshandsaminga knytt til vedtak om tap av godkjenning er difor ikkje relevante i dette tilsynet med Hordaland fylkeskommune.

Inneheld enkeltvedtak (eller underretninga om enkeltvedtaket) om godkjenning, avslag på søknad om godkjenning eller tap av godkjenning informasjon om

- a) *Klagerett?*
- b) *Klagefrist?*
- c) *Klageinstans?*
- d) *At klagen skal sendast til fylkeskommunen?*
- e) *Informasjon om retten til å sjå dokumenta i saka?*

I dei tre innsendt enkeltvedtaka om avslag på godkjenning står det at bedrifta har klagerett, og det blir vist til eit vedlagt skjema. Fylkesmannen har ikkje fått ferdig utfylt skjema knytt til desse tre vedtaka.

I eigenvurderinga skriv fylkeskommunen at dei nytter vedlegg 15, «Melding om rett til å klage over forvaltningsvedtak». Dei skriv vidare at seksjon for fagopplæring då fyller ut opplysningar i felt 1-4, forvaltningsorgan, mottakar, dato og klageinstans.

I dei fem innsendte enkeltvedtaka om godkjenning blir det ikkje opplyst om klagerett, klagefrist, klageinstans, at klagen skal sendast til fylkeskommunen eller informasjon om retten til å sjå dokumenta i saka.

Fylkesmannen har også forvaltningstilsyn på andre områder. I den oppdaterte malen for tilsynet «Forvaltningskompetanse – avgjerder om særskild tilrettelegging» blir det presisert frå Utdanningsdirektoratet: «Det er eit krav at brevet med enkeltvedtaket skal opplyse om dei formelle forholda som gjeld dersom eleven eller foreldra vil klage, jf. forvaltningslova § 27. Kravet gjeld ikkje dersom søkjaren har fått alt han har søkt om. Nærmare reglar for saksbehandling ved klage går fram av forvaltningslova § 27-32».

Fylkesmannen legg denne tolkinga av forvaltningslova til grunn i også dette tilsynet.

I dei to innsendte «Retur av søknad» blir det ikkje opplyst om klagerett, klagefrist, klageinstans, at klagen skal sendast til fylkeskommunen eller informasjon om retten til å sjå dokumenta i saka. Fylkesmannen finn derfor at avslag på søknad om godkjenning ikkje er i samsvar med lovkrava i desse to tilfella.

4.3.3 Fylkesmannens konklusjon

Fylkeskommunen har innarbeidde rutinar som varetar krava i forvaltningslova.

Fylkeskommunen sender førehandsvarsel til lærebedrifter som ikkje allereie har uttalt seg i saka, før det blir gjort enkeltvedtak om tap av godkjenning. Førehandsvarselet gjer greie for kva saka gjeld og inneheldt opplysningar om det rettslege og faktiske grunnlaget for det varsla vedtaket.

Fylkeskommunen sine avgjerder om godkjenning, avslag på søknad om godkjenning og tap av godkjenning blir gjort skriftleg.

Fylkeskommunen sine enkeltvedtak om avslag på søknad om godkjenning inneheldt ei grunngjeving der det blir vist til kvifor søkjaren ikkje oppfyller vilkåra for godkjenning, men det blir ikkje alltid opplyst om heimelen for enkeltvedtaket.

Fylkeskommunen sine enkeltvedtak om godkjenning oppfyller krava i forvaltningslova, § 27 tredje ledd.

To av fylkeskommunen sine enkeltvedtak om avslag på søknad om godkjenning opplyser ikkje om klagerett, klagefrist, klageinstans eller informasjon om retten til å sjå dokumenta i saka.

5. Oppfølging og rettleiing av lærebedrifter

5.1 Oppfølging og rettleiing

5.1.1 Rettslege krav

Fylkeskommunen skal rettleie og følgje opp lærebedriftene, samt kontrollere at den enkelte bedrifta fyller krava for å bli godkjent, jf. opplæringslova § 4-8. Fylkeskommunen kan ikkje delegere dette til lærebedrifta, inkludert opplæringskontor godkjent som lærebedrift.

Fylkeskommunen må kartleggje behova til lærebedriftene for oppfølging og rettleiing. For at kartlegginga skal vere forsvarleg, må fylkeskommunen bruke informasjon frå ulike kjelder, som til dømes lærebedriftundersøkinga, lærlingundersøkinga, den årlege rapporteringa til fylkeskommunen, samtalar med lærlingar eller lære kandidatlar eller bedriftsbesøk.

Vidare må fylkeskommunen vurdere behova for oppfølging og rettleiing basert på kartlegginga, og gjennomføre oppfølgings- og rettleiingstiltak i samsvar med behovet. Fylkeskommunen må også sikre at lærebedrifter som ikkje lenger oppfyller krava, og som ikkje er fråtatt godkjenninga, får oppfølging og rettleiing.

Fylkeskommunen må ha ein innarbeidd rutine for arbeidet med oppfølging og rettleiing av lærebedrifter.

5.1.2 Fylkesmannens undersøkingar og vurderingar

Har fylkeskommunen innarbeidd ein rutine for arbeidet med oppfølging og rettleiing av lærebedrifter?

I intervjuet kom det fram at kursverksemda er eit viktig element i kvalitetssystemet til fylkeskommunen. Det blei vist til at å delta på kurs er obligatorisk for bedrifta, i realiteten ofte fagleg leiar, til informasjonsmøte før godkjenning og dagskurset som fagleg leiar må gjennomføre innan eit år. Kursa er også opne for instruktørar.

I eigenvurderingsskjemaet opplyser fylkeskommunen at målsettinga i handlingsplanen for 2017 er å besøke 100 lærebedrifter og ha dialogmøte med 35 opplæringskontor.

I intervjuet blei det opplyst at fylkeskommunen har dialogmøte med omtrent 35 opplæringskontor kvart einaste år. I 2015 og 2016 besøkte fagopplæringskontoret ca. 100 lærebedrifter kvart år, men det er færre i 2017.

Det kom fram i intervjuet at fylkeskommunen etter ein forvaltningsrevisjon for nokre år sidan utarbeidde ei risikovurdering for prioritering av bedriftsbesøka. Til grunn for denne vurderinga låg statistikk som viste heving av lærekontraktar og ikkje bestått fag- og sveineprøve. I tillegg blei besøk av nye lærebedrifter prioritert. I intervjuet kom det fram at fylkeskommunen ikkje har hatt ressursar til å følgje opp denne risikovurderinga i år, og ein har ikkje klart å besøke alle bedriftene som var sett opp på lista over prioriterte.

Fylkeskommunen har lagt fram ein skriftleg prosedyre for bedriftsbesøk datert 5. januar 2015. Fylkeskommunen har og lagt fram dokumentet «Talepunkt og sjekklister bedriftsbesøk». Det går fram av prosedyren at fylkeskommunen i forkant skal sjekke hevingar av kontraktar og talet på stryk. Det går ikkje fram av prosedyrane om ein legg resultat frå andre undersøkingar til grunn, som til dømes lærlingundersøkinga eller lærebedriftundersøkinga. I etterkant av besøka skal fylkeskommunen sende tilbakemelding på e-post til bedrifta. Det er utarbeidd ein mal for slik tilbakemelding.

Av dokumentet «Talepunkt og sjekklister bedriftsbesøk» går det fram at bedrifta må leggje fram følgjande dokumentasjon på møtet:

1. Dokumentasjon på at verksemda har eit internt kvalitetssikringssystem som skal sikre at lærlingen eller lærekandidaten får opplæring i samsvar med opplæringslova med forskrift (jf. opplæringslova § 4-7).
2. Plan for intern opplæring (jf. opplæringslova § 4-4).
3. Dokumentasjon på halvårssamtale og kven som gjennomfører disse (jf. forskrift til opplæringslova § 3-13).
4. Dokumentasjon på korleis lærling er delaktig i eigenvurderinga (jf. forskrift til opplæringslova § 3-12).

Det går vidare fram av dokumentet at tema for besøket er internkontroll i bedrifta, eigenvurdering til lærling og/eller lærekandidat, halvårsvurderingar for lærling og lærekandidat. Det er egne samtalar med lærlingane og/eller lærekandidatane.

Fylkeskommunen har også lagt fram ein mal for agenda med møte med opplæringskontora, og tre døme på agenda for dialogmøte med tre ulike opplæringskontor samt tre døme på referat frå dei same møta. Agendaen er mellom anna:

- Statistikk, nye lærekontraktar, fag/sveineprøver og hevingar.
- Lærlingundersøkinga med fokus på mobbing og dokumentasjon.
- Kvalitetsarbeidet i opplæringa
- Fagopplæringa er fundamentet i trepartssamarbeid
- Opplæringskontora si rolle

I tillegg er det sett av tid til saker som opplæringskontoret ønskjer å ta opp.

Kartlegg fylkeskommunen lærebedriftene sitt behov for oppfølging og rettleiing?

Fylkeskommunen kartlegg lærebedriftene sine behov for oppfølging og rettleiing gjennom bruk av statistikk som til dømes heving av lærekontraktar og bestått på fag- og sveineprøva, gjennom bedriftsbesøk, kontakt med opplæringskontora og yrkesopplæringsnemnda. Dette kom fram i intervjuet.

Vidare viser fylkeskommunen i eigenvurderingsskjemaet til den årlege nasjonale lærebedriftundersøkinga, som gir opplysningar om enkeltbedrifter, og til lærlingundersøkinga. Tidlegare var årsrapportering obligatorisk i VIGO, men no er lærebedriftundersøkinga og lærlingundersøkinga einaste form for rapportering, i tillegg til økonomisk rapportering. Det blei opplyst at lærebedriftundersøkinga har låg deltaking, sist år var svarprosenten rundt 54.

I intervjuet kom det fram at det er svært ulikt i kva grad seksjon for fagopplæring bruker tal frå dei nasjonale undersøkingane eller tal frå prøvenemndene for å kartleggje. Mellom

anna blei det sagt at data frå dei nasjonale undersøkingane ikkje blei brukt i bedriftsbesøk, berre i samband med dialogmøta med opplæringskontora. Det blei også sagt at saksbehandlarar manglar opplæring i å nytte seg av desse undersøkingane.

Seksjon for fagopplæring får mange meldingar direkte frå lærlingar og bedrifter, men det kom fram i intervju at ein er uroa over at det er informasjon ein går glipp av. Dette kan til dømes vere om bedrifta oppfyller lovkrava, lærlingane og lære kandidatane sitt behov i kvardagen, bruk av intern plan og halvårsvurdering. Det blei uttrykt at seksjon for fagopplæring burde hatt meir informasjon om dette.

Vurderer fylkeskommunen lærebedriftene sitt behov for oppfølging og rettleiing basert på kartlegginga?

Gjennomfører fylkeskommunen oppfølgings- og rettleiingstiltak i samsvar med behovet?

I eigenvurderinga svarer fylkeskommunen delvis nei på spørsmålet om den vurderer lærebedriftene sitt behov for oppfølging og rettleiing basert på kartlegginga. Her viser dei til at svarprosenten på lærebedriftundersøkinga har vore låg. Fylkeskommunen arbeider med å få svarprosenten opp og få på plass betre rutinar for oppfølging av bedriftene på dette området.

Fylkeskommunen skriv vidare at oppfølgings- og rettleiingstiltak blir gjennomført der ein fangar opp behov, men at dei må betre både systematikk i kartlegging av behovet og rutinar for gjennomføring av oppfølgingstiltak.

Sikrar fylkeskommunen at lærebedrifter som ikkje lenger oppfyller krava og som ikkje blir fråtekne godkjenninga, får oppfølging og rettleiing?

I eigenvurderinga viser fylkeskommunen til prosedyrane «Oppfølging av bedrifter og opplæringskontor – tap av godkjenning som opplæringsbedrift». Denne er omtalt tidlegare i rapporten i pkt. 4.2.

I intervju kom det fram at seksjon for fagopplæring har plukka ut enkelte bransjar for tettare oppfølging basert på tilbakemeldingar frå lærlingar. Seksjon for fagopplæring har tatt kontakt med laug eller bransjeorganisasjonar, som har vore positive til det, men det kan vere vanskeleg å få enkeltbedriftene til å følgje opp. Dette gjeld ofte bedrifter som står utanfor opplæringskontora.

I intervju blei det sagt at det kunne gå for lang tid før ein sender formelt varsel til ei bedrift, men som oftast er ein telefon nok til at bedrifta retter opp manglane i dei fleste tilfella. Det er sjeldan det ikkje går med dialog.

Vidare kom det fram at det ofte er lærlingar som vender seg til fagopplæringskontoret, men det kan også vere bedrifter som ønskjer å heve ei lærekontrakt. Lærlingar er av og til redde for å ta opp problem med bedrifta, men i slike tilfelle tek seksjon for fagopplæring kontakt med bedrifta og reiser på besøk.

Ut frå den dokumentasjonen som er lagt fram vurderer Fylkesmannen det slik at fylkeskommunen har gode og innarbeidde rutinar for bedriftsbesøk og besøk til opplæringskontor. Vidare har fylkeskommunen gode rutinar for informasjon til lærebedrifter om lov og regelverk og opplæring av faglege leiarar. Fylkesmannen finn vidare at fylkeskommunen til ein viss grad kartlegg bedriftene sine behov for oppfølging og rettleiing. Dette skjer særleg gjennom besøk til opplæringskontora og også til ein del

enkeltbedrifter. Men Fylkesmannen kan ikkje sjå at kartlegginga blir gjennomført systematisk og omfattar alle bedriftene. Til dømes er det berre litt over halvparten av lærebedriftene som rapporterer til fylkeskommunen gjennom lærebedriftundersøkinga.

Det er dokumentert at tal frå lærlingundersøkinga og anna statistikk frå til dømes fagprøvene og heving av kontraktar blir systematisk gjennomgått og brukt i oppfølgings- og rettleiingsarbeidet overfor opplæringskontora, men dette blir ikkje gjort tilsvarende for alle lærebedriftene. Dette blir også stadfesta gjennom eigenvurderinga til fylkeskommunen da den viser til at ein må forbetre både systematikken i kartlegging av behovet og rutinane for gjennomføring av tiltak.

Fylkesmannen vurderer det slik at fylkeskommunen gjennom kartlegginga ikkje i tilstrekkeleg grad fangar opp behova ute i bedriftene, og dermed blir gjennomføring av oppfølgings- og rettleiingstiltak ikkje godt nok varetatt. Fylkeskommunen har derfor ikkje ein innarbeidd rutine for arbeidet med oppfølging og rettleiing av alle lærebedriftene.

5.1.3 Fylkesmannens konklusjon

Fylkeskommunen har ikkje ein innarbeidd rutine for arbeidet med oppfølging og rettleiing av lærebedriftene som er i samsvar med lovkrava.

Fylkeskommunen kartlegg ikkje lærebedriftene sitt behov for oppfølging og rettleiing i tilstrekkeleg grad.

Fylkeskommunen vurderer ikkje i tilstrekkeleg grad lærebedriftene sitt behov for oppfølging og rettleiing basert på kartlegginga og gjennomfører dermed ikkje oppfølgings- og rettleiingstiltak i samsvar med behovet.

5.2 Utarbeiding av interne planar for opplæringa

5.2.1 Rettslege krav

Lærebedrifta pliktar å leggje til rette produksjonen og opplæringa slik at lærlingen, praksisbrevkandidaten og lærekandidaten kan nå måla i den fastsette læreplanen, jf. opplæringslova § 4-4. Dersom lærekandidaten har krav på spesialundervisning etter opplæringslova kapittel 5, skal det utarbeidast individuell opplæringsplan, jf. § 5-5 første leddet.

Lærebedrifta skal utvikle ein intern plan for opplæringa, for å sikre at lærlingen, praksisbrevkandidaten eller lærekandidaten får ei opplæring som tilfredsstillar krava i læreplanen, eventuelt den individuelle opplæringsplanen. I fall delar av opplæringa skal bli gitt av andre enn lærebedrifta, skal lærebedrifta leggje til rette for dette.

Fylkeskommunen må ha ein innarbeidd rutine som sikrar at lærebedriftene utviklar interne planar for opplæringa som tilfredsstillar krava i læreplanverket. Dersom fylkeskommunen avdekkar at ei lærebedrift ikkje utviklar slike planar eller at planane ikkje oppfyller krava i læreplanverket, må fylkeskommunen setje i verk tiltak. Fylkeskommunen kan sikre dette gjennom f. eks. instruks, rapportering, innhenting av dokumentasjon og stikkprøvekontrollar.

5.2.2 Fylkesmannens undersøkingar og vurderingar

Har fylkeskommunen ein innarbeidd rutine som sikrar at lærebedriftene utviklar interne planar for opplæringa som tilfredsstillar krava i læreplanverket?

I eigenvurderinga viser fylkeskommunen til obligatorisk opplæring av alle faglege leiarar. Arbeid med intern plan, halvårsvurdering og kvalitetssikring er eit hovudtema på kurset. Alle faglege leiarar får dermed tilgang til informasjon og malar om intern plan og vurderingssamtalar. Fylkeskommunen viser til vedlagt dokumentasjon med vedtak i opplærings- og helseutvalet av program for obligatorisk opplæring av nye lærebedrifter:

1. Obligatorisk informasjonsmøte for bedrifter som ikkje er medlem i opplæringskontor før dei blir godkjende som lærebedrift

2. Obligatorisk kurs for alle faglege leiarar i løpet av første året etter at bedrifta er godkjent

3 Obligatorisk kurs for alle nye fagleiarar eller instruktørar som ikkje har gjennomført instruksjonskurs tidlegare

Oppfølging av at bedriftene verkeleg tar i bruk intern plan skjer i dei tilfella fylkeskommunen har kontakt med bedrifter.

I intervju kom det fram at fylkeskommunen ikkje kontrollerer at alle bedrifter har utarbeidd ein intern opplæringsplan. Intern plan er tema på alle bedriftsbesøk. Dersom det blir avdekket at bedrifta ikkje har intern plan, får bedrifta frist på 2-3 veker med å sende inn planen. Dersom planen ikkje blir sendt inn, blir det purra, men det skjer sjeldan.

Det blei også stadfesta i intervju at fylkeskommunen har utarbeidd malar for intern plan i kvart lærefag, og at alle faglege leiarar får med seg denne malen etter at dei har gjennomført det obligatoriske kurset. Melding frå lærlingar eller lærebedriftundersøkinga er andre måtar som avdekket at bedrifta ikkje har utarbeidd intern plan. Av og til tar bedrifter sjølv kontakt for å få hjelp til å utarbeide ein plan. Manglande planar kan også oppdagast ved heving av lærekontraktar og gjennom tilbakemelding frå prøvenemndene.

Gjennom intervju kom det og fram at fylkeskommunen har rutinar for innhenting av planane til lære kandidatane i og med at dei skal godkjennast av fylkeskommunen.

Fylkesmannen vurderer det slik at fylkeskommunen har rutinar for å sikre at bedrifter utarbeider interne planar for opplæringa. Dette skjer særleg gjennom opplæring av faglege leiarar og informasjon til bedrifta i samband med søknad om godkjenning. Fylkesmannen finn det vidare dokumentert at fylkeskommunen set i verk tiltak når ein avdekket at ei lærebedrift ikkje utviklar slike planar eller at planane ikkje oppfyller krava i læreplanverket.

5.2.3 Fylkesmannens konklusjon

Fylkeskommunen har ein innarbeidd rutine som sikrar at lærebedriftene utviklar interne planar for opplæringa som tilfredsstillar krava i læreplanverket.

5.3 Halvårsvurdering

5.3.1 Rettslege krav

Lærlingar, praksisbrevkandidatar og lære kandidatane har minst éin gong kvart halvår rett til ein samtale med instruktøren om utviklinga si i forhold til kompetansemåla i faga, jf. forskrift til opplæringslova § 3-11 tredje ledd og § 3-14.

Halvårsvurderinga er utan karakter og skal beskrive kompetansen til lærlingen, praksisbrevkandidaten og lærekandidaten i forhold til kompetansemåla i læreplanverket. Ho skal også gi rettleiing om korleis lærlingen, praksisbrevkandidaten og lærekandidaten kan auke kompetansen sin i faget. Instruktøren gjennomfører halvårsvurderinga utan karakter, jf. § 3-14.

Fylkeskommunen må ha ein innarbeidd rutine som sikrar at lærebedriftene gjennomfører halvårsvurderinga. Dersom fylkeskommunen avdekker at ei lærebedrift ikkje gjennomfører halvårsvurdering i samsvar med lova, skal fylkeskommunen iverksette tiltak. Døme på måtar å sikre dette er instruks, rapportering og innhenting av dokumentasjon.

5.3.2 Fylkesmannens undersøkingar og vurderingar

Har fylkeskommunen innarbeidd ein rutine som sikrar at lærebedriftene gjennomfører halvårsvurdering i samsvar med forskrifta § 3-14?

Fylkeskommunen skriv at halvårsvurdering er eit tema på den obligatoriske opplæringa av alle faglege leiarar. Dei som gjennomfører kurset får tilgang til mal for vurderingssamtale. Halvårsvurdering for lærlingar og lærekandidatar er også tema på dei årlege dialogmøta med dei 50 største opplæringskontora og lærebedriftene.

I eigenvurderinga viser fylkeskommunen til at lærlingundersøkinga og lærebedriftundersøkinga har spørsmål om dette.

Fylkeskommunen har sendt inn «Mal for gjennomføring av besøk i bedrift», »Rutine for gjennomføring av bedriftsbesøk» og «Agenda for dialogmøte med opplæringskontor». Det blei stadfesta i intervjuet at desse var kjente og blei brukt.

I intervjuet kom det fram at fylkeskommunen meiner at lærebedriftene stort sett har gode rutinar for halvårsvurderinga. Gjennom dialogmøte og bedriftsbesøk ser dei at opplæringskontora og dei fleste bedriftene har gode system for å sikre interne planer og halvårsvurdering.

Gjennom resultatane på lærlingundersøkinga ser fylkeskommunen at fleire lærlingar svarer at dei ikkje har fått halvårsvurdering. Fylkeskommunen skal i år i forkant av lærlingundersøkinga ha ei samling for opplæringskontora og dei største lærebedriftene. Formålet er å sjå på spørsmåla, diskutera formålet med desse og unngå mistydingar.

Det kom fram i intervjuet at ein ved bedriftsbesøk har avdekket at lærlingar ikkje hadde fått halvårsvurdering. Fylkeskommunen set då inn tiltak som informasjon og rettleiing til lærebedrifta. Nokon gonger kan det til dømes vere naudsynt å forklara skilnaden mellom ein medarbeidarsamtale og ei halvårsvurdering.

Etter eit bedriftsbesøk der det blir avdekket manglande halvårsvurdering, blei det kravd dokumentasjon på gjennomført halvårsvurdering i etterkant. Det kom fram i intervjuet, og det står også i rutine for gjennomføring av bedriftsbesøk.

Fylkesmannen vurderer det slik at fylkeskommunen har rutinar for å sikre at bedrifter gjennomfører halvårsvurderingar. Dette skjer særleg gjennom opplæring av faglege leiarar og informasjon til bedrifta i samband med søknad om godkjenning. Fylkesmannen finn det vidare dokumentert at fylkeskommunen set i verk tiltak når ein avdekker at ei lærebedrift ikkje gjennomfører halvårsvurdering.

5.3.3 Fylkesmannens konklusjon

Fylkeskommunen har ein innarbeidd rutine som sikrar at lærebedriftene gjennomfører halvårsvurdering i samsvar med forskrifta.

5.4 Intern kvalitetssikring hos lærebedrifter

5.4.1 Rettslege krav

Lærebedrifta skal ha intern kvalitetssikring, slik at lærlingen, praksisbrevkandidaten eller lærekandidaten får opplæring i samsvar med lova og forskrifter, jf. opplæringslova § 4-7 første ledd. Ein eller fleire representantar for arbeidstakarane skal saman med den eller dei faglege leiarane jamleg sjå til at lærebedrifta følgjer pliktene etter opplæringslova med forskrift.

Fylkeskommunen må ha ein innarbeidd rutine som sikrar at lærebedriftene utviklar eit system for intern kvalitetssikring. Dersom fylkeskommunen avdekkar at ei lærebedrift ikkje har eit slikt system eller systemet ikkje er i samsvar med lova, skal fylkeskommunen setje i verk tiltak. Dette kan til dømes sikrast ved instruks, rapportering, innhenting av dokumentasjon og stikkprøvekontrollar.

5.4.2 Fylkesmannens undersøkingar og vurderingar

Har fylkeskommunen innarbeidd ein rutine som sikrar at lærebedriftene utviklar eit system for intern kvalitetssikring (internkontroll), slik at lærlingane og lærekandidatane får opplæring i samsvar med lov og forskrifter?

Fylkeskommunen har sendt inn fleire vedlegg for å dokumentera oppfølginga av lærebedriftene.

I dokumentet «Talepunkt og sjekklister bedriftsbesøk» går det fram at bedrifta må leggje fram dokumentasjon på at verksemda har eit internt kvalitetssikringssystem. Det vert ikkje spesifisert nærare kva dokumentasjon dette er.

«Rutine for gjennomføring av bedriftsbesøk» inneheldt ikkje sjekkpunkt knytt til lærebedriftene sine system for intern kvalitetssikring. I «Mal for gjennomføring av besøk i bedrift» under punktet Ta opp med læreverksemda står det at det skal vera ein dialog om intern kvalitetssikringsarbeid utan at dette er nærare spesifisert.

I «Agenda for dialogmøte med opplæringskontor» står det at punkt 3 på dagsorden er «Kvalitetsarbeidet i opplæringa», men heller ikkje her er det spesifisert kva dette punktet inneheld.

I eigenvurderinga viser fylkeskommunen til at intern kvalitetssikring er eit tema på den obligatoriske opplæringa av alle faglege leiarar. Det er også tema i lærebedriftundersøkinga.

I intervjuet med seksjonsleiar for fagopplæring kom det fram at bedrifta sitt system for intern kvalitetssikring stort sett blir sikra gjennom opplæring av fagleg leiar og dialogmøte med opplæringskontora. Dette blei stadfesta i dei andre intervjuja også.

Fylkesmannen ser at opplæringskontora og den enkelte lærebedrifta sitt system for intern kvalitetssikring ikkje blir etterspurd på same måte som internplan og halvårsvurdering. Fylkesmannen vurderer det slik at fylkeskommunen ikkje har ein

innarbeidd rutine for å kartlegge og avdekke om bedriftene har system for intern kvalitetskontroll i samsvar med lovkrava og eventuelt setje i verk tiltak.

5.4.3 Fylkesmannens konklusjon

Fylkeskommunen har ikkje ein innarbeidd rutine som sikrar at lærebedriftene utviklar eit system for intern kvalitetssikring, slik at lærlingane og lærekandidatane får opplæring i samsvar med lov og forskrifter.

5.5 Rapportering til fylkeskommunen

5.5.1 Rettslege krav

Lærebedrifta skal årleg rapportere til fylkeskommunen om opplæringa av lærlingar, praksisbrevkandidatar og lærekandidatar, jf. opplæringslova § 4-7 andre ledd. Fylkeskommunen må ha ein innarbeidd rutine som sikrar at lærebedriftene rapporterer årleg, og at rapporteringa er i samsvar med lova. Dersom fylkeskommunen avdekkar at kravet til rapportering ikkje er oppfylt, skal den setje i verk tiltak for å få praksis i samsvar med regelverket.

5.5.2 Fylkesmannens undersøkingar og vurderingar

Har fylkeskommunen innarbeidd ein rutine som sikrar at lærebedriftene årleg rapporterer til fylkeskommunen om opplæringa av lærlingar, praksisbrevkandidatar og lærekandidatar?

Fylkeskommunen viser i eigenvurderinga til at lærebedriftundersøkinga blir gjennomført kvar haust.

I intervjuet kom det fram at den årlege rapporteringa til Hordaland fylkeskommune hovudsakleg er lærlingundersøkinga og lærebedriftundersøkinga.

Fylkeskommunen har arbeidd med å få opp svarprosenten på begge undersøkingane. Dette har ein lukkast med i større grad med lærlingundersøkinga enn lærebedriftundersøkinga. Det er opplæringskontora som har fått ansvaret for å få medlemsbedriftene til å delta i undersøkinga, og fylkeskommunen purrar opplæringskontora kvart år for å få auka deltaking. Som tidlegare nemnt er svarprosenten på lærebedriftundersøkinga sist år rundt 54.

I alle dei fem innsendte vedtaka om godkjenning som lærebedrift og i mal for dette vedtaket er årleg rapportering nemnt som eit eige punkt. Det står: «*Lærebedrifta skal på førespurnad årleg rapportere til fylkeskommunen om opplæringa av lærlingar og lærekandidatar*»

Det kom fram i intervjuet at det ikkje blir gjort ein eigen førespurnad til lærebedriftene utover lærebedriftundersøkinga, og at det heller ikkje får nokon konsekvensar for lærebedriftene som ikkje svarer på denne.

Seksjonsleiar sa i intervjuet at han var kjent med at ein del andre fylkeskommunar har eigne årlege spørjeundersøkingar til lærebedriftene. Dette har også vore drøfta i Hordaland, men ein valte då å ikkje laga til ei eigen rapportering på sida av det nasjonale systemet.

Fylkesmannen vurderer at ei lærebedriftundersøking der nesten halvparten av lærebedriftene ikkje svarer, ikkje er tilstrekkeleg årleg rapportering.

5.5.3 Fylkesmannens konklusjon

Fylkeskommunen har ikkje ein innarbeidd rutine som sikrar at lærebedriftene rapporterer årleg, og at rapporteringa er i samsvar med lova.

Fylkeskommunen har ikkje sett i verk tiltak dersom dei har avdekkat at kravet til rapportering ikkje er oppfylt.

6. Frist for retting av regelverksbrot

Fylkesmannen har i kapitla 4 til og med 5 konstatert brot på regelverket. Fylkesmannen gjev dykk ein frist til å rette regelverksbrota, jf. kommunelova § 60 d.

Frist for retting er **2. mars 2018**. Før fristen må Hordaland fylkeskommune sende Fylkesmannen ei erklæring om at forholda er retta og ei utgreiing om korleis brota er retta.

Dersom de ikkje har retta regelverksbrota før rettefristen, vil vi vedta pålegg om retting. Eit pålegg om retting er eit vedtak som de kan klage på, jf. forvaltningslova kapittel VI.

Følgjande pålegg er aktuelle å vedta etter at rettefristen er over:

6.1 Godkjenning av lærebedrifter

Hordaland fylkeskommune må ha ein innarbeidd rutine for å sjå til at godkjenning av lærebedrifter skjer i samsvar med krava i pkt 4.1.

Behandling av søknader om godkjenning

Fylkeskommunen må kontrollere at lærebedrifter og kvar enkelt bedrift som inngår i eit opplæringskontor, har ein eller fleire instruktørar som står for opplæringa av lærlingane, praksiskandidatane og lære kandidatane.

Tap av godkjenning

Fylkeskommunen må ha ein innarbeidd rutine for å vurdere tap av godkjenning dersom lærebedrifta ikkje lenger oppfyller krava i lov eller forskrift.

Saksbehandling

Fylkeskommunen sine enkeltvedtak om avslag på søknad om godkjenning skal innehalde heimelen for enkeltvedtaket.

Fylkeskommunen sine enkeltvedtak om avslag på søknad om godkjenning skal opplyse om klagerett, klagefrist, klageinstans og informasjon om retten til å sjå dokumenta i saka.

6.2 Oppfølging og rettleiing av lærebedrifter

Oppfølging og rettleiing

Hordaland fylkeskommunen må ha ein innarbeidd rutine for arbeidet med oppfølging og rettleiing av lærebedriftene som er i samsvar med lovkrava. I dette ligg det at fylkeskommunen må

- a) Kartleggje lærebedriftene sine behov for oppfølging og rettleiing

- b) Vurdere lærebedriftene sine behov for oppfølging og rettleiing basert på kartlegginga og gjennomføre oppfølgings- og rettleiingstiltak i samsvar med behovet.

Intern kvalitetssikring hos lærebedriftene

Fylkeskommunen må ha ein innarbeidd rutine som sikrar at lærebedriftene utviklar eit system for intern kvalitetssikring, slik at lærlingane og lærekandidatane får opplæring i samsvar med lov og forskrifter.

Rapportering til fylkeskommunen

Fylkeskommunen må ha ein innarbeidd rutine som sikrar at lærebedriftene rapporterer årleg, og at rapporteringa er i samsvar med lova.

Fylkeskommunen må setje i verk tiltak dersom den avdekkar at kravet til rapportering ikkje er oppfylt.

Fylkeskommunen har rett til innsyn i saksdokumenta, jf. forvaltningslova § 18.

Jon Fjeldstad

Tilsynsleiar

Grethe Fjeld

Seniorrådgjevar

Vedlegg 1: Dokumentasjonsgrunnlaget

Følgjande dokument inngår i dokumentasjonsgrunnlaget for tilsynet:

1. Eigenvurdering - Fylkeskommunen sitt ansvar for godkjenning, oppfølging og rettleiing av lærebedrifter
2. Rutine for godkjenning av lærebedrift
3. Fullmaktsskriv
4. Kopi av liste over godkjende lærebedrifter
5. Skjema for søknad om godkjenning som lærebedrift
6. Mal brev til Yrkesutval om bedriftsbesøk i samband med søknad om godkjenning
7. Rutine for gjennomføring av bedriftsbesøk
8. Mal for gjennomføring av besøk i bedrift
9. Agenda for dialogmøte med opplæringskontor 2017
10. Endringsskjema for lærebedrifter
11. Rutine for godkjenning av opplæringskontor
12. Retningslinjer for tap av godkjenning som lærebedrift
13. Brevmal varsel om mulig tilbaketrekking av godkjenning
14. Brevmal godkjenning som lærebedrift
15. Brevmal avslag på søknad om godkjenning
16. Skjema melding om rett til å klage over forvaltningsvedtak
17. Brevmal vedtak om tap av godkjenning
18. Politisk sak om obligatorisk opplæring av faglege leiarar
19. Vedtak i OPHE i saka over
20. Politisk sak/vedtak om obligatorisk introduksjonskurs
21. Dagsorden for dialogmøter inkludert referat – 3 dømer
22. Samarbeidsavtale mellom opplæringskontor og bedrift – 3 dømer
23. Enkeltvedtak om godkjenning som lærebedrift – 5 vedtak
24. Enkeltvedtak om avslag på søknad om godkjenning som lærebedrift - 3 vedtak
25. Retur av søknad om godkjenning som lærebedrift – 2 dømer
26. Førhandsvarsel om tap av godkjenning med vedlegg – 1 døme

NotatDato: 07.02.2018
Arkivsak: 2015/10348-24
Saksbehandlar: ingtakl

Til: Fylkesutvalet

Frå: Fylkesrådmannen

Status for spørsmål og oversendingsforslag i fylkesutvalet pr. februar 2018

Oversendingsforslag, spørsmål og bestillingar til fylkesrådmannen.

Møte- dato	Sakark.nr.	Oversendingsforslag, spørsmål m.m.	Forventa svar til FUV
07.12.2017	17/16071	Fylkeskommunen sin eigarskap i NDLA. Spørsmål frå Roald Stenseide, Frp	21.-22. februar
01.02.2018	18/7390	Tal i høve til kulturmidlar i Hordaland. Bestilling frå Aud Karin Oen, SV	21.-22. februar
01.02.2018	14/15940	Regelverk i samband med gruppemøte. Spørsmål frå Roald Stenseide, Frp	21.-22. februar
01.02.2018	18/7455	Garantiansvar i samband med store vegprosjekt. Spørsmål frå Roald Kvamme, A	11. april
01.02.2018	18/7456	Informasjon om kantstopp. Spørsmål frå Mona Røsvik Strømme, H	21.-22. februar
01.02.2018	18/7458	Skuleskyss i for elevar som bur i Leirvik og går på Fitjar vidaregåande skule. Spørsmål frå Sigbjørn Framnes, Frp	April
01.02.2018	18/7465	Varslingsrutinar – oppdatering. Spørsmål frå Tom Sverre Tomren, MDG	21.-22. februar

Arkivnr: 2017/17062-3

Saksbehandlar: Beate Bergsholm

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Fylkesutvalet		01.02.2018

Val av eigarrepresentantar for 2018

Samandrag

Fylkestinget handsama i sak 119/2017 Eigarstrategi for Hordaland fylkeskommune og vedtok følgjande når det gjeld eigarrepresentasjon i generalforsamlingar, årsmøter og liknande:

6. Generalforsamlingar:

Det er fylkesordførar, fylkesordførar eller den dei gjev fullmakt som deltek i generalforsamlingar som eigarrepresentant på vegner av Hordaland fylkeskommune. Fylkesutvalet skal i byrjinga av kvart år handsame sak om eigarrepresentasjon i selskapas generalforsamlingar. Fortrinnsvis skal eigarrepresentantane veljast blant fylkesutvalets medlemmer, om ikkje fylkesordførar/fylkesvaraordførar kan møte. Eigarrepresentantane skal representere fylkeskommunen i rolla som eigar i generalforsamlingane. Hordaland fylkeskommune skal møte med eigarrepresentant i generalforsamlingar i alle selskap fylkeskommunen har eigardel i.

Denne saka gjeld val av eigarrepresentantar til kvart selskap fylkeskommunen har eigardel i.

Økonomi: Ingen kjend påverknad

Klima: Ingen kjend påverknad

Folkehelse: Ingen kjend påverknad

Regional planstrategi: Ingen kjend påverknad

Forslag til vedtak

Fylkesutvalet vel følgjande som eigarrepresentantar i selskap og verksemder:

Selskap	Sektor	Representant
Beredt AS	Arbeids- og inkluderings-bedrifter	
Hardanger AKS AS	Arbeids- og inkluderings-bedrifter	
Kveik AS (Voss Bedriftservice A/S)	Arbeids- og inkluderings-bedrifter	
Gløde AS	Arbeids- og inkluderings-bedrifter	
Opero AS	Arbeids- og inkluderings-bedrifter	
Griegghallen IKS	Eigedom	
HFK Bussanlegg AS	Eigedom	
HFK Tomt Knarvik AS	Eigedom	

BKK AS (2 repr)	Energi	
Valen kraftverk AS	Energi	
KLP	Finans	
Kommunekraft AS	Klima	
Hordaland Teater LL	Kultur	
Moster Amfi- og Kyrkjehistoriske Senter AS	Kultur	
A/S Den Nationale Scene	Kultur	
Biblioteksentralen SA	Kultur	
Carte Blanche AS	Kultur	
Sunnhordland museum	Museum	
Vestnorsk Filmsenter A/S	Næringsutvikl. og samfunnsutvikl.	
Atheno AS	Næringsutvikl. og samfunnsutvikl.	
Fjord Norge AS	Næringsutvikl. og samfunnsutvikl.	
Gulen og Masfjorden Utvikling AS	Næringsutvikl. og samfunnsutvikl.	
Sarsia Development AS	Næringsutvikl. og samfunnsutvikl.	
Innovasjon Norge (foretaksmøte)	Næringsutvikl. og samfunnsutvikl.	
Bergen Vitensenter AS	Næringsutvikl. og samfunnsutvikl.	
VIGO IKS	Opplæring	
NDLA*	Opplæring	
Askøy bompengeselskap AS	Samferdsel	
Austevoll Bruselskap AS	Samferdsel	
Bergen bompengeselskap AS	Samferdsel	
Bergen-Os Bompengeselskap AS	Samferdsel	
Bømlo vegselskap AS	Samferdsel	
Fastlandsamband Halsnøy AS	Samferdsel	
Ferde AS	Samferdsel	
Bybanen AS	Samferdsel	
Hardangerbrua AS	Samferdsel	
Jondalstunnelen AS	Samferdsel	
Kvam bompengeselskap AS	Samferdsel	
Voss og omland bompengeselskap AS	Samferdsel	
E134 Haukelivegen AS	Samferdsel	
Nordhordlandspakken AS	Samferdsel	
Odda Vegfinans AS	Samferdsel	
Sunnhordland Lufthavn A/S	Samferdsel	

Rune Haugsdal
fylkesrådmann

Bård Sandal
fylkesdirektør regional utvikling

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

Fylkesrådmannen, 16.01.2018

Kvart år følgjer det ei forplikting i rolla som eigar å delta i verksemdene sine øvste organ. For aksjeselskap er øvste organ generalforsamlingar, for stiftingar er det anten representantskap eller årsmøte og for andre selskapsformer kan det vere anten årsmøte, representantskap eller generalforsamling.

Lag og foreningar er ikkje med i denne saken. Fylkeskommunen er medlem i ei lang rekkje lag og foreningar eller andre organisasjonar, det er ikkje hensiktsmessig å handsame dei i denne saka av fleire grunnar. I nokre organisasjonar er det politisk representasjon og i andre er det administrativ representasjon, i nokre tilfeller er det en kombinasjon av dei to. Dei ulike organisasjonane har og til dels svært ulik organisering kva gjeld besluttande organ. Dei skil seg og frå aksjeselskap og liknande selskapsformer i korleis dei er regulert juridisk.

Aksjeselskap

Aksjeselskap er regulert av aksjelova. Aksjelovas reglar for generalforsamlingar gjeld alle aksjeselskap. Det er styret i aksjeselskapet som er ansvarleg for innkallinga til generalforsamling. Fristen for innkalling til generalforsamling er åtte dagar.

I Eigarstrategi 2017-2020 har Hordaland fylkeskommune vedteke at selskap fylkeskommunen har eigardel i skal tidfeste generalforsamling seinast 6 veker før generalforsamling. Det tyder ikkje at saklista må vere klar, men dato skal vere satt og kommunisert til alle eigarar.

Eigarrepresentantar for Hordaland fylkeskommune pliktar å sette seg godt inn i overordna og selskapsespesifikke dokument og føringar gjedd av fylkeskommunen. Det er oppnemnd ein administrativ ansvarleg for kvart selskap:

Ansvarsområde	Namn	Avdeling	Tittel
Leiar for forumet	Beate Bergsholm	Regionalavdelinga	Spesialrådgjevar
Selskap knytt til kultursektoren	Ronny Skaar	Kultur og idrettsavdelinga	Utviklingssjef kunst- og kulturformidling
Selskap knytt til kultursektoren	David Aasen Sandved	Kultur og idrettsavdelinga	Fylkeskonservator
Biblioteksentralen	Ruth Ørnholt	Kultur og idrettsavdelinga	Fylkesbiblioteksjef
Selskap knytt til samferdselssektoren	Bjørn Inge Midtgård	Samferdselsavdelinga	Seniorrådgjevar
Vestnorsk filmsenter AS	Kari Patricia Kleppe	Regionalavdelinga	Spesialrådgjevar
Atheno	Arthur K- Arnesen	Regionalavdelinga	Seniorrådgjevar
Innovasjon Norge	Mette Nora Sætre	Regionalavdelinga	Næringssjef
Arbeids og inkluderingsbedriftene	Hans Inge Gloppen	Regionalavdelinga	Spesialrådgjevar
Selskap knytt til klimasektoren	Tale Halsør	Regionalavdelinga	Rådgjevar
Selskap knytt til eigedomssektoren	Guro Klyve	Eigedomsavdelinga	Leiar forvaltning og stab
Selskap knytt til opplæringssektoren	Birthe Andersen Haugen	Opplæringsavdelinga	Seksjonsleiar
Selskap knytt til økonomiseksjonen	Pål André Kleive	Økonomi- og organsiasjonsavdelinga	Spesialrådgjevar

Alle eigarrepresentantar pliktar sjølv å ta initiativ til å få informasjon om selskapet. Naudsynte dokument knytt til generalforsamlinga/årsmøtet vert sendt frå fylkeskommunen så snart det er motteke frå selskapa/verksemdene.

Stiftingar

Stiftingar er sjølveigande juridiske einingar som ikkje krev eigarrepresentasjon og blir følgd opp på anna måte.

All informasjon om selskap, er henta frå offentlege register som einingsregisteret, Brønnøysund-registeret og årsmeldingar frå selskapa. Det berre teke omsyn til lovleg godkjente vedtekter.

Retningsliner og malar

Det er vedteke ei rekkje retningsliner og malar som gjeld utøvinga av rolla som eigar. Desse vil bli formidla til dei valde eigarrepresentantane.

Det er forventa at eigarrepresentanten melder attende til fylkeskommunen frå generalforsamlinga, årsmøtet eller møte i representantskap. Det ligg føre eit eige skjema for slik attendemelding.

Ved forfall frå vald eigarrepresentant utpeker fylkesordførar ein representant som kan møte på vegner av fylkeskommune og gjev denne naudsynt fullmakt.

Datoar i oversikta over selskapa/verksemdene gjeld 2017 då det ikkje er motteke datoar frå andre enn BKK AS kor møtedato i skjema som er vedlagt, er for 2018. Det skal veljast to representantar til BKK AS sin generalforsamling.

Saksprotokoll i fylkesutvalet - 01.02.2018

Roald Stenseide, Frp, sette fram slikt forslag:

«Alternativ

Fylkesordføraren utpeikar representantar til generalforsamlingar fortrinnsvis blant fylkesutvalet sine medlemmer.»

Røysting

Fylkesrådmannen sitt forslag fekk ingen røyster og fall.

Stenseide sitt forslag vart samrøystes vedteke.

Vedtak

Fylkesordføraren utpeikar representantar til generalforsamlingar fortrinnsvis blant fylkesutvalet sine medlemmer.

Selskap	Eigeform	Sektor	Dato	Representant	Ansvarleg adm
Beredt AS	Aksjeselskap	Arbeids- og inkluderings-bedrifter	26.06.2017		Hans Inge Gloppen
Hardanger AKS AS	Aksjeselskap	Arbeids- og inkluderings-bedrifter	07.06.2017		Hans Inge Gloppen
Kveik AS (Voss Bedriftservice A/S)	Aksjeselskap	Arbeids- og inkluderings-bedrifter	22.05.2017		Hans Inge Gloppen
Gløde AS	Aksjeselskap	Arbeids- og inkluderings-bedrifter	29.05.2017		Hans Inge Gloppen
Opero AS	Aksjeselskap	Arbeids- og inkluderings-bedrifter	26.04.2017		Hans Inge Gloppen
Grieghallen IKS	Interkommunalt selskap	Eigedom	24.05.2017		Pål Kleive
HFK Bussanlegg AS	Aksjeselskap	Eigedom	23.06.2017		Guro Klyve
HFK Tomt Knarvik AS	Aksjeselskap	Eigedom	23.06.2017		Guro Klyve
BKK AS (2 repr)	Aksjeselskap	Energi	27.04.2017		Tale Halsør
Valen kraftverk AS	Aksjeselskap	Energi	23.06.2017		Pål Kleive
KLP	Pensjonskasse	Finans	10.05.2017		Pål Kleive
Kommunekraft AS	Aksjeselskap	Klima	12.05.2017		Tale Halsør
Hordaland Teater LL	Lottlag	Kultur	25.04.2017		Ronny Skår
Moster Amfi- og Kyrkjehistoriske Senter AS	Aksjeselskap	Kultur	25.04.2017		Ronny Skår
A/S Den Nationale Scene	Aksjeselskap	Kultur	24.05.2017		Ronny Skår
Biblioteksentralen SA	Samvirkeforetak	Kultur	21.06.2017		Ruth Ørnholt
Carte Blanche AS	Aksjeselskap	Kultur	26.05.2017		Ronny Skår
Vestnorsk Filmsenter A/S	Aksjeselskap	Næringsutvikl. og samfunnsutvikl.	10.05.2017		Ronny Skår
Atheno AS	Aksjeselskap	Næringsutvikl. og samfunnsutvikl.	04.05.2017		Hans Inge Gloppen
Fjord Norge AS	Aksjeselskap	Næringsutvikl. og samfunnsutvikl.	15.06.2017		Marta Rongved Dixon
Gulen og Masfjorden Utvikling AS	Aksjeselskap	Næringsutvikl. og samfunnsutvikl.	15.05.2017		Hans Inge Gloppen
Sarsia Development AS	Aksjeselskap	Næringsutvikl. og samfunnsutvikl.	29.03.2017		Arthur Arnesen
Innovasjon Norge (foretaksmøte)	Særlov	Næringsutvikl. og samfunnsutvikl.	19.06.2017		Mette Nora Sætre
Bergen Vitensenter AS	Aksjeselskap	Næringsutvikl. og samfunnsutvikl.	10.05.2017		Ingjerd Skogseid

VIGO IKS	Interkommunalt selskap	Opplæring		Birthe Haugen
NDLA*	§27 kml	Opplæring		Birthe Haugen
Askøy bompengeselskap AS	Aksjeselskap	Samferdsel	23.05.2017	Bjørn Inge Midtgård
Austevoll Bruselskap AS	Aksjeselskap	Samferdsel	29.06.2016	Bjørn Inge Midtgård
Bergen bompengeselskap AS	Aksjeselskap	Samferdsel	24.05.2017	Bjørn Inge Midtgård
Bergen-Os Bompengeselskap AS	Aksjeselskap	Samferdsel	12.05.2017	Bjørn Inge Midtgård
Bømlo vegselskap AS	Aksjeselskap	Samferdsel	07.06.2017	Bjørn Inge Midtgård
Fastlandsamband Halsnøy AS	Aksjeselskap	Samferdsel	14.06.2017	Bjørn Inge Midtgård
Ferde AS	Aksjeselskap	Samferdsel		Bjørn Inge Midtgård
Bybanen AS	Aksjeselskap	Samferdsel	18.04.2017	Bjørn Inge Midtgård
Hardangerbrua AS	Aksjeselskap	Samferdsel	16.06.2017	Bjørn Inge Midtgård
Jondalstunnelen AS	Aksjeselskap	Samferdsel	26.06.2017	Bjørn Inge Midtgård
Kvam bompengeselskap AS	Aksjeselskap	Samferdsel	23.06.2017	Bjørn Inge Midtgård
Voss og omland bompengeselskap AS	Aksjeselskap	Samferdsel	22.05.2017	Bjørn Inge Midtgård
E134 Haukelivegen AS	Aksjeselskap	Samferdsel	20.06.2017	Bjørn Inge Midtgård
Nordhordlandspakken AS	Aksjeselskap	Samferdsel	15.06.2017	Bjørn Inge Midtgård
Odda Vegfinans AS	Aksjeselskap	Samferdsel	30.05.2017	Bjørn Inge Midtgård
Sunnhordland Lufthavn A/S	Aksjeselskap	Samferdsel	15.06.2017	Bjørn Inge Midtgård

* NDLA er et fylkeskommunalt samarbeid etter §27 i kommuneloven

Arkivnr: 2017/17062-2
Saksbehandlar: Beate Bergsholm

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Fylkesutvalet		01.02.18

Retningslinjer for arkiv og offentlegheit i selskap fylkeskommunen eig

Samandrag

Deloitte gjennomførte selskapskontroll av arkiv- og journalføringsplikt i selskap fylkeskommunen eig i august 2016. Desse retningslinjene er del av fylkesrådmannens oppfølging av selskapskontrollen.

Etter funn i selskapskontroll av arkiv og journalføringsplikt i selskap i Hordaland fylkeskommune, har fylkesrådmannen utarbeidd retningslinjer for arkiv- og journalføringsplikt og offentlegheit i selskapa. Alle selskap skal gjere dokumenterte vurderingar av kva krav som gjeld for selskapet. Fylkesrådmannen legg med dette fram retningslinjer for arkiv og offentlegheit i selskap fylkeskommunen eig til godkjenning. Vedtekne retningslinjer sendast alle selskap.

Økonomi: Saka er ikkje relevant for fylkeskommunens økonomi, budsjetter eller rekneskap.

Klima: Saka er ikkje relevant i høve klima

Folkehelse: Saka er ikkje relevant i høve folkehelsa

Regional planstrategi: Saka er ikkje relevant i høve regional planstrategi

Forslag til vedtak

1. Fylkesutvalet vedtek retningslinjer for arkiv og offentlegheit i selskap fylkeskommunen eig slik dei ligg føre.
2. Fylkesutvalet ber fylkesrådmannen kommunisere retningslinjene til selskap som er omfatta av krava i offentleglova og arkivlova når det gjeld offentlegheit og arkiv.

Rune Haugsdal
fylkesrådmann

Bård Sandal
fylkesdirektør regional utvikling

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

Fylkesrådmannen, 08.01.2018

Bakgrunn for saka

Kontrollutvalet bestilte 21.9.2015 selskapskontroll «arkiv- og journalføringsplikt i selskap i Hordaland fylkeskommune» der det av den godkjende prosjektplanen går fram at føremålet med selskapskontrollen var å:

«Føremålet med prosjektet vil vere å undersøkje i kva grad selskapa fylkeskommunen har eigarskap i har arkiv- og journalføringsplikt.»

Kontrollutvalet la rapporten frå Deloitte fram for fylkestinget 14. desember 2016 kor fylkesrådmannen blir beden om å følgje opp selskapskontrollen.

Fylkestinget gjorde slikt vedtak:

På bakgrunn av selskapskontroll av «arkiv- og journalføringsplikt i selskap i Hordaland fylkeskommune, Deloitte august 2016» ber fylkestinget, fylkesrådmannen syta for å:

1. Utforme retningsliner for arkiv og offentlegheit i selskap dei har eigarskap i, for å sikra at selskapa følgjer regelverket, for å sikra innsyn i selskapa og for å sikra at arkivverdig dokumentasjon ikkje går tapt.
2. Følgje opp at det i selskapa er gjort dokumenterte vurderingar av kva krav selskapa er underlagt knytt til arkiv og journalføring.
3. Laga ein prioritert handlingsplan til kontrollutvalet innan 1.3.2017 som syner kva tiltak som skal setjast i verk for å følgja opp tilrådingane i rapporten, når tiltaka skal setjast i verk og kven som har ansvaret for iverksetjinga.

Rapporten frå Deloitte slår fast at 11 fylkeskommunale selskap er omfatta av regelverket om offentlegheit i Offentleglova og Arkivlova. Vidare at fem av desse selskapa førar journal i dag, og at sju av selskapa ikkje fører journal. Fleire av journalane er registrert som mangelfulle/ufullstendige.

Rapporten og det følgjande vedtaket i fylkestinget omfattar følgjande selskap:

1. Askøy Bompengeselskap AS
2. Beredt AS
3. Bybanen AS
4. Hardanger AKS AS
5. Hardangerbrua AS
6. Hordaland Teater LL
7. Kveik AS
8. Moster Amfi og kyrkjehistoriske senter AS
9. Odda Vegfinans AS
10. Sunnhordland Lufthamn AS
11. Vestnorsk Filmsenter AS

I følgje vedteken handlingsplan har fylkesrådmannen utarbeidd retningsliner for arkiv og offentlegheit i selskap fylkeskommunen eig. Prinsippa som er lagt til grunn for vurdering av kva krav selskapa er underlagt er omtala i rapporten frå selskapskontrollen og vidareført i retningslinene.

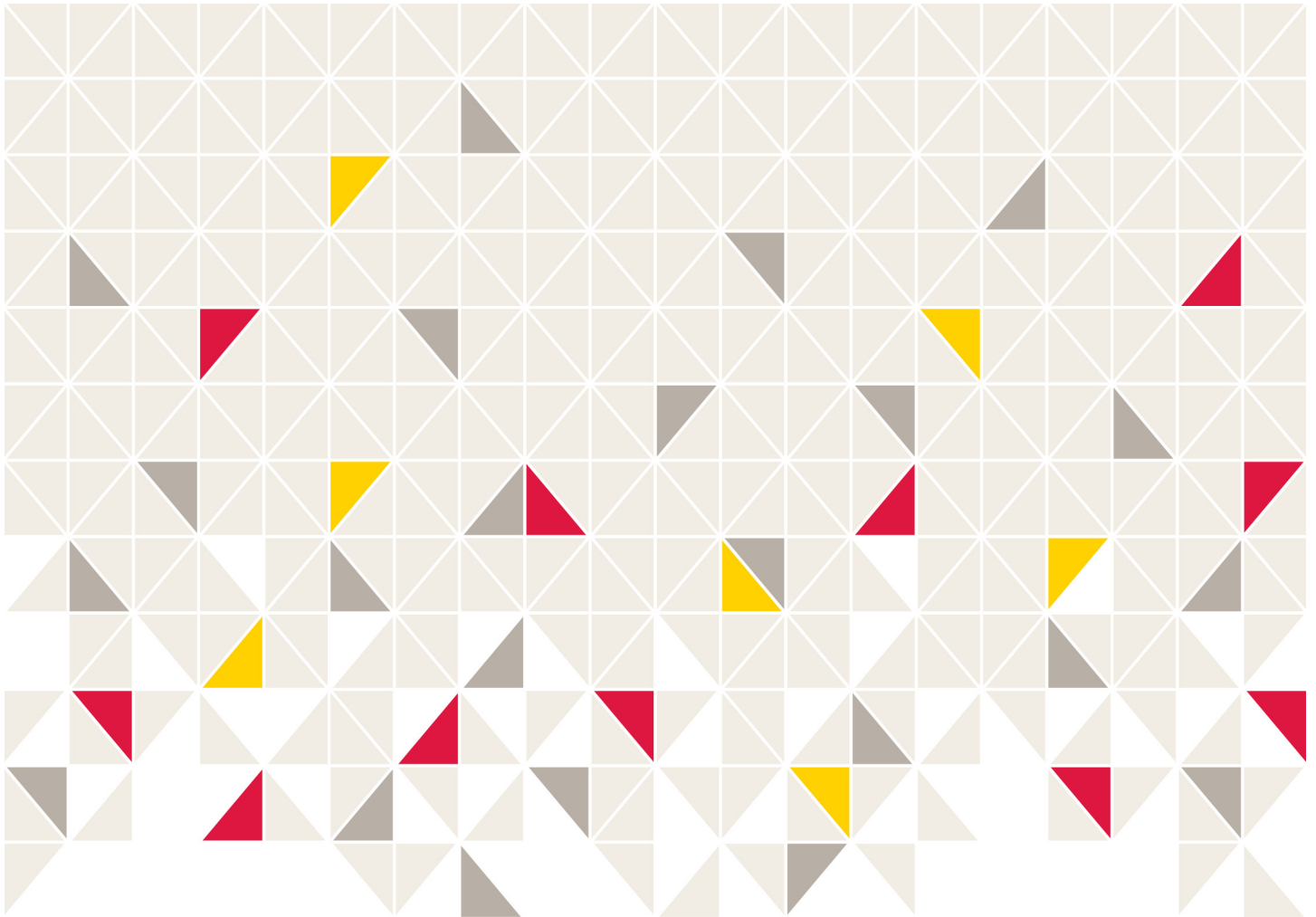
Retningslinene er vedlagt.

Saksprotokoll i fylkesutvalet - 01.02.2018

Fylkesrådmannen sitt forslag vart samrøystes vedteke.

Vedtak

1. Fylkesutvalet vedtek retningsliner for arkiv og offentlegheit i selskap fylkeskommunen eig slik dei ligg føre.
2. Fylkesutvalet ber fylkesrådmannen kommunisere retningslinene til selskap som er omfatta av krava i offentleglova og arkivlova når det gjeld offentlegheit og arkiv.

HORDALAND
FYLKESKOMMUNE

2017

Retningslinjer for arkiv- og journalføring i selskap i Hordaland fylkeskommune

OM RETNINGSLINENE

Ansvarleg avdeling/eining: Regionalavdelinga/næringsseksjonen
Kontaktinformasjon/ e-post: Beate Bergsholm/ beate.bergsholm@hfk.no

INNHALD

1	BAKGRUNN	4
2	OFFENTLEGHEIT OG JOURNALFØRING	4
2.1	Kva selskap er omfatta av reglane?.....	4
3	RUTINE FOR JOURNALFØRING, ARKIVERING OG INNSYN FOR SJØLVSTENDIGE RETTSSUBJEKT SOM MÅ FØLGE OFFENTLEGLOVA	6
3.1	Føremål.....	6
3.2	Generelt	6
3.3	Mottak av inngående post – dokumenttype I.....	6
3.4	Utgående post – dokumenttype U.....	6
3.5	Interne dokument – dokumenttype X.....	6
3.6	Journalopplysningar	6
4	PRAKTISK GJENNOMFØRING AV JOURNALFØRING OG ARKIVERING	7
4.1	Oppbevaring på papir.....	7
4.2	Elektronisk lagring	7
5	HANDSAMING AV KRAV OM INNSYN	7
	<i>Saksbehandlingstid</i>	7
5.1	Avslag på krav om innsyn	8
5.2	Eksemplar på avslag om innsyn	8
6	AVLEVERING AV ARKIVMATERIALE TIL DEPOT	9
7	VEDLEGG	10
7.1	Journalstempel	10
7.2	Lagring av journal og tilknytte elektroniske filar i mappe i rekkjefølge innan for året	10
7.3	Eksempel på manuell journal	11

1 Bakgrunn

Selskapskontrollrapport innan selskapskontroll av arkivplikta til selskap fylkeskommunen har eigarskap i vart handsama i fylkestinget 14.12.2016 der det vart gjort slikt vedtak:

På bakgrunn av selskapskontroll av «Arkiv- og journalføringsplikt i selskap i Hordaland fylkeskommune», ber fylkestinget fylkesrådmannen syta for å:

- a) *Utforme retningsliner for arkiv og offentlegheit i selskap dei har eigarskap i. Dette for å sikra at selskapa følgjer regelverket, for å sikre innsyn i selskapa og for å sikre at arkivverdige dokumentasjon ikkje går tapt.*
- b) *Følgje opp at det i selskapa er gjort dokumenterte vurderingar av kva krav selskapa er underlagt, knytt til arkiv og journalføring.*
- c) *Laga ein prioritert handlingsplan til kontrollutvalet innan 1.3.2017 som viser kva tiltak som skal setjast i verk for å følgja opp tilrådingane i rapporten, når tiltaka skal setjast i verk og kven som skal ha ansvaret for iverksettinga.*

Tilbakemelding frå fylkesrådmannen (punkt 1):

Sekretariatet ser positivt på det arbeidet som fylkesrådmannen har starta opp i samband med selskapskontroll av arkivplikt og offentlegheit i fylkeskommunale selskap. Av handlingsplanen går det fram at det meste av forbetningsarbeidet skal vera ferdig i løpet av tidleg hausten 2017. På bakgrunn av dette bør kontrollutvalet be om ny status i forbetningsarbeidet i form av skriftleg tilbakemelding innan 01.11.2017.

Retten til innsyn i offentleg verksemd er eit grunnleggjande demokratisk prinsipp, og er godt forankra i lovverk og praksis. Dei fleste av selskapa som er eigd av Hordaland fylkeskommune er omfatta av lovverket om offentlegheit og innsyn. Som eigar er vi opptekne av at våre selskap driv etter ein høg standard når det gjeld openheit, forretningsmessige og etiske forhold.

2 Offentlegheit og journalføring

Revisjonsrapporten frå Deloitte drøftar kva for selskap som er omfatta av offentleglova og i kva grad selskap som har journalføringsplikt følgjer sentrale reglar knytt til offentlegheit.

Hovudprinsippet i offentleglova er at alle saksdokument i offentleg verksemd er omfatta er opne for innsyn så lenge dei ikkje er omfatta av lovforankra unnatak.

2.1 KVA SELSKAP ER OMFATTA AV REGLANE?

Utgangspunktet for Hordaland fylkeskommune er at det skal vere openheit om og i all vår verksemd. Men det finst nokre situasjonar og døme som treng å bli unnateke offentlegheit. Offentleglova seier kven som er omfatta av reglane i lova og forskrifta.

Alle selskap som er omfatta av lova og som det ikkje kan krevjast unnatak for, skal følgje reglane som er gitt. Dersom eit selskap skal vere unnateke offentleglova må det gjerast ei konkret vurdering av drifta i selskapet for å kunne ta stilling til om vilkåra for unnatak i regelverket er oppfylt.

I høve tilsyn og kontroll frå kontrollutvalet i Hordaland fylkeskommune, som gjeld mange av våre selskap, er det ein klar fordel om dokument som kan bli gjenstand for kontroll er høveleg oppbevart og arkivert.

2.1.1 Offentlege organ

Offentleglova § 2 seier kva organ som er omfatta av reglane. Her går det mellom anna fram at lova gjeld for:

- Sjølvstendige rettssubjekt der stat, fylkeskommune eller kommune direkte eller indirekte har ein eigardel som gir meir enn halvparten av røystene i det øvste organet i rettssubjektet.
- Sjølvstendige rettssubjekt der stat, fylkeskommune eller kommune direkte eller indirekte har rett til å velje meir enn halvparten av medlemene i det øvste organet.

Typisk vil aksjeselskap fylkeskommunen eig vere omfatta av fyrste strekpunkt. Andre strekpunkt vil gjelde for til dømes stiftingar kor stat, fylkeskommune eller kommune har fleirtal i styret i stiftinga.

I utgangspunktet gjeld dette alle selskapa kor fylkeskommunen er eigar, så sant selskapet ikkje er omfatta av unnataka i lova.

2.1.2 Konkurransesituasjonen

Offentleglova gjeld ikkje for rettssubjekt «som hovudsakleg driv næring i direkte konkurranse med og på same vilkår som private.»

I rettleiaren til offentleglova går det fram at vurderinga av kva grad eit selskap oppfyller kriteriet mellom anna bør ta omsyn til «kor stor del av den samla omsetnaden, fortенesta, talet på tilsette, verdien av driftsmidla og marknadsverdien som knyter seg til dei delane av verksemda som er utsette for konkurranse.»

2.1.3 Administrativt tilsette

Etter offentlegforskrifta går det fram at offentleglova ikkje gjeld for offentlege organ som er sjølvstendige rettssubjekt utan fast tilsette i administrativ stilling.

Det er ikkje fastset noko spesifikk grense for kor stor stillingsdel ein deltidstilsett må ha for at selskapet skal vere omfatta av lova. Det er heller ikkje høve til å «organisere seg bort» frå kriteriet ved å til dømes kjøpe administrative tenester eksternt.

I oversikten under er det lista opp kva for selskap som er omfatta av offl, og kva for unnatak som gjeld for dei som ikkje er omfatta av lova. Oversikten er basert på dei vurderingane som er gjort i Deloitte selskapskontroll og er i stor grad samanfallande med same oversikt i den rapporten.

Unnateke offentleglova (konkurransesituasjon)	Unnateke etter ordlyd i forskrifta §1	Omfatta av lova
Valen kraftverk AS	AS Austevoll bruselskap	Askøy Bompengeselskap
Beredt Kompetanse AS	Bergen Bompengeselskap AS	Beredt AS
	Bergen – Os Bompengeselskap AS	Bybanen AS
	Bømlo Vegselskap AS	Gløde AS**
	Fastlandssambandet Halsnøy AS	Hardanger AKS AS
	Grieghallen IKS	Hardangerbrua AS
	HFK Bussanlegg AS*	Hordaland Teater LL
	HFK Tomt Knarvik AS	Kveik AS
	Jondalstunnelen AS	Moster Amfi- og Kyrkjehistoriske senter
	Kvam Bompengeselskap AS	Odda Vegfinans AS
	Nordhordlandspakken AS	Opero AS**
	Voss og omland bompengeselskap AS	Sunnhordland Lufthavn AS
		Sørvest Bomvegselskap AS
		Vestnorsk Filmsenter

* HFK Bussanlegg AS sine datterselskap er unnateke etter same paragraf som morselskapet, men er ikkje teke med i denne oversikta sidan den fylkeskommunale eigarskapen berre er indirekte.

** I desse selskapa er eigardelen for fylkeskommunen under 20%

Oversikten over fritek ingen av selskapa frå å gjere sjølvstendige vurderingar av om dei er omfatta av offentleglova eller ikkje. Slike vurderingar skal vere skriftlege og bør vere behandla i styret i selskapet.

Arbeidsmarknadsbedriftene Beredt AS, Kveik AS, Hardanger AKS AS, Gløde AS og Opero AS har etter at Deloitte ferdigstilte selskapskontrollen, fått endringar i drifta av selskapa. Det må gjerast ei ny vurdering av forholdet til offentleglova for desse selskapa.

Sørvest Bomvegselskap AS er vurdert å vere omfatta av lova.

2.2 FORVENTINGAR FRÅ HORDALAND FYLKESKOMMUNE TIL SELSKAPA

Hordaland fylkeskommune forventar at alle selskap kor vi har eigardelar følgjer opp dei reglane som gjeld for selskap i offentleg eige.

Alle selskap vil få tilsendt desse retningslinene og dei vil vere omtalt i eigarmeldingar/eigarstrategi, som også sendast selskapa.

Vi forventar at styrene i selskapa som er omfatta av lova innfører rutinar for journalføring etter dei lovar og regler som ligg. Hordaland fylkeskommune kan rådgje selskapa i saker knytt til arkivering og journalføring om det er trong til det.

Selskapa pliktar sjølv å gjere ei konkret, skriftleg vurdering av høve knytt til offentlegheit om det er endringar i rammevilkår eller anna som gjer at kriteriene for unnatak endrar seg.

3 Rutine for journalføring, arkivering og innsyn for sjølvstendige rettssubjekt som må følge offentleglova

3.1 FØREMÅL

Føremålet med rettleiinga er å sikre rutinar for at arkiv og journalføringsplikten vert fylgt, sikre innsyn i selskapa og sikre at arkivverdig dokumentasjon ikkje går tapt.

3.2 GENERELT

Alle organ som er omfatta av offentleglova har plikt til å føre journal over saksdokumenter. Saksdokument er dokument som er komne inn til eller lagde fram for eit organ, eller som organet sjølv har oppretta, og som gjeld ansvarsområdet eller verksemda til organet. Eit dokument er oppretta når det er sendt ut av organet. Dersom dette ikkje skjer, skal dokumentet reknast som oppretta når det er ferdigstilt.

Offentleglova § 10 fyrste ledd slår fast at «Organet skal føre journal etter reglane i arkivlova med forskrifter. Journalen er en viktig inngang til arkivet for organet så vel som pressa og ålmenta sitt reiskap for å krevje innsyn.

Reglane for journalføringsplikt er heimla i offentleglova med forskrift og arkivlova med forskrift. Offentleglova og Arkivlova har ei vid definisjon av omgrepet dokument: *Med dokument er meint ei logisk avgrensa informasjonsmengd som er lagra på eit medium for seinare lesing, lyding, framsyning eller overføring.*

All post motteke til organet skal vurderast for journalføring enten den kjem via brevpost, e-post, Altinn, skjemaløysing, levert over disk eller motteke i møte.

Alle som jobbar med saksbehandling i organet skal kjenne til reglane for journalføring og arkivering. Organet må ha minst ein tilsett med ansvaret for journalføring av post.

3.3 MOTTAK AV INNGÅANDE POST – DOKUMENTTYPE I

Journalføringsansvarleg mottar og opnar inngåande post til organet og vurderer om den er journalføringspliktig. Post som dannar grunnlag for saksbehandling journalførast før den vert sendt eller levert til saksbehandlar.

Journalføringsansvarleg må ha tilgang til å hente ut sakspost motteke via Altinn. Post motteke i Altinn kan skrivast ut, mellomagrast eller vidare-sendast på e-post.

Det bør opprettast eit sentralt e-postmottak for organet som blir overvaka av den eller dei som har ansvar for journalføringa.

Viss andre i organet mottar e-post som dannar grunnlag for saksbehandling eller e-post som er viktig dokumentasjon i pågåande sak, må denne vidaresendast til det sentrale e-postmottaket for journalføring.

3.4 UTGÅANDE POST – DOKUMENTTYPE U

Utgående brevpost skal vere påført journalnummer.

Viss saksbehandlar nyttar e-post til utsending er det saksbehandlars ansvar å sende kopi til sentralt postmottak for journalføring.

3.5 INTERNE DOKUMENT – DOKUMENTTYPE X

Interne dokument journalførast med dokumenttype X.

3.6 JOURNALOPPLYSNINGAR

Følgjande opplysningar skal registrerast i journalen

- Journalføringsdato
- Journalnummer
- Sendar og/eller mottakar
- Opplysningar om sak, innhald eller emne (som oftast kan overskrifta på dokumentet nyttast/emne i e-post)
- Datering på dokumentet
- Arkivkode, ekspedisjons- eller avskrivingsdato

I tillegg kan saksbehandlar(initialar) og forfallsdato leggest inn til hjelp i den interne saksbehandlinga. Organet skal så langt som råd unngå å leggje inn teiepliktige opplysningar i journalen. Om det vert lagt inn teiepliktige opplysningar i journalen, må det lagast ei sladda versjon ved spørsmål om innsyn.

4 Praktisk gjennomføring av journalføring og arkivering

Det vert anbefalt å nytte eit elektronisk sak/arkiv system for journalføring og arkivering. Elektroniske samhandlingskanalar og digitaliseringsprosessar er i utvikling og det opnar for at ein i større og større grad kan ha automatisert/forenkla journalføring og sikker utveksling av kommunikasjon gjennom ei løysing med elektronisk sak/arkiv system.

Dersom organet ikkje har eit elektronisk sak/arkivssystem må journalføring skje manuelt. Det vert anbefalt å nytte rekneark som journal. Dokumenta journalførast fortløpande innanfor året. Nytt år ny journal. Enkelte dokument må takast vare på papir og det er heimelsdokument, garantiar og avtalar som er underteikna for hand. For andre dokument som er skanna og lagra elektronisk oppbevaras papirutgåva i 3 - 6 månader for eventuell kontroll. Desse dokumenta oppbevarast etter mottatt dato.

4.1 OPPBEVARING PÅ PAPIR

Inngåande brevpost stemplast, journalførast og påførast journalnummer innanfor året.

Dokumenter motteke via elektroniske kanalar skrivast ut, stemplast og journalførast.

Dokument arkiverast fortløpande etter journalnummer innanfor året, når dei er ferdigbehandla.

Reknearket skrivast ut når året er omme – Journalen er ei inngang til arkivet og skal oppbevarast saman med det.

4.2 ELEKTRONISK LAGRING

Inngåande brevpost stemplast, journalførast, påførast journalnummer innanfor året, skannas, lagras på dedikert område og formidlast elektronisk til saksbehandlar.

Post motteke via Altinn lagrast på dedikert område, journalførast og formidlast elektronisk til saksbehandlar. E-post journalførast, lagrast på dedikert område og formidlast til saksbehandlar.

Ein må vere varsemd med formidling av dokument som inneheld teiepliktige opplysningar via e-post. Dokument som inneheld sensitive personopplysningar skal ikkje formidlast via e-post. Sensitive personopplysningar er definert i personopplysningsloven § 2, pkt.8.

Dokumenta må vere sikra med kopi på ekstern harddisk – «sikkerhetskopi».

5 Handsaming av krav om innsyn

Det må takast stilling til om ein medarbeidar skal utpeikast til å behandle alle krav om innsyn eller om saksbehandlar skal behandle krav om innsyn for sitt arbeidsfelt.

SAKSBEHANDLINGSTID

Krav om innsyn skal avgjerast utan ugrunna opphald, normalt same dag som det kjem inn. To til tre verkedagar er akseptabelt i visse tilfelle. Om det ikkje vert gitt noko form for svar innan 5 dagar er det å sjå på som avslag og den som har bedt om innsyn kan klage.

I tilfelle der saksbehandlingstida blir lengre må vi i tråd med god forvaltningsskikk gi eit førebels svar der det blir gjort greie for årsaka til den lange behandlingstida.

OFFL § 13 - Dokumenta er omfatta av teieplikt og meiroffentlegheit skal ikkje vurderast. Det skal vurderast om vi kan gi i frå oss delar av dokument (sladding), slik at det som er unnateke ikkje går fram. § 12 a, b, eller c må nyttast i grunngjevinga om vi gir avslag. Førespurnad om oppheving av teieplikta sendast til den/dei teieplikta vedkjem, når den som ber om innsyn oppmodar om det.

OFFL § 14 – 26 - Meiroffentlegheit skal alltid vurderast. Vi må skilje på om lovteksten seier at det kan gjerast unntak frå innsyn for **opplysningar** eller det kan gjerast unntak frå innsyn for **dokument**. Overstryking (sladding) vil bare vere aktuelt når det er opna for å gjere unntak frå innsyn for opplysningar. **Sladding** - ta ei utskrift av dokumentet eller kopi av papirdokument og strek over opplysningar som er teiepliktige. Når det er gjort skal det nyttast ei kopi av det sladda dokumentet til vidareformidling.

5.1 AVSLAG PÅ KRAV OM INNSYN

Avslag på krav om innsyn skal vere skrifteleg. Avslaget skal alltid vise til den heimel (føresegn) som er grunnlag for avslaget, og til kva ledd, bokstav eller nummer i heimelen (føresegna) som er nytta. Eks. personlege tilhøve: *offentleglova § 13 fyrste ledd, jf. forvaltningslova § 13 fyrste ledd nr. 1.*

For OFFL § 13 må vi ta med at vi har vurdert om vi kan gi i frå oss dokument på ei slik måte at det som er unnateke ikkje går fram – sladding /§ 12.

For OFFL § 14 – 26 må vi ta med at vi har vurdert meiroffentlegheit.

For OFFL § 15 andre ledd, §§ 20-21, § 22 andre punktum, § 23 fyrste og andre ledd, § 24 fyrste og tredje ledd og § 26 andre ledd er unntakshøvet knytt til opplysningar og ikkje dokument. Her må vi også ta med at vi har vurdert om vi kan gi i frå oss dokumentet på ei slik måte at det som er unnateke ikkje går fram – sladding/§ 12.

Viss det vert sendt inn klage på avslag på innsyn og organet ikkje finn å endre vedtaket. Skal sakspapira sendast til Fylkesmannen i Hordaland som er ankeinstans for behandling av klage på avslag på innsyn.

5.2 DØMER PÅ AVSLAG OM INNSYN

5.2.1 Delvis avslag/sladda dokument

Viser til innsynskrav i journalpost .....

Vi har gjennomgått ovannemnde dokument og skjerma opplysningar som er teiepliktige og derfor unntatt frå innsyn etter offentleglova § .....

Lovtekst inn her .....

Vedlagt følgjer sladda versjon.

Retten til å klage over avslag på krav om innsyn er regulert i offentleglova § 32. Klagefristen er 3 veker frå det tidspunkt underretning om avslaget har kome fram til den som har kravd innsyn.

5.2.2 OFFL § 13, Fvl §13, Teieplikt om forretningsforhold + § 12 A

Viser til krav om innsyn i journalpost .....

Innsynskravet blir avslått med heimel i offentleglova § 13 og forvaltningsloven § 13 første ledd nr. 2

«2) tekniske innretninger og fremgangsmåter samt drifts- eller forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde av hensyn til den som opplysningen angår»

Med heimel i offentleglova § 12.1 ledd bokstav a, vert resten av dokumentet unntatt, da

”desse delane aleine vil gi eit klart misvisande inntrykk av innhaldet”

Retten til å klage over avslag på krav om innsyn er regulert i offentleglova § 32. Klagefristen er 3 veker frå det tidspunkt underretning om avslaget har kome fram til den som har kravd innsyn.

5.2.3 OFFL § 13, Fvl §13, Teieplikt om forretningsforhold + § 12 B

Viser til krav om innsyn i journalpost .....

Innsynskravet blir avslått med heimel i offentleglova § 13 og forvaltningsloven § 13 første ledd nr. 2

«2) tekniske innretninger og fremgangsmåter samt drifts- eller forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde av hensyn til den som opplysningen angår»

Med heimell i offentleglova § 12.1 ledd bokstav b, vert hele dokumentet unntatt, da opplysningar som er unntatt offentlegheit

”vil vere urimeleg arbeidskrevjande for organet å skilje dei ut”

Retten til å klage over avslag på krav om innsyn er regulert i offentleglova § 32. Klagefristen er 3 veker frå det tidspunkt underretning om avslaget har kome fram til den som har kravd innsyn.

5.2.4 OFFL § 13, Fvl §13, Teieplikt om forretningsforhold + § 12 C

Viser til krav om innsyn i journalpost .....

Innsynskravet blir avslått med heimel i offentleglova § 13 og forvaltningsloven § 13 første ledd nr. 2

«2) tekniske innretninger og fremgangsmåter samt drifts- eller forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde av hensyn til den som opplysningen angår»

Med heimel i offentleglova § 12.1 ledd bokstav c, vert heile dokumentet unntatt, da opplysningar som er unntatt offentlegheit

”utgjer den vesentlige delen av dokumentet”

Retten til å klage over avslag på krav om innsyn er regulert i offentleglova § 32. Klagefristen er 3 veker frå det tidspunkt underretning om avslaget har kome fram til den som har kravd innsyn.

5.2.5 OFFL § 14, 1 ledd Organinterne dokument

Viser til krav om innsyn i journalpost .....

Innsynskravet blir avslått med heimel i offentleglova § 14, 1. ledd

«Eit organ kan gjere unntak frå innsyn for dokument som organet har utarbeidd for si eiga interne saksførebuing.»

Meirinnsyn har vore vurdert, jf. Offentleglova § 11.

Retten til å klage over avslag på krav om innsyn er regulert i offentleglova § 32. Klagefristen er 3 veker frå det tidspunkt underretning om avslaget har kome fram til den som har kravd innsyn.

5.2.6 OFFL § 15, 1 ledd – Dokument innhenta....

Viser til krav om innsyn i journalpost .....

Innsynskravet blir avslått med heimel i offentleglova § 15, 1. ledd

«Når det er nødvendig for å sikre forsvarlege interne avgjerdsprosessar, kan organet gjere unntak frå innsyn for dokument som organet har innhenta frå eit underordna organ til bruk i den interne saksførebuinga si.»

Meirinnsyn har vore vurdert, jf. Offentleglova § 11.

Retten til å klage over avslag på krav om innsyn er regulert i offentleglova § 32. Klagefristen er 3 veker frå det tidspunkt underretning om avslaget har kome fram til den som har kravd innsyn.

6 Avlevering av arkivmateriale til depot

Avlevering av arkivmateriale må avtalast med Fylkesarkivet. Papirarkiv skal være ordna og pakka før avlevering.

Lenker

[Offentleglova](#)

[Offentlegforskrifta](#)

[Arkivlova](#)

Forskrift om offentlig arkiv
Personopplysningsloven

Vedlegg 1: Døme på manuell journal (rekneark)

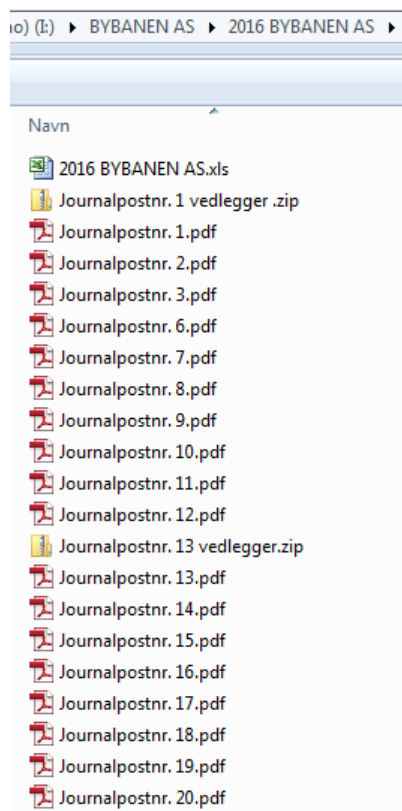
Vedlegg 2: Døme på stempel og elektronisk lagring

7 Vedlegg

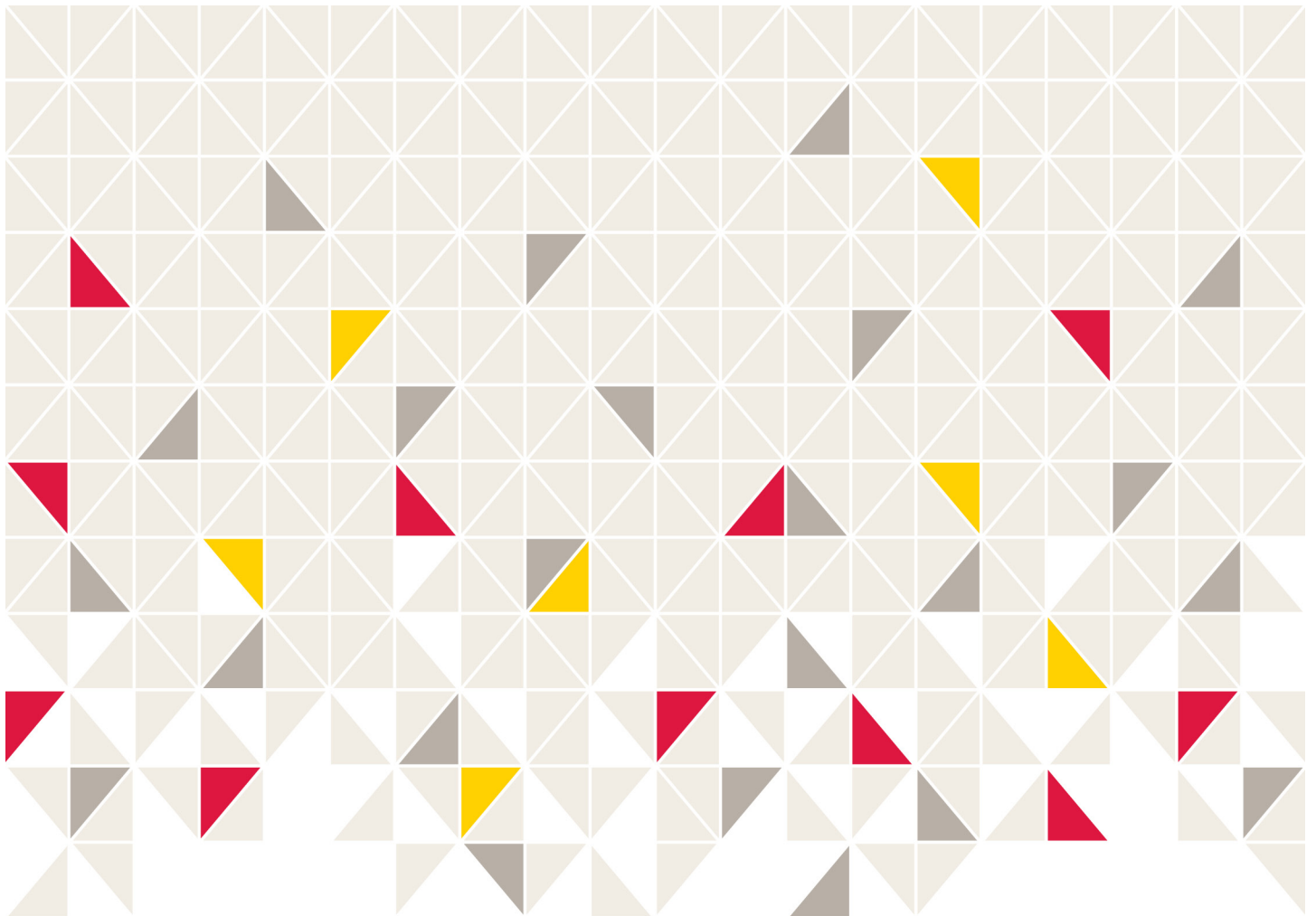
7.1 JOURNALSTEMPEL

7.2 LAGRING AV JOURNAL OG TILKNYTTTE ELEKTRONISKE FILAR I MAPPE I REKKJEFØLGE INNAN FOR ÅRET

HORDALAND
FYLKESKOMMUNE

Agnes Mowinckels gate 5
Postboks 7900
5020 Bergen
Telefon: 55 23 90 00
E-post: hfk@hfk.no
www.hordaland.no

Hordaland fylkeskommune har ansvar for å utvikle hordalandssamfunnet. Vi gir vidaregåande opplæring, tannhelsetenester og kollektivtransport til innbyggjarane i fylket. Vi har ansvar for vegsamband og legg til rette for verdiskaping, næringsutvikling, fritidsopplevingar og kultur. Som del av eit nasjonalt og globalt samfunn har vi ansvar for å ta vare på fortida, notida og framtida i Hordaland. Fylkeetinget er øvste politiske organ i fylkeskommunen.

Arkivnr: 2014/19488-12

Saksbehandlar: Johan J Meyer

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Administrasjonsutvalet	7/18	13.02.2018
Hovudarbeidsmiljøutvalet		16.02.2018
Fylkesutvalet		21.02.2018

Revisjon av rutine for varsling

Samandrag

Rutinane for varsling var sist til behandling i Fylkesutvalet i mai 2017. Stortinget endra noko på arbeidsmiljølova sine reglar om varsling kort tid etter dette, slik at det no er trong for tilsvarande justering av rutinane både med omsyn til anonym varsling og at innleigd arbeidstakar har fått sjølvstendig rett til å varsle. I tillegg har Fylkesrådmannen på bakgrunn av seinare erfaring frå arbeidet i varslingsutvalet foreslått justeringar mellom anna med omsyn til betre oppfølging av varslaren.

Økonomi: Utan betydning

Klima: Utan betydning

Folkehelse: Utan betydning

Regional planstrategi: Utan betydning

Forslag til innstilling

Utkast til revidert rutine for varsling i Hordaland fylkeskommune vert gjort gjeldande som rutine for varsling i Hordaland fylkeskommune.

Rune Haugsdal
fylkesrådmann

Ingrid Kristine Holm Svendsen
fylkesdirektør økonomi og organisasjon

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

Vedlegg

1 Rutine for varsling i HFK, revidert februar 2018

Fylkesrådmannen, 24.01.2018

Her vert kort gjort greie for endringane som er foreslått i rutine for varsling i Hordaland fylkeskommune med grunnlag i seinare lovendringar og også frå erfaring frå arbeidet i varslingsutvalet. Det vert referert direkte til utkastet som ligg som vedlegg til saka.

To endringar er foreslått som følgje av at arbeidsmiljølova er endra:

Side 1, om føremål:

Varslingsreglane skal no og gjelde for innleigde arbeidstakarar.

Side 3, om ekstern varsling pkt a:

Rutinen er endra for å ivareta anonymiteten til ekstern varslar.

Andre forslag til endringar med grunnlag i erfaringar frå varslingsutvalet:

Side 3, om mottak av varsel:

Her vert det presisert at den som mottok eit varsel har plikt til å søke råd om korleis varselet skal handterast dersom ein er uviss. Formålet er å sikre korrekt handtering av varselet.

Side 3, om sakshandsaming, pkt a:

Grenseoppgangen mellom eit «avvik» og eit «varsel» kan vere uklart for den som melder ei sak. I tvilstilfelle er det difor greitt å få ei tidleg avklaring på om saka skal handterast som eit avvik i avvikssystemet eller som eit varsel som skal følgje varslingsrutinen. Dersom varslaren sitt overordna mål er at noko må rettast opp i, og forholdet er av ein slik karakter at dette lar seg gjere, kan det vere slik at varslaren ser seg nøgd med ei tilbakemelding om at forholdet vil bli handtert.

Varslaren kan utan omsyn til dette på eit seinare tidspunkt kome attende og gje beskjed om at saka likevel skal registrerast som formelt varsel dersom han/ho opplev at lite eller ingenting skjer i saka.

Side 4, om sakshandsaming pkt e:

Dette punktet er endra slik at det og vil omfatte saker som allereie i startfasen vert avslutta. Varslaren vil i slike tilfelle kanskje ikkje forstå kvifor saka vart stansa og kanskje heller ikkje kan akseptere dette. Ekstern frittstående bistand kan i slike tilfelle vere nødvendig for å hjelpe varslaren.

Side 5, om rettsvern ved varsling:

Her er foreslått to nye avsnitt kring påstand om gjengjelding.

Målsettinga med avsnitt to er at ein ved påstand om ulovleg gjengjelding må få fram alle relevante faktum for å kunne vurdere påstanden. Dersom ein kjem til at varslar har blitt utsett for ulovleg gjengjelding, bør målsettinga vere om mogeleg å få til eit utanomrettsleg forlik som vil vere både ressurseffektivt og kunne skåne partane, ikkje minst varslar, for den påkjenninga det vil vere å gjennomføre ein offentleg prosess.

Det tredje avsnittet omhandlar varslingsutvalet sin kompetanse generelt til å kunne gje uttale i spørsmål om gjengjelding har funne stad. Utvalet sin kompetanse strekkjer seg ikkje utover det å kunne gje ei uttale, det har ikkje avgjerande mynde i slike saker.

Saksprotokoll i fylkesutvalet - 22.02.2018

Aud Karin Oen (SV) sette fram slikt forslag:

«Tillegg:

Under overskrift Definisjonar.
Døme på kritikkverdige forhold er:
Nytt strekpunkt

- seksuell trakassering.»

Røysting

Innstillinga med Oen sitt forslag vart samrøystes vedteken.

Vedtak

Utkast til revidert rutine for varsling i Hordaland fylkeskommune vert gjort gjeldande som rutine for varsling i Hordaland fylkeskommune med slikt tillegg:

Under overskrift Definisjonar.
Døme på kritikkverdige forhold er:
Nytt strekpunkt

- seksuell trakassering

Varsling i Hordaland fylkeskommune

Oversyn:

1. Innleiing:
føremål – definisjonar
2. Varslingsvegar i fylkeskommunen:
generelt – rutinar for intern varsling – nærmare om korleis ein varslar – ekstern varsling
3. Handtering av varsel og sakshandsaming:
mottak av varsel – sakshandsaming av varslarsaker – særleg om anonym varsling
4. Innsyn og personopplysningar
5. Rettsvern ved varsling
6. Varslingsutvalet
7. Administrasjon, rapportering og evaluering

1. Innleiing

Føremål

I Hordaland fylkeskommune er det ønskeleg at tilsette seier frå dersom dei får kjennskap til kritikkverdige forhold i fylkeskommunen. Desse rutinane skal legge til rette for varsling, og gjev køyrereglar for intern handtering av varslingssituasjonar. Rutinane skal sikre ein låg terskel for å varsle, som er ein føresetnad for ein open organisasjonskultur. Dei skal og bidra til å førebygge og handtere konflikt.

Arbeidsmiljølova sine reglar gjev arbeidstakar og innleidde arbeidstakarar rett til å varsle om kritikkverdige forhold i eiga verksemd, og gjev arbeidstakarar som varslar vern mot gjengjelding i form av negative reaksjonar som følgje av varslinga, jf. arbeidsmiljøloven §§ 2-4 og 2-5. I enkelte tilfelle føreligg det òg ei varslingsplikt, i medhald av arbeidsmiljøloven § 2-3, lojalitetsplikta til arbeidstakar og i einskilde særlover (til dømes innan helse- og opplæringssektorane).

Varslingsrutinane kjem som eit tillegg til annan tenestemessig kommunikasjon og avviksrapportering. Rutinane er rettleiande og fylkeskommunen vil tilpasse handtering til kvar konkrete situasjon og sak.

Varslingsrutinar i Hordaland fylkeskommune er revidert med grunnlag i erfaringar frå ålmenn rettspraksis og frå egne erfaringar.

Definisjonar

Det vert rekna som varsling når ein arbeidstakar seier frå om kritikkverdige forhold i verksemda, òg kalla "whistleblowing". Med kritikkverdige forhold meiner ein noko som er i strid med lover og reglar, fylkeskommunen sine retningslinjer eller kva som allment vert oppfatta som forsvarleg og etisk akseptabelt.

Døme på kritikkverdige forhold er:

- Forhold som fører med seg fare for liv og helse
- Mobbing, diskriminering og trakassering
- Korrupsjon
- Underslag, tjuveri eller økonomisk svik
- Brot på teieplikta, personvern eller tryggingrutinar
- Maktmisbruk

Kva som elles vert rekna som eit kritikkverdig forhold, skal tolkast i lys av kva det er knytt samfunnsinteresse til, altså at det må gjelde noko fylkeskommunen skal, og venteleg kan gjera noko med. Varselet bør vere tilstrekkeleg konkret til at fylkeskommunen kan forstå at det er tale om eit varsel og kva ein varslar om.

Vanleg tenestemessig kommunikasjon er ikkje å rekne som varsling. I fylkeskommunen skal ein søkje å løyse saker på lågast mogleg nivå. Viss ei sak blir handsama på rett nivå, skal ein normalt vente på konklusjonen frå denne handsaminga.

Forhold som berre gjeld den tilsette si eiga tilsetjing, t.d. eiga løn, individuell personalmessig oppfølging eller eigen kommunikasjon med leiar, gjev heller ikkje grunnlag for varsling. Viss det er snakk om meir generelle problem som òg gjeld andre, vil ytringa likevel kunne vere varsling.

Politiske eller moralske ytringar er som regel heller ikkje varsling.

2. Varslingsvegar i fylkeskommunen

Generelt

Varsling skal som hovudregel skje internt i verksemda (til dømes til eigen leiar eller Varslingsutvalet), eventuelt til aktuelle tilsynsstyresmakter.

Rutinar for intern varsling

- a) Arbeidstakar skal som hovudregel ta opp eit kritikkverdig forhold med næraste leiar på tenestestaden.
- b) Fører ikkje dette fram kan ein kontakte verneombod eller tillitsvald.
- c) Dersom dette ikkje fører fram eller saka ikkje vert følgd opp, eller saka gjeld næraste leiar, kan ein varsle overordna leiar.
- d) Dersom varsling etter desse punkt ikkje blir følgd opp kan ein sende saka til Varslingsutvalet.
- e) Utan omsyn til hovudreglane over: Dersom varslaren opplever det som vanskeleg å varsle linjeveg kan saka sendast direkte til Varslingsutvalet.

Nærmare om korleis ein varslar

Varsling kan gjerast på den måten varslaren sjølv ynskjer, anten munnleg eller skriftleg, ved brev eller e-post. Hugs at e-post kan kome bort og at sensitiv personinformasjon ikkje er like trygt der. Ved munnleg varsling kan arbeidstakar ha med seg tillitsvald eller annan tillitsperson, eller verneombod.

Fylkeskommunen har utarbeidd skjema for internvarsling som er tilgjengeleg på intranettet under kvalitetssystemet. Det er ikkje krav om å bruke dette skjemaet, men det kan nyttast dersom det er til hjelp.

Varsling kan gjerast anonymt, men normalt vil det sikre betre saksgang og resultat for alle involverte dersom varslaren er kjend for den som vert varsla. Sjå i avsnittet nedanfor om anonym varsling.

Varslinga bør innehalde:

- a) Fullt namn og tenestestad for den som varslar, om varslaren ikkje vel å vere anonym
- b) Dato for rapportering
- c) Konkret kva ein har observert, dato og klokkeslett, og stad.
- d) Eventuell kjennskap til tidlegare saker.
- e) Eventuelle namn på andre du meiner kan bidra, eller annan informasjon til hjelp ved undersøkingar.

Varselet skal gjere dei overordna og fylkeskommunen i stand til å forstå at det er tale om eit varsel, og gje grunnlag for å undersøke saka. Det er difor viktig at ein er så spesifikk og presis som mogleg når ein varslar. Arbeidstakar må vere i god tru om dei tilhøva han varslar om.

Dersom du som varslar treng rådgiving i saka kan du kontakte fylkeskommunen si bedriftshelseteneste, tillitsvalde eller verneombod.

Ekstern varsling

- a) Tilsette har alltid rett til å varsle eksternt til tilsyns- og kontrollmyndigheiter som Arbeidstilsynet, Datatilsynet, Politiet, Helsetilsynet og liknande instansar. Når desse myndigheitene mottar varsel om kritikkverdige forhold, plikter dei å hindre at andre, inkludert fylkeskommunen, får kjennskap til den tilsette sin identitet.
- b) Varsling til offentlegheita føreset at det er varsla forsvarleg, jf. arbeidsmiljølova § 2-4(1). Ved vurderinga av om vilkåret i lova er oppfylt, bør arbeidstakar først ha forsøkt å varsle internt, eventuelt til offentlege myndigheiter. Arbeidstakar må vere i god tru om dei tilhøva han varslar om.
- c) Dersom arbeidstakar ynskjer å varsle ålmenta gjennom media må fleire vilkår vere oppfylt for at arbeidstakar skal ha vern mot gjengjelding etter arbeidsmiljølova:
  - i. Ein må ha varsla anten internt eller til tilsynsmyndigheiter først, då ein skal ha gjeve arbeidsgjevar moglegheit til å ordne opp i tilhøva.
  - ii. Føremålet med offentleggjeringa skal vere å rette opp i tilhøva, ikkje offentleggjeringa i seg sjølv. Ein bør ta omsyn til alle involverte når ein varslar ålmenta.
  - iii. Fråsegnene må vere haldbare med tanke på det faktiske grunnlaget, og arbeidstakar må vere i god tru om opplysningane. Arbeidstakar må ha gjort ein forsvarleg og samvitsfull jobb for å kome fram til riktige fakta. Dette vil vere tilstrekkelig sjølv om informasjonen ikkje er heilt korrekt, så lenge ein har vist naudsynt aktsemd.

3. Handtering av varsel og sakshandsaming

Mottak av varsel

Når ein leiar eller tilsett i fylkeskommunen blir kontakta av ein person som ynskjer å varsle munnleg skal vedkommande teikne ned fullstendige opplysningar i tråd med 5-punktlista under avsnittet «nærare om korleis ein varslar», i tillegg til sitt eige namn og varslings situasjonen.

Dersom det er tale om eit skriftleg varsel må mottakaren i naudsynt grad supplere med dei opplysningane som manglar. Samtidig bør leiaren vurdere og klargjere om det er tale om ei varslings sak eller om saka skal handterast med allmenn tenestleg oppfølging. Den tilsette skal, om det er tenleg, spørjast om dette. Den som har varsla attesterer på at dokumentasjonen gir uttrykk for det som er varsla på ein riktig måte, med mindre det gjeld anonym varsling.

Eit mottatt varsel skal sakshandsamast i tråd med reglane i forvaltningslova og retningslinene her.

Dersom lokal arbeidsgjevar er usikker på si eiga handtering av varselet, mellom anna plikten til å rettleie varslaren, skal ho/han søke råd hos varslingsutvalet.

Sakshandsaming av varslarsaker

I den vidare saksgang skal dette gjelde som rettleiande rutinar:

(Rutinane som omhandlar leiar gjeld så langt desse passar også for Varslingsutvalet si handsaming av saka).

- a) Den som tek i mot varselet vurderer om det er grunnlag for å undersøkje dei påståtte kritikkverdige tilhøva. Før saka vert registrert som eit varsel, skal «varslar» sitt syn høyrast. Det skal i eit slikt

tilfelle opprettast ei eiga sak i fylkeskommunen sitt arkivsystem, og saka skal handterast i tråd med arkivlova. Namnet på saka skal ikkje røpe personopplysningar, og dokumenta skal vere unntatt offentleggjering der det er grunnlag for det. Både elektronisk og fysisk arkiv skal ha tilgangsgrensingar. Dersom saka vert lagt vekk utan ytterlegare undersøkingar, må avgjerda om dette kunne dokumenterast i ettertid.

- b) Varslaren skal snarast råd få melding om at varselet er motteke. Snarast mogleg deretter skal det opplysast om saksgangen og når det kan ventast å liggje føre eit resultat. Varslaren må få ny melding dersom sakshandsaminga trekkjer ut i tid, og særleg om det tek meir enn tre månadar å handsame saka.
- c) Ved mottak av varsel bør leiar fyrst undersøkje om påstandane i varselet kan vere riktige. Ved behov for ekstern bistand skal ein følgje fylkeskommunens retningsliner for dette. Om påstandane er uriktige bør leiar vurdere å unnlate å seie ifrå til dei varselet gjeld, av omsyn til arbeidsmiljøet. Sakshandsaminga og avgjerda må kunne dokumenterast i ettertid. Dersom det er aktuelt å opplyse om varslaren sitt namn, må samtykke innhentast frå varslaren. Namnet skal dessutan berre gjerast kjent for dei det er naudsynt å involvere.
- d) Dersom leiaren går vidare med saka skal den det er varsla om, som hovudregel snarast mogleg verte underretta om at det er motteke varsel, kva opplysningar som er gitt, og korleis den vidare saksgangen vert. Unntak kan gjerast i særlege tilfelle av omsyn til vidare eterrøkingar. Den tilsette bør om mogleg få førehandsvarsel, tilbod om bistand frå tillitsvalt og anna nødvendig oppfølging.
- e) Uavhengig av om anten leiar eller varslingsutvalet går vidare med saka eller avsluttar denne, skal den som har varsla få tilbod om oppfølging. Det kan i denne samanheng vurderast om det er behov for å hente inn ekstern bistand (av kompetansemessige, kapasitetsmessige, habilitetsmessige eller andre omsyn). Dersom varslaren ønskjer det sjølv, kan ein og vurdere mellombels skifte av arbeidsmiljø medan saka går føre. Leiar kan be fylkesdirektør økonomi og organisasjon, eller den fylkesdirektøren peikar på, vurdere å ta over oppfølginga av varslaren, utanfor linja, dersom varslaren sjølv ønskjer det eller dersom situasjonen elles tilseier at det vil vere tenleg.
- f) Leiaren kan be om bistand frå fylkesdirektør økonomi og organisasjon i fylkesadministrasjonen, og eventuelt be om at saka vert handtert der. Fylkesdirektør økonomi og organisasjon kan òg hente inn naudsynt ekstern bistand. Om det er tenleg kan Varslingsutvalet overta saka.
- g) Leiaren skal avgjere korleis varselet skal følgjast opp og avgjerda må kunne dokumenterast i ettertid. Oppfølging og avslutning av saka skal prioriterast. Leiaren tek sjølv avgjerd om å avslutte saka. Leiaren skal alltid informere varslingsutvalet om saka (sjå pkt j under).
- h) Dersom ein ser at saka vil krevje at det vert treft enkeltvedtak, eksempel til dømes fordi det har skjedd tenesteforsømming, skal det registrerast som eiga sak for å sikre at sakshandsamingsreglane for slike saker vert følgde.
- i) Varslaren skal orienterast skriftlig om utfallet av varslinga, òg der saka er lagt vekk utan vidare eterrøkingar. Det må òg orienterast om kven som kjenner identiteten til varslaren, og på kva nivå saka vart handsama. Utover dette, har ikkje varslaren krav på nærare innsyn i sakshandsaminga eller kva vurderingar som vert gjort i saka.
- j) **Leiaren sender særskilt kort orientering til varslingsutvalet og til fylkesdirektør økonomi og organisasjon om saka og utfallet av denne. Saka vert deretter avslutta i arkivssystemet.**

Særleg om anonym varsling

Ein varslar kan vere anonym, det vil seie at varslaren sin identitet ikkje blir gjort kjend for nokon, heller ikkje for den som tek i mot varselet. Eit anonymt varsel, der fylkeskommunen ikkje kan gå attende og spørje varslaren om kva som var meint, bør vere fullstendig og nøyaktig for å gi best mogleg grunnlag for

undersøkingar. Anonym varsling skjer normalt skriftleg. Dersom ein tilsett tek i mot eit munnleg varsel over telefon skal varselet etter beste evne nedteiknast og sendast varslingsutvalet. Anonym varsling kan gjere det vanskeleg for fylkeskommunen å handsame saka.

Anonym varsling kan og skape mistru og svekke tilliten på arbeidsplassen. Anonym varsling bør derfor ikkje nyttast om ein har andre alternativ. Eit varsel skal uansett behandlast under streng konfidensialitet etter personopplysningslova. Konfidensialitet inneber at mottakar av varselet pliktar å handsame eitt mottatt varsel så langt som mogleg utan å røpe varslaren sin identitet til andre enn dei med lovleg tilgang. Plikta til konfidensialitet gjeld ikkje lenger enn til det punktet der andre sine rettar slår igjennom, til dømes der plikta til å utlevere informasjon til politiet eller andre offentlege myndigheiter går framfor, til dømes ved melding til politiet og straffeforfølgning.

4. Innsyn og personopplysningar

Spørsmål om innsyn i dokumenta i saka vert regulert av forvaltningslova, offentleglova, personopplysningslova og i særlege høve av særlover. I fall varselet berre gjeld ein person har vedkomande rett på innsyn i sakdokumenta i tråd med reglene i forvaltningslova §§ 18 og 19, og personopplysningslova § 18. Han eller ho skal få gjere seg kjend med skuldingane og kva opplysningar som er gjeve om forholdet, for å leggje til rette for kontradiksjon.

Opplysningar om kritikkverdige forhold som er knytt til namngjevne personar skal handsamast i samsvar med personopplysningslova. Utlevering av personopplysningar skal som regel ikkje skje, og opplysningar som kjem inn i ei varslings sak vil ikkje bli brukt i andre saker enn føremålet opphavleg var.

5. Rettsvern ved varsling

Arbeidstakar som varslar skal vernast mot ulovleg gjengjelding, jf. arbeidsmiljølova §§ 2-5 jf. 2-4. Ulovlege gjengjeldingshandlingar omfattar både formelle og uformelle, negative reaksjonar som følgjer av varselet. Å utøve gjengjeldingshandlingar ovanfor ein arbeidstakar som har varsla, er forbode og vil bli arbeidsrettsleg sanksjonert.

Dersom ein tilsett sett frem påstand om ulovleg gjengjelding eller trussel om dette som fylje av varsling, skal den som tek imot påstanden be om bistand frå fylkesdirektør økonomi og organisasjon. Fylkesdirektøren kan òg hente inn naudsynt ekstern bistand. Om det er tenleg kan Varslingsutvalet gi uttale i saka.

Utvalet kan på oppmoding gje ei vurdering/ uttale om gjengjelding har skjedd, men utvalet har likevel ikkje avgjerande mynde i slike tilfelle.

6. Varslingsutvalet

Varslingsutvalet er det øvste organet for handsaming av varsling i Hordaland fylkeskommune. Varslingsutvalet skal handtere saker som gjeld fleire einingar i Fylkeskommunen, saker som involverer leiinga i fylkesadministrasjonen og enkeltsaker som vert sendt Varslingsutvalet. Varslingsutvalet kan òg ta opp generelle spørsmål. Dei vanlege sakshandsamingsreglane i avsnittet «sakshandsaming av varslings saker» gjeld når utvalet handsamar enkeltsaker. Fylkesrådmannen oppnemner representantar til utvalet etter drøfting med dei tillitsvalte. Utvalet vert oppnemnd med funksjonstid på 3 år.

Utvalet skal møte når det vert meld saker som skal handterast på øvste nivå, og seinast innan 14 dagar etter at saka er meld. Dersom det er saker som hastar har leiaren mynde til å bestemme at ei sak anten skal handsamast, eller ikkje handsamast, i varslingsutvalet. Utover dette har utvalet eit fast møte i året for å drøfte om rutinar og system fungerer etter intensjonen.

Det skal først referat frå møta i utvalet. Fylkesdirektør økonomi og organisasjon skal til ei kvar tid vere informert om saker som er meldt til handsaming i utvalet.

Samansetjing av varslingsutvalet pr. februar 2018:

- Seniorrådgjevar Bjørn Erik Linde leiar
- Seniorrådgjevar Stian Skår Ludvigsen
- Spesialrådgjevar Adeline Landro
- Lektor med till. I Sjur Inge Veim
- Sekretær: seniorrådgjevar Sigrid Helene Aardal

Adresse: Varslingsutvalet, Hordaland fylkeskommune, Postboks 7900, 5020 Bergen.

7. Administrasjon, rapportering og evaluering

Fylkesdirektør økonomi og organisasjon har ansvar for at varslingsrutinen vert gjort kjend for alle tilsette gjennom aktiv formidling gjennom for eksempel: Intranett, brosjyre, plakatar o.a. Det skal jamleg gjennomførast kurs for ulike grupper tilsette i høve til deira særskilte roller og behov: tilsette, leiarar og verneombod. Utforming av kursopplegg skal skje i samarbeid med dei tillitsvalte.

Det skal årleg rapporterast til HAMU, fylkesutvalet og kontrollutvalet om mellom anna følgjande:

- a) Talet på saker som er mottatt etter varslingsrutinen.
- b) Kva for forhold det har blitt varslet om.
- c) Korleis saker om varsling har blitt handsama (ex: Bruk av ekstern granskning m.v.)
- d) Eventuelle eksterne varslingar til offentlege myndigheiter og/eller offentlegheit.

Om erfaringane tilseier revisjon av rutinane skal forslag til endringar leggjast fram i årsrapporten.

Arkivnr: 2014/927-16

Saksbehandlar: Ingvar Skeie

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Fylkesutvalet		21.02.2018
Fylkestinget		06.03.2018

Finansforvaltninga i 2017

Samandrag

I saka vert det gjeve oversyn over fylkeskommunen si lånegjeld, vurdert opp mot krava i finansreglementet. Vidare finn ein oversyn over bankinnskot og omtale av renteinntekter og -utgifter.

Fylkeskommunen si lånegjeld auka med 593,6 mill. kr i 2017 og utgjer 10 473,3 mill. kr. Netto gjeldsgrad er 113,4 % av inntektene.

Renta er bunden på 53,6 % av låneporteføljen.

Forslag til innstilling

Fylkestinget tek rapporten om finansforvaltninga i 2017 til orientering.

Rune Haugsdal
fylkesrådmann

Ingrid Kristine Holm Svendsen
fylkesdirektør økonomi og organisasjon

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

Fylkesrådmannen, 08.02.2018**Lånegjeld**

Følgjande oversyn viser korleis gjelda har utvikla seg i 2017:

(Beløp i tabellane oppgitt i kr 1 000)

	Fylkeskassen	Bompengeprosjekt
Lånesaldo 1. januar	9 879 691	197 000
Nye låneopptak i 2017	1 129 000	
Avdrag	509 000	21 000
Avdrag ført i investeringsrekn. *	26 391	
Lånesaldo 31. desember	10 473 300	176 000

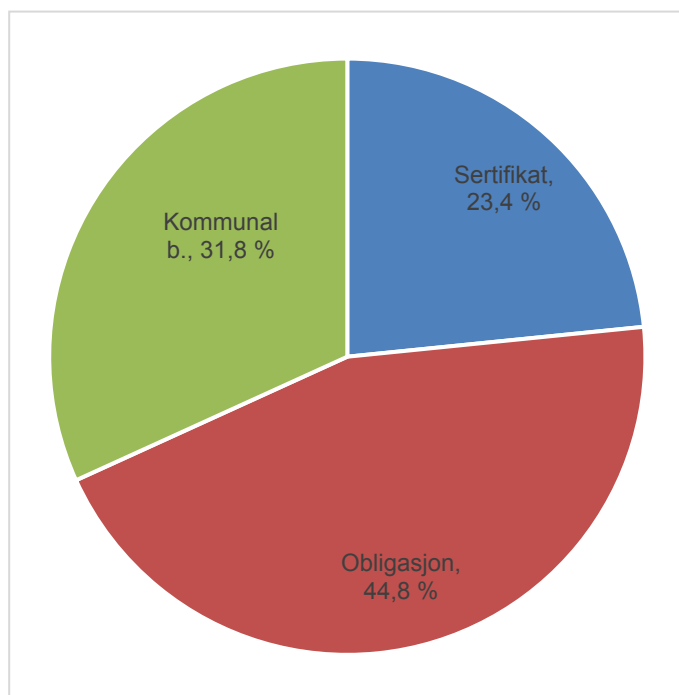
* Motteke avdrag på utlån er nytta til å nedbetale fylkeskommunen sitt innlån.

Pr. 31.12.2017 består fylkeskommunen sin låneportefølje av 29 lån på nær 10,5 milliardar kr. Gjelda har auka med 593,6 mill. kr i 2017.

Eit viktig nøkkeltal er å sjå gjelda i høve til inntekter. Netto gjeldsgrad var 113,4 % ved utgangen av 2017, mot 109,2 % ved førre årsskifte.

Låna fordeler seg slik på långjevarar:

	Tal lån	Beløp	Andel
Sertifikatlån	7	2 451 000	23,4 %
Obligasjonslån	11	4 690 000	44,8 %
Kommunalbanken	11	3 332 300	31,8 %
Totalt	29	10 473 300	100,0 %

Sertifikatlån og obligasjonslån er lån direkte i marknaden, der bankane opptre som mellommenn. Sertifikatlån har løpetid på inntil 1 år, medan obligasjonslån har løpetid på over 1 år.

Fylkeskommunen har teke på seg oppgåva som "bompengeselskap" for to vegprosjekt: E134 Stordalstunnelen og Årsnes ferjekai. Til dei to sistnemnde prosjekta har ein lån på 176 mill. kr.

Forvaltning av gjeldsporteføljen

I finansreglementet er det sagt at "Låneporteføljen skal vera diversifisert med omsyn til løpetid og rentebinding." Det er vidare bestemt at "halvparten av lånegjelda bør som hovudregel ha fast rente. Andelen fast rente kan likevel variera mellom 40 % og 60 % ut frå om ein finn vilkåra for binding gunstige eller ikkje."

Tabellen nedanfor gjev oversyn over fordelinga mellom fast og flytande rente. Ein har sett grensa ved 1 år, slik at berre lån som har meir enn 1 år igjen av bindingstida er definerte som fastrentelån.

	31. des. 2016		31. des. 2017	
	Lånesaldo	Andel	Lånesaldo	Andel
Lån med fast rente	4 826 000	48,8 %	5 616 000	53,6 %
Lån med flytande rente	5 053 691	51,2 %	4 857 300	46,4 %
Totalt lån	9 879 691	100,0 %	10 473 300	100,0 %

Av tabellen går det fram at 53,6 % av gjelda har fast rente.

9 lån på til saman 3 700 mill. kr er tekne opp med fast rente. I tillegg har ein inngått rentebytteavtalar¹, som sikrar renta for lån som er tekne opp med flytande rente.

Gjennomsnittleg rentesats for heile låneporteføljen var 2,12 % pr. 31 desember, som er 0,24 % lågare enn ved førre årsskifte.

Renteregulering

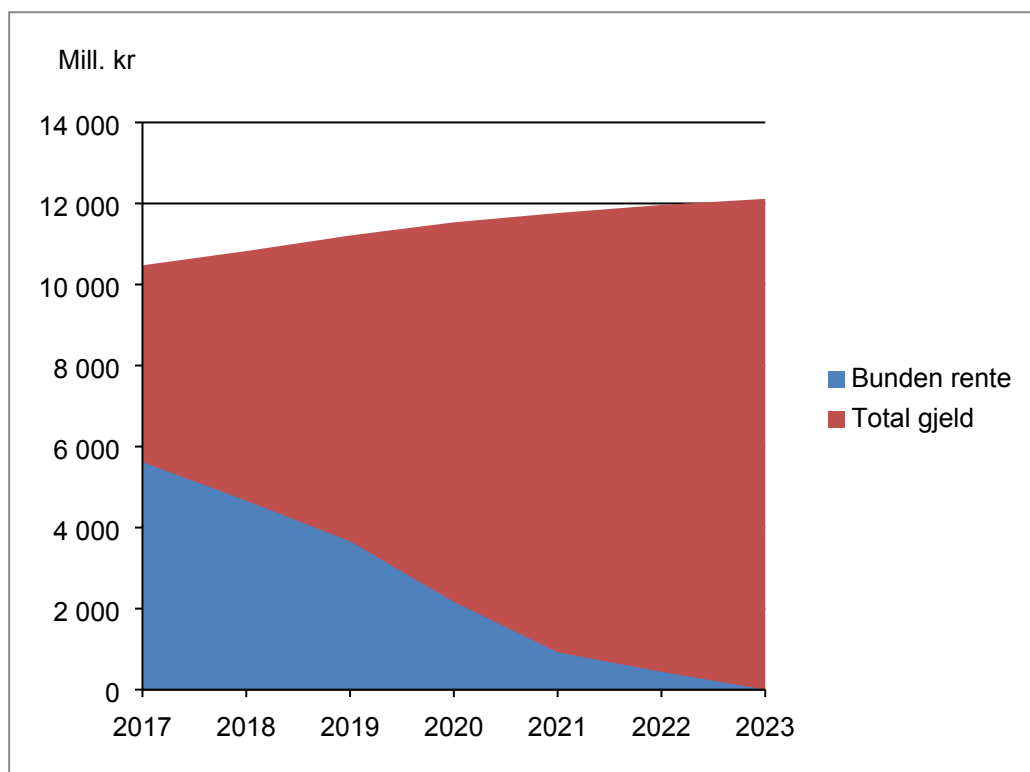
Gjennomsnittleg bindingstid på renta skal i følgje reglementet vere minimum 1 år og maksimum 4 år. Ved årsskiftet var gjennomsnittleg rentebindingstid 2,0 år.

Oppstillinga nedanfor viser kor stor del av låneporteføljen som har renteregulering kvart år. 46,4 % av porteføljen vil få regulert renta i løpet av 2018. I løpet av dei 3 næraste åra vil 65,1 % av dagens låneportefølje få fastsett ny rente.

År	Beløp	Tal lån	Andel
2018	4 857 300	14	46,4 %
2019	951 000	3	9,1 %
2020	1 005 000	3	9,6 %
2021	1 495 000	4	14,3 %
2022	1 245 000	3	11,9 %
2023	480 000	1	4,6 %
2024	440 000	1	4,2 %
Total	10 473 300	29	100,0 %

¹ Ved å nytte rentebytteavtalar kan ein endre samansetjinga mellom fast og flytande rente på låneportefølgjen, utan å endre vilkåra for dei einskilde låna. Om ein t.d. har eit lån på 300 mill. kr med flytande rente, kan ein inngå avtale med ein bank om å motta flytande rente av 300 mill. kr og betale fast rente av same beløpet. Fylkeskommunen vil etter dette både betale og motta flytande rente av 300 mill. kr, og endar opp med netto å betale fast rente av lånesummen.

Diagrammet nedanfor illustrerer korleis fastrenteavtalar går ut, samstundes som total lånegjeld er venta å auke. Sjølv om ein per dags dato er godt sikra mot renteoppgang, vil det ikkje ta meir enn 2-3 år før ein renteoppgang vil gje relativt store utslag.

Løpetid

For å redusere refinansieringsrisikoen, skal låneporteføljen vere diversifisert med omsyn til løpetid. Einskildlån skal aldri utgjere meir enn 10 % av den samla gjeldsporteføljen.

Tabellen nedanfor gjev oversyn over kor stor del av låneporteføljen som må refinansierast kvart år.

År	Beløp	Tal lån	Andel
2018	3 006 000	9	28,7 %
2019	1 540 000	4	14,7 %
2020	1 005 000	3	9,6 %
2021	1 483 000	4	14,2 %
2022	1 238 300	3	11,8 %
2023	725 000	2	6,9 %
2024-	1 476 000	4	14,1 %
Total	10 473 300	29	100,0 %

Fylkeskommunen hadde ved årsskiftet 3 sertifikatlån med 3 månaders løpetid og 4 lån med 12 månaders løpetid. For dei tre låna med kortast løpetid har ein inngått «rulleringsavtale» med DNB. Dvs. at banken har teke på seg å fornye låna ved kvart forfall, vanlegvis over ein periode på 3 år. I denne perioden kan ein vere rimeleg trygg på at låna vil bli refinansierte.

Obligasjonslåna har løpetider på 3 – 10 år. Kommunalbanklåna har løpetider på 10 år eller meir. Eit måltal på dette er gjennomsnittleg kapitalbinding, som no er 3,3 år. Det vil seie at det i gjennomsnitt tek 3,3 år før låna i porteføljen må refinansierast.

I tabellen nedanfor er ein spesifikasjon av alle lån som har forfall i 2018:

Dato	Lån	Beløp 1000
30.01.2018	Sertifikat 3 mnd.	345 000 (Rulleringsavtale)
22.02.2018	Sertifikat 3 mnd.	340 000 (Rulleringsavtale)
16.03.2018	Sertifikat 12 mnd.	390 000
28.03.2018	Sertifikat 3 mnd.	221 000 (Rulleringsavtale)
16.04.2018	Kommunalbanken 2008/2018	325 000
08.06.2018	Sertifikat 12 mnd.	335 000
23.08.2018	Kommunalbanken 2013/2018	230 000
26.10.2018	Sertifikat 12 mnd.	350 000
23.11.2018	Sertifikatvilkår KBN 12 mnd.	470 000
	Totalt	3 006 000

Det er berre to langsiktige lån som har forfall i 2018. Begge desse vil det vere naturleg å innfri som del av årets budsjetterte avdrag.

Likvidar

Ein kan gje følgjande oversyn over innskot og plasseringar pr. 31. desember:

	2016	2017
Pengemarknadsfond	110 855	126 877
Ordinære bankinnskot	687 996	768 015
Skattetrekksmidler	112 707	116 879
Bankinnskot "øyremerkte" midlar	561 812	598 965
Bankkonti bompengeprojekt	150 840	45 784
Sum innskot og plasseringar	1 624 210	1 656 521
Kassabeholdningar	21 656	22 478
Sum likvidar	1 645 866	1 678 998

Pr. 31. desember hadde fylkeskommunen 1 679 mill. kr i innskot og kontantar. Det har ikkje skjedd store endringar sidan førre årsskifte.

Bankkonti tilhøyrande bompengeprojekt har gått ned med 105 mill. kr. Etter at innkrevjinga på ferjestrekninga Halhjem-Sandvikvåg vart avslutta ved førre årsskifte, er midlane frå dette prosjektet overført til Statens vegvesen. Alle andre grupper av innskot har auka litt gjennom året.

126,9 mill. kr av dei likvide midlane er plasserte i fire ulike pengemarknadsfond. Årleg avkastning i desse fonda har vore mellom 1,3 % og 1,8 %. Gjennomsnittleg avkastning av innskot på konsernkontoen var til samanlikning 1,29 % i 2017.

Renteinntekter og –utgifter

	Rekn. 2016	Rekn. 2017	Bud. 2017
Gebyr, kursdifferansar, morarenter	1 834	5 652	
Renter på lån	163 097	177 485	
Rentebytteavtalar (netto)	66 428	57 571	
Sum utgifter	231 359	240 708	242 000
Rentekompensasjon	25 154	19 968	18 600
Renter av bankinnskot og fond	14 089	17 043	7 000
Renter av utlån m.m.	8 200	6 953	6 900
Utbytte		0	500
Sum inntekter	47 443	43 964	33 000
Netto renteutgifter	183 916	196 744	209 000
Renteinnt. på spelemidlar/regionalmidl. etc.	8 082	7 740	

Brutto renteutgifter var 240,7 mill. kr i 2017. Dette er ein auke på 9,3 mill. kr i høve til 2016. Renteinntekter og rentekompensasjon utgjorde 44 mill. kr, ein nedgang på 3,5 mill. kr. Netto renteutgifter syner ei innsparing på 12,3 mill. kr i høve til budsjettet. Mesteparten av innsparinga finn ein på inntektssida. Dette skuldast i stor grad at fylkeskommunen har hatt god likviditet og høge innskot gjennom året.

Som nemnt framfor, er det ulike tilskotsordningar innan kultur og regional utvikling der mottekne midlar vert plasserte på eigne bankkonti, og renteinntektene vert tilført dei aktuelle føremåla. Renteinntekta på desse kontoane utgjorde vel 7,7 mill. kr.

Renterisiko

Eit viktig spørsmål er korleis fylkeskommunen sine netto renteutgifter vil endre seg ved endringar i rentenivået.

Med dei låna ein hadde ved årsskiftet, vil ein renteauke på 1% medføre auke i renteutgifter på om lag 30 mill. kr første året (i 2018). Men renter av bankinnskot og utlån og rentekompensasjon vil auke med om lag same summen. Første året vil endringar i det generelle rentenivået gje minimale utslag. Det som eventuelt kan gje avvik frå budsjettet er endringar i kredittpåslaget, som ikkje gjev utslag på inntektssida.

Etter eitt år, altså ved inngangen til 2019, vil alle lån med flytande rente ha fått justert opp renta. Utslaget på brutto renteutgifter vert då 48,6 mill. kr. I tillegg får ein høgare rente på nye lån som skal takast opp.

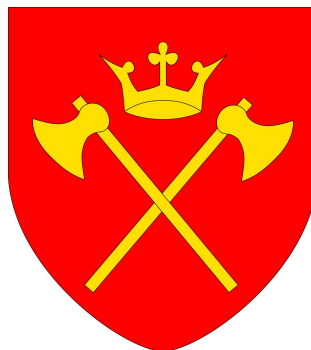
Saksprotokoll i fylkesutvalet - 22.02.2018

Fylkesrådmannen sitt forslag vart samrøystes vedteke som innstilling til fylkestinget.

Innstilling til fylkestinget

Fylkestinget tek rapporten om finansforvaltninga i 2017 til orientering.

Finansrapport Hordaland fylkeskommune

Forvaltning av gjeldsportefølje og finansieringsavtaler

Rapport 2017 1 januar til 31 desember

(Rapportdato 29. desember, utskrevet 29. desember 2017)

Innholdsfortegnelse

- Side 3: Oppsummering og nøkkeltall – del I**
- Side 4: Oppsummering og nøkkeltall – del II**
- Side 5: Fordeling rentebinding**
- Side 6: Finansreglementets krav og strategi**
- Side 7: Porteføljens rentebindingstid og renterisiko**
- Side 8: Porteføljens kapitalbinding og refinansieringsrisiko**
- Side 9: Utvikling i rentebindingstid**
- Side 10: Utvikling i gjennomsnittrente**
- Side 11: Utvikling i lånegjeld**
- Side 12: Opptak av nye lån og refinansieringer i perioden**
- Side 13: Forfall og rentereguleringer i perioden**
- Side 14: Motpartoversikt lån**
- Side 15: Motpartoversikt rentebytteavtaler**
- Side 16: Markedskommentar**
- Side 17: Ordliste, forklaringer og beregninger**
- Appendiks I: Oversikt rentebetingelser og rentekostnader**
- Appendiks II: Stamdataoversikt**

Forbehold

Denne rapporten er utarbeidet av Bergen Capital Management AS (heretter BCM) i samsvar med forskrift om finansforvaltning og Kundens reglement for finansforvaltning. Rapporten baserer seg på kilder som vurderes som pålitelige, men BCM garanterer ikke at informasjonen i rapporten er presis eller fullstendig.

Uttalelsene i rapporten reflekterer oppfatninger på det tidspunkt rapporten ble utarbeidet, og BCM forbeholder seg retten til å endre oppfatninger uten varsel.

Denne rapporten skal ikke forstås som et tilbud eller anbefaling om kjøp eller salg av finansielle instrumenter. BCM påtar seg intet ansvar for verken direkte eller indirekte tap eller utgifter som skyldes forståelsen av og/eller bruken av denne rapporten.

Denne rapporten er kun ment å være til bruk for våre klienter, ikke for offentlig publikasjon eller distribusjon, men BCM tar dog ingen forbehold om klienters eventuelle offentliggjøring. Ansatte i BCM kan eie verdipapirer i selskaper som er omtalt i rapporten, og kan kjøpe eller selge slike verdipapirer.

Rapporten er utarbeidet på et gitt tidspunkt, verdiendringene kan være store i låne- og verdipapirmarkedet slik at endelig resultat vil kunne avvike, det er brukt beste anslag på gitte tidspunkt som markedspriser i rapporten.

Historisk resultat i porteføljer forvaltet av BCM er ingen garanti for fremtidig resultat. Fremtidig resultat vil blant annet avhenge av markedsutviklingen, forvalters dyktighet, porteføljens risiko, samt kostnader ved forvaltning.

Rapporten inneholder kun gjeld som er forvaltet av BCM. Rapporten er utarbeidet på basis av opplysninger fra långivere og Kunde, BCM kan ikke ta ansvar for riktigheten av denne informasjonen oppgitt fra tredjeparter. Ved reproduksjon eller annen bruk av rapporten bør rapporten i sin helhet vedlegges. Rapporten gir et øyeblikksbilde på rapporteringstidspunkt, slik at porteføljens sammensetning og risiko p.t. kan være høyere eller lavere.

BCM vil sjekke av status mot Kundens finansreglement ved rapportering. Men BCM oppfordrer Kunden til å foreta nødvendige kontroller, da det er Kunden selv de facto som er ansvarlig for at gjeldsporteføljen er i henhold til vedtatt reglement. Dersom BCM ikke mottar innvendinger mot rapporten innen 10 virkedager etter utsendt rapport anses rapporten som korrekt og akseptert av Kunden.

Oppsummering og nøkkeltall – del I

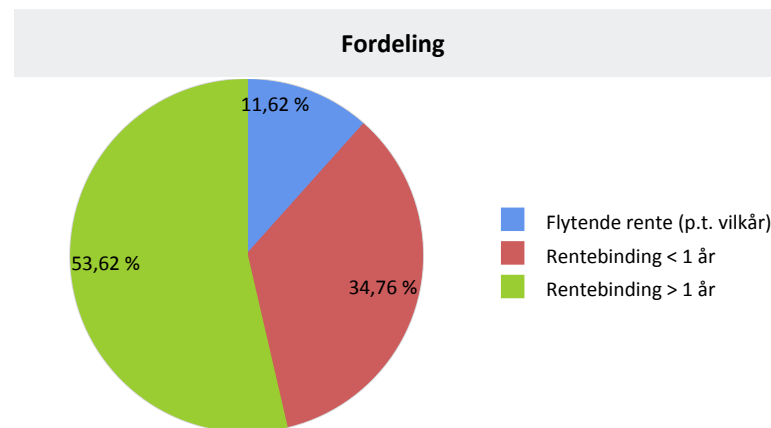
Nøkkeltall	29.12.2017	01.01.2017	Forklaring	Kommentar
Total lånegjeld	Kr. 10 473 300 000	Kr. 9 879 691 240	Viser samlet lånegjeld ved utløpet av rapporteringsperioden. Inkluderer alle lån som er gjengitt i stamdataoversikten.	
Rentebindingstid (inkl. rentebytteavtaler med fremtidig oppstart dersom det finnes slike i porteføljen).	2,02 ÅR	1,91 ÅR	Måltallet angir porteføljens vektete gjennomsnittlige rentebindingstid. Tallet viser hvor lenge renten på sertifikat, lån og obligasjoner i porteføljen er fast, hensyntatt alle kontantstrømmer (rentebetalinger, avdrag og hovedstol). Dersom en låneportefølje uten avdrag og årlige rentebetalinger har rentebindingstid på 1 betyr det at porteføljen i gjennomsnitt har en rentebinding på 12 måneder. Rentebindingstid er et kontantstrøm basert nøkkeltall og benyttes fremfor durasjon som er basert på markedsverdier.	
Vektet gjennomsnittrente	2,12 %	2,34 %	Måltallet angir porteføljens vektete gjennomsnittlige kupongrente, effektiv rente vil avvike noe. Ved sammenligning mot referanserente må det tas hensyn til durasjon og rentesikringsstrategi.	
Kapitalbinding	3,33 ÅR	3,49 ÅR	Måltallet angir porteføljens vektete gjennomsnittlige kredittbinding. Tallet viser hvor lang tid det i gjennomsnitt tar før renter, avdrag og hovedstol er nedbetalt eller forfalt til betaling. Desto høyere tall, desto mindre refinansieringsrisiko har porteføljen alt annet like.	

Oppsummering og nøkkeltall - del II

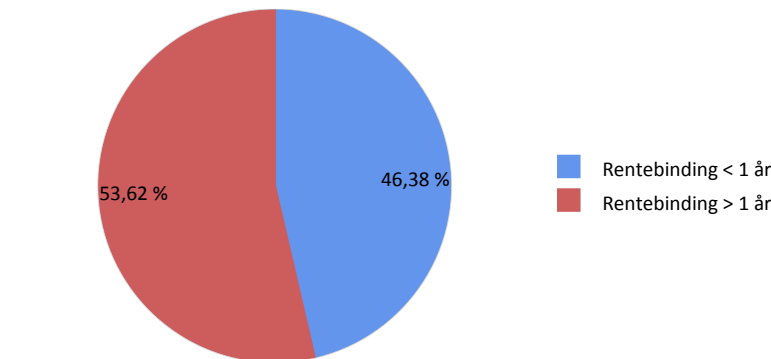
Nøkkeltall	29.12.2017	01.01.2017	Forklaring	Kommentar
Derivat volum (i % av gjeld)	18,29 %	26,73 %	Andel derivater (rentebytteavtaler, FRA, etc.) i (%) forhold til lånevolum.	
Rentebinding under 1 år	46,38 %	51,15 %	Andel forfall av rentebinding kommende år, dette nøkkeltallet viser hvor stor andel av porteføljen som har renteregulering innenfor det nærmeste året.	
Kapitalbinding under 1 år	28,70 %	32,15 %	Andel forfall kommende år, dette nøkkeltallet viser hvor stor andel av porteføljen som kommer til forfall innenfor det nærmeste året.	
Rentesensitivitet (1 %-poeng økning)	Kr. 48 573 000	Kr. 50 536 912	Estimat på økt rentekostnad ved 1 % - poeng økning i det generelle rentenivået (total gjeld x Rentebinding under 1 år x 1 %). Viser hvor mye porteføljens rentekostnad kommer til å øke med p. a. 1 år frem i tid ved 1%- poeng økning i det generelle rentenivået. Måltallet er lineært.	

Fordeling rentebinding

Fordeling	Saldo	Prosentvis av total
Rentebinding over 1 år (fastrente)	5 616 000 000	53,62 %
Rentebinding under 1 år (flytende rente)	3 640 000 000	34,76 %
Sum rentebinding	9 256 000 000	88,38 %
Flytende rente (p.t. vilkår)	1 217 300 000	11,62 %
SUM	10 473 300 000	100,00 %

Fordeling	Saldo	Prosentvis av total
Rentebinding over 1 år (fastrente)	5 616 000 000	53,62 %
Rentebinding under 1 år (flytende rente)	4 857 300 000	46,38 %
SUM	10 473 300 000	100,00 %

Forklaring til tabeller og grafer

Tabellene over viser fordelingen for gjeldsporteføljen angitt ved bruk av enkel rentebinding. Lån med rentebinding over 1 år er fastrentelån eller obligasjonslån med gjenværende rentebinding over 1 år på rapporteringsdato. Lån med flytende rente er sertifikat, obligasjoner og gjeldsbrevlån med gjenværende rentebinding under 1 år. Dersom porteføljen inneholder lån med p.t. vilkår har de 14 dagers rentevarsel og oppsigelsestid og en rentebinding på $14 / 365 = 0,04$. Dersom porteføljen inneholder lån med Nibortilknytning (3 eller 6 MND) er de sortert som lån med rentebinding under 1 år. Det er til enhver tid gjenværende rentebinding som er utgangspunkt for beregning av om fastrentene er under eller over 1 år. Figurene viser grafisk fordeling av gjeldsporteføljen målt ved bruk av enkel rentebinding. Alle lån som er medtatt i beregningen er gjengitt i "stamdataoversikten" som er vedlagt denne rapporten.

Finansreglementets krav og strategi

Krav i gjeldende reglement	Status	Kommentar
Det enkelte lån kan ikke utgjøre mer enn 10 % av den samlede gjeldsporteføljen	OK	
Fylkeskommunen skal ikke ta valutarisiko	OK	
Halvparten av lånegjelden bør som hovedregel ha fastrente. Andelen fast rente kan likevel variere mellom 40 % og 60 % ut fra om en anser vilkårene for rentebinding som gunstig eller ikke.	OK	
Som hovedregel skal det innhentes konkurrerende tilbud ved låneopptak og refinansieringer	OK	
Gjennomsnittlig bindingstid på renten skal være minimum 1 år og maksimum 4 år	OK	
FRA og rentebytteavtaler skal bare brukes som sikringsinstrument	OK	
Netto utestående sikringsinstrument skal ikke på noe tidspunkt overstige summen av utestående og godkjente plasserings eller finansieringsvolum	OK	

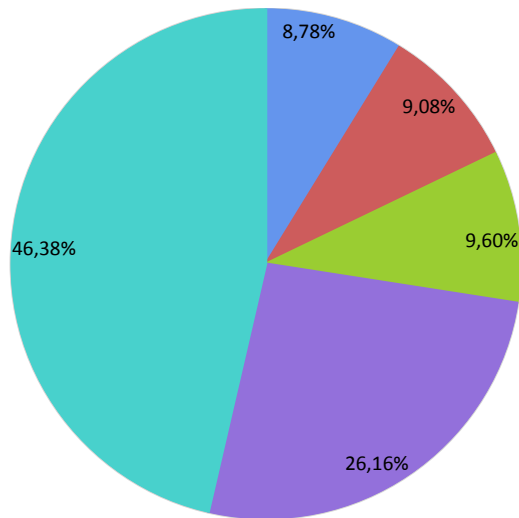
Krav til forvaltning av gjeldsporteføljen i henhold til gjeldende finansreglement. Kommentarer kun dersom det er avvik fra finansreglementet.

Porteføljens rentebindingstid og renterisiko

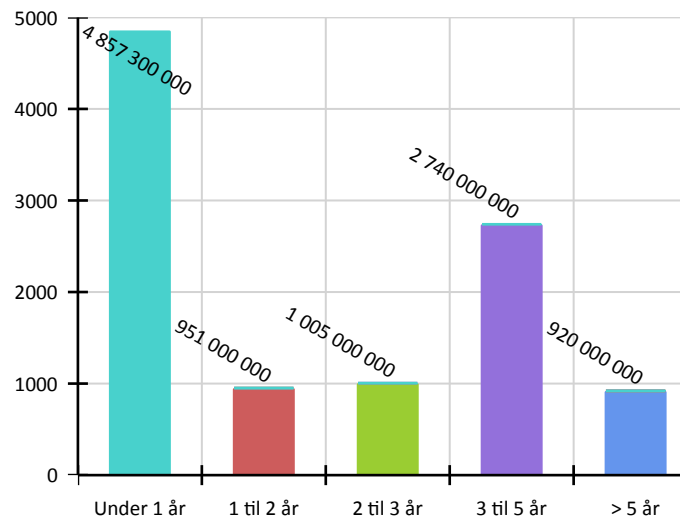
Intervall	Pålydende i NOK	Rentebindingstid	Andel	Akkumulert andel	Økning i rentekostnad ved 1% renteøkning
Under 1 år	4 857 300 000	0,29	46,38%	46,38%	kr 48 573 000
1 til 2 år	951 000 000	1,28	9,08%	55,46%	kr 58 083 000
2 til 3 år	1 005 000 000	2,41	9,60%	65,05%	kr 68 133 000
3 til 5 år	2 740 000 000	3,83	26,16%	91,22%	kr 95 533 000
> 5 år	920 000 000	6,04	8,78%	100,00%	kr 104 733 000
SUM	10 473 300 000	2,02	100,00%		

Rentebindingsintervall i % av porteføljen

■ > 5 år
 ■ 1 til 2 år
 ■ 2 til 3 år
 ■ 3 til 5 år
 ■ Under 1 år

Rentebindingsintervall i NOK

Kommentar

Rentebindingstid brukes ofte for å måle renterisiko. Det gir et uttrykk for hvor følsom kontantstrømmene til lånene er for en endring i markedsrentene. Man kan se på rentebindingstid som vektet gjennomsnittlig rentebinding for et lån eller en plassering. Porteføljens rentebindingstid er i tabellen målt ved slutten av rapporteringsperioden. Rentebindingen er i tråd med finansreglement og rentesikringsstrategi, hvor forutsigbarhet i rentekostnadene er et viktig element. Portefølj med rentebindingstid under 1 år vil være svært sensitive for bevegelser i markedsrentene. Portefølj med rentebindingstid over 5 år vil ha svært forutsigbare rentekostnader i de kommende årene. Alt annet like vil en slik forutsigbarhet ha en pris / «forsikringspremie», som må vurderes opp mot reduserte rentekostnader. Kolonnen økning i rentekostnad ved 1 %- poeng renteøkning viser økt årlig rentekostnad om 1 år, om 2 til 3 år, om 3 til 5 år og om 5 år dersom renten stiger med 1%-poeng. Dvs. når alle bindingene i porteføljen er løpt ut vil økt rentekostnad være 1 % x total gjeld.

Porteføljens kapitalbinding og refinansieringsrisiko

Forfallsintervall	Pålydende i NOK	Kapitalbinding	Prosentvis andel av porteføljen
Under 1 år	3 006 000 000	0,44	28,70%
1 til 2 år	1 540 000 000	1,38	14,70%
2 til 3 år	1 005 000 000	2,41	9,60%
3 til 5 år	2 721 300 000	3,85	25,98%
>5 år	2 201 000 000	8,40	21,02%
SUM	10 473 300 000	3,33	100,00%

Kommentar

Tabellen viser gjenværende tid frem til forfallstidspunkt for lånene i porteføljen. Det er tatt hensyn til kapitalbevegelser som f.eks. avdrag i beregningene.

Desto høyere tall desto lavere refinansieringsrisiko. Et 3MND sertifikat vil ved inngåelse ha 0,25 i kapitalbinding.

Figurene viser en grafisk fremstilling av refinansieringsrisikoen i porteføljen.

Porteføljer med kapitalbinding under 1 år har et stort kapitalbehov det kommende året.

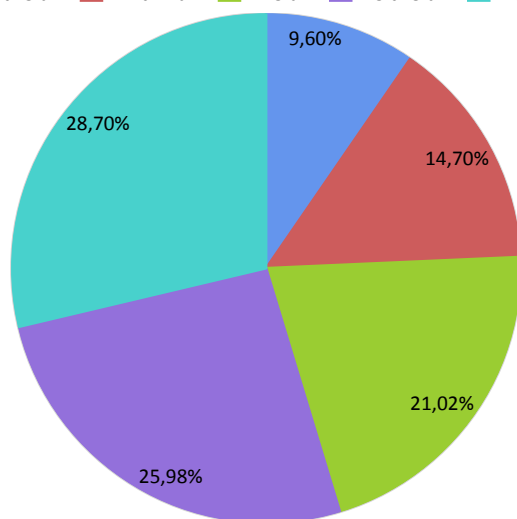
Porteføljer med kapitalbinding over 5 år antas å ha en «normal» forfallsstruktur.

Porteføljens kapitalbinding må vurderes ut fra et kostnads-, rente og porteføljeperspektiv. Korte lån er normalt sett vesentlig billigere enn lengre lån.

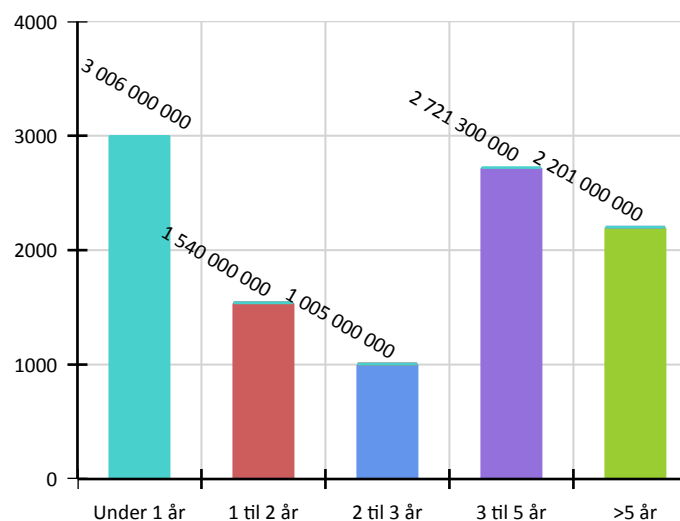
Beregninger av nøkkeltall er gjort ved bruk av lånets nedbetalingsprofil, långiver har ofte en mulighet til å kreve førtidig innfrielse slik at juridisk løpetid kan avvike.

Forfallsintervall i % av porteføljen

2 til 3 år 1 til 2 år >5 år 3 til 5 år Under 1 år

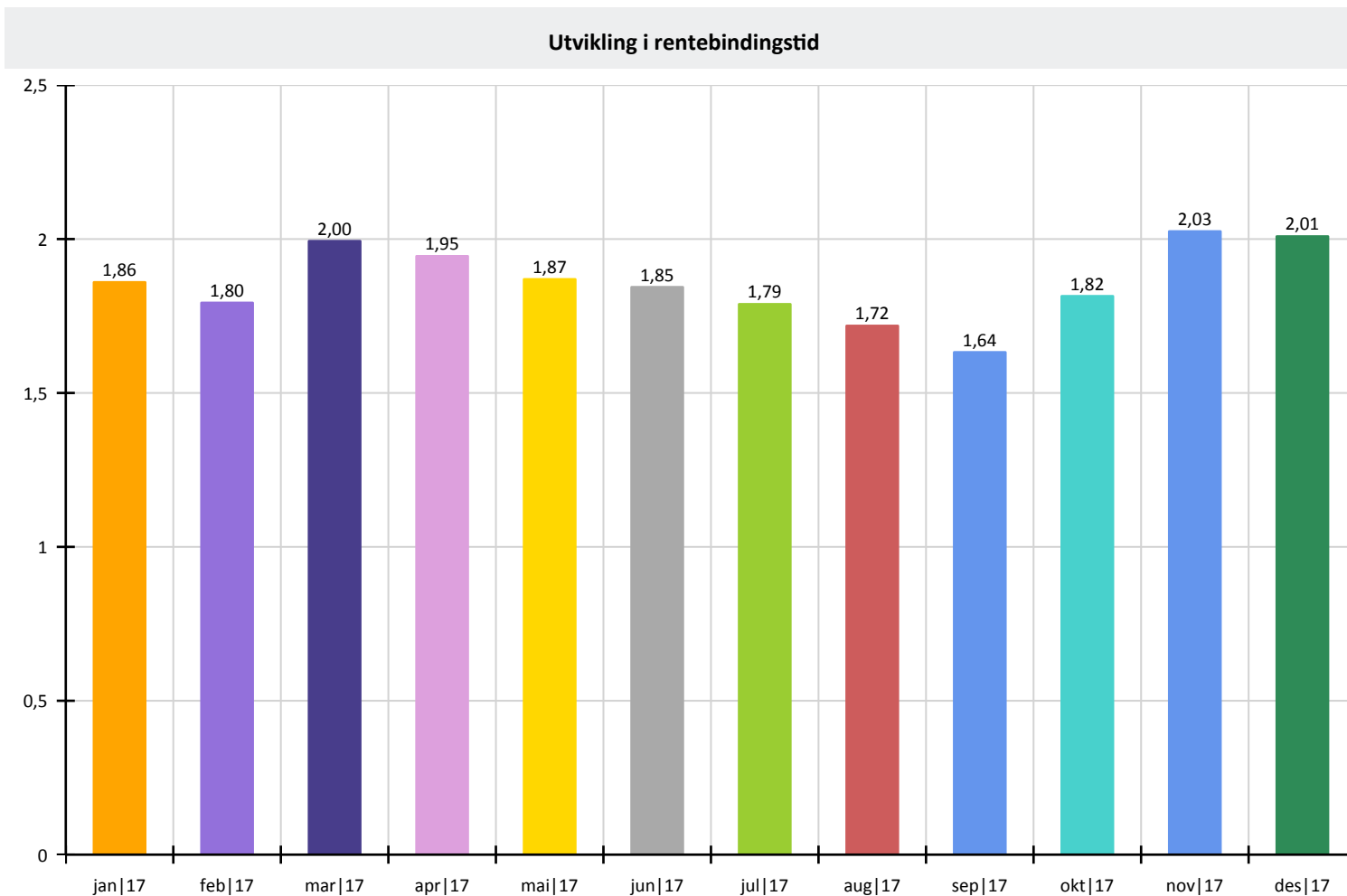

Forfallsintervall i NOK

Utvikling i rentebindingstid

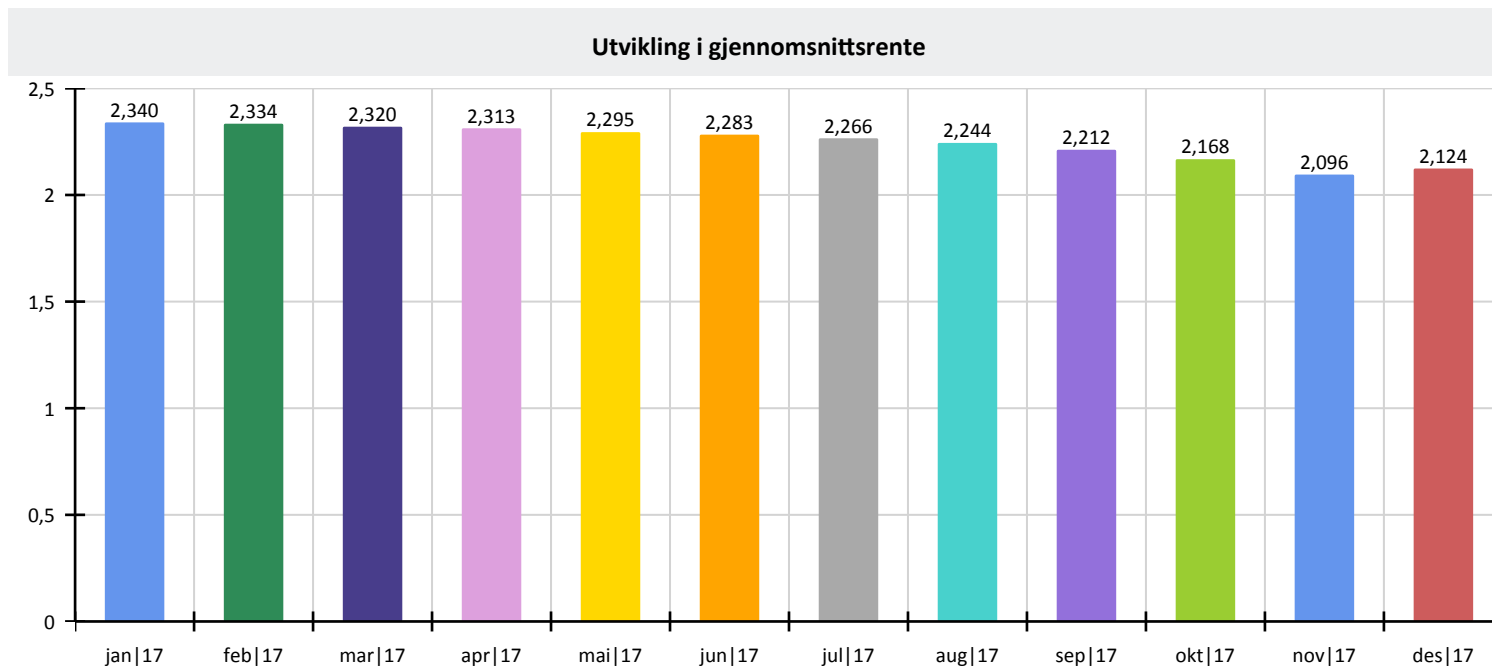
Kommentar

Rentebindingstid er målt ved utløpet av hver måned i rapporteringsperioden.

Den venstre aksene angir rentebindingstid i antall år.

Utvikling i rentebinding er beregnet eksklusiv rentebytteavtaler med fremtidig oppstart. Se side 3 for beregninger inklusiv fremtidige rentebytteavtaler.

Utvikling gjennomsnittrente

Kommentar

Vektet gjennomsnittrente er målt ved utløpet av hver måned i rapporteringsperioden.

Den venstre aksene angir gjennomsnittrente i %.

Porteføljen og markedsrenter

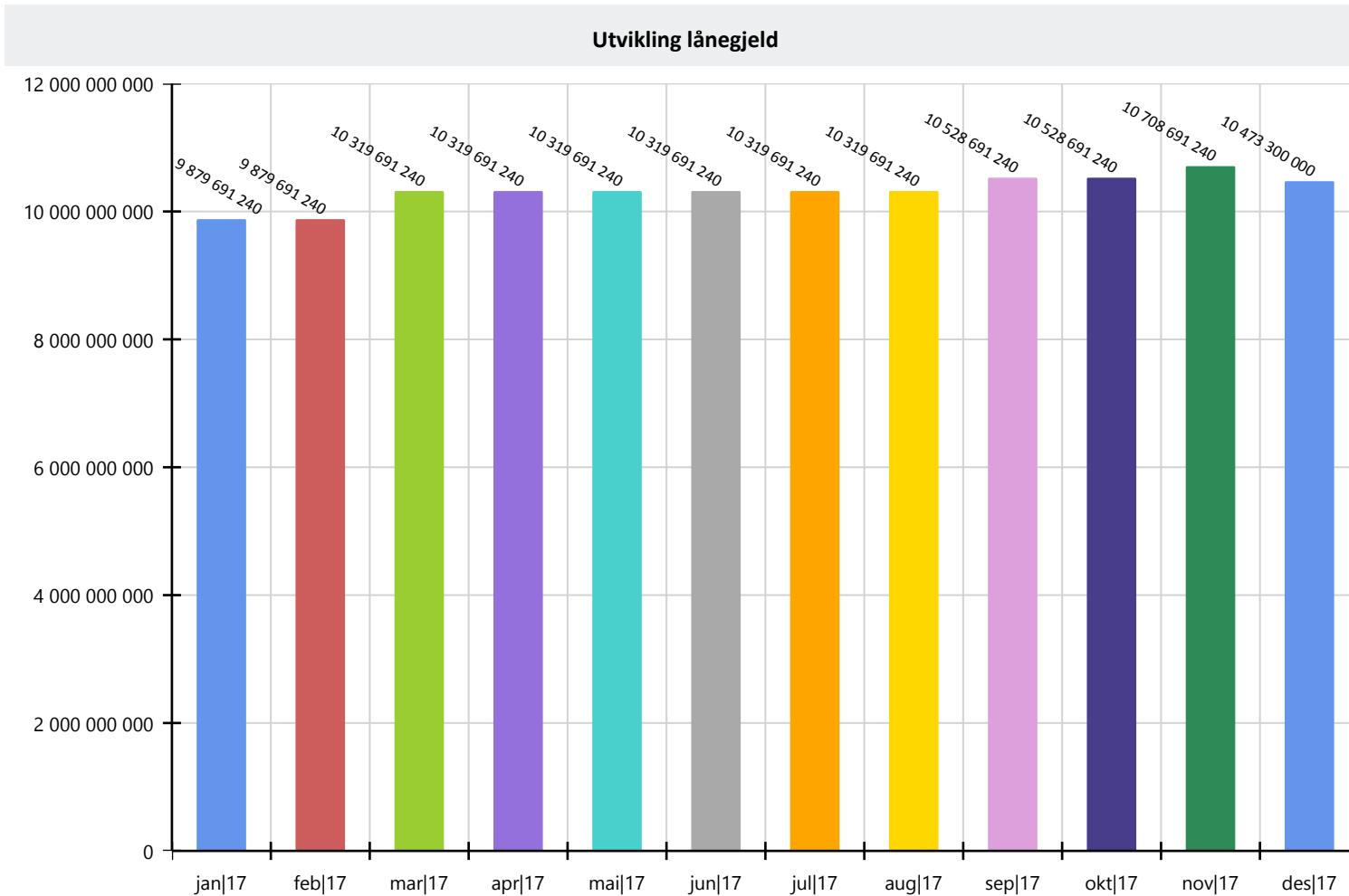
(Rentene er justert for kredittmargin (påslag), og indikerer derfor faktiske lånerenter for angitt løpetid)

Vektet gjennomsnittrente	P.T.KBN	Norges Bank (foliorenten/styringsrenten)	3 MND	6 MND	12 MND	3 År	5 År
2,12 %	1,50 %	0,50 %	1,00 %	1,06 %	1,07 %	1,59 %	1,94 %

Markedsrenter og porteføljens betingelser

Ved utløpet av rapporteringsperioden

Utvikling i lånegjeld

Kommentar

Lånegjeld er målt ved utgangen av hver måned i rapporteringsperioden.

Den venstre akse angir lånegjeld i kroner.

Opptak av nye lån og refinansieringer i perioden

Ny långiver	Dato	Beløp	Rente	Forfall/renteregulering	Nytt lånenummer	Kommentar
DNB	31.01.2017	345 000 000	1,290	28.04.2017		
DNB	20.02.2017	340 000 000	1,210	22.05.2017	NO0010787013	
DNB	10.03.2017	440 000 000	2,335	11.03.2024	NO0010788243	
Nordea Mkts	17.03.2017	390 000 000	1,260	16.03.2018	NO0010789225	
DNB	30.03.2017	221 000 000	1,130	30.06.2017	NO0010790371	
DNB	28.04.2017	345 000 000	1,150	28.07.2017	NO0010791742	
DNB	22.05.2017	340 000 000	1,070	22.08.2017	NO0010793847	
Danske	08.06.2017	335 000 000	1,170	08.06.2018	NO0010796543	
DNB	30.06.2017	221 000 000	0,960	29.09.2017	NO0010800949	
DNB	28.07.2017	345 000 000	0,930	30.10.2017	NO0010801616	
DNB	22.08.2017	340 000 000	0,880	22.11.2017	NO0010802838	
SEB MB	22.09.2017	209 000 000	0,775	22.12.2017	NO0010806714	
DNB	29.09.2017	221 000 000	0,930	29.12.2017	NO0010807316	
Danske	02.10.2017	425 000 000	1,820	03.10.2022	NO0010807142	
Danske	27.10.2017	350 000 000	1,080	26.10.2018	NO0010809239	
DNB	30.10.2017	345 000 000	1,130	30.01.2018	NO0010809445	
DNB	21.11.2017	480 000 000	1,989	21.11.2023	NO0010810658	
DNB	22.11.2017	340 000 000	1,090	22.02.2018	NO0010811060	
KBN	23.11.2017	470 000 000	1,040	23.11.2018	20170596	
DNB	29.12.2017	221 000 000	1,040	28.03.2018	NO0010813579	

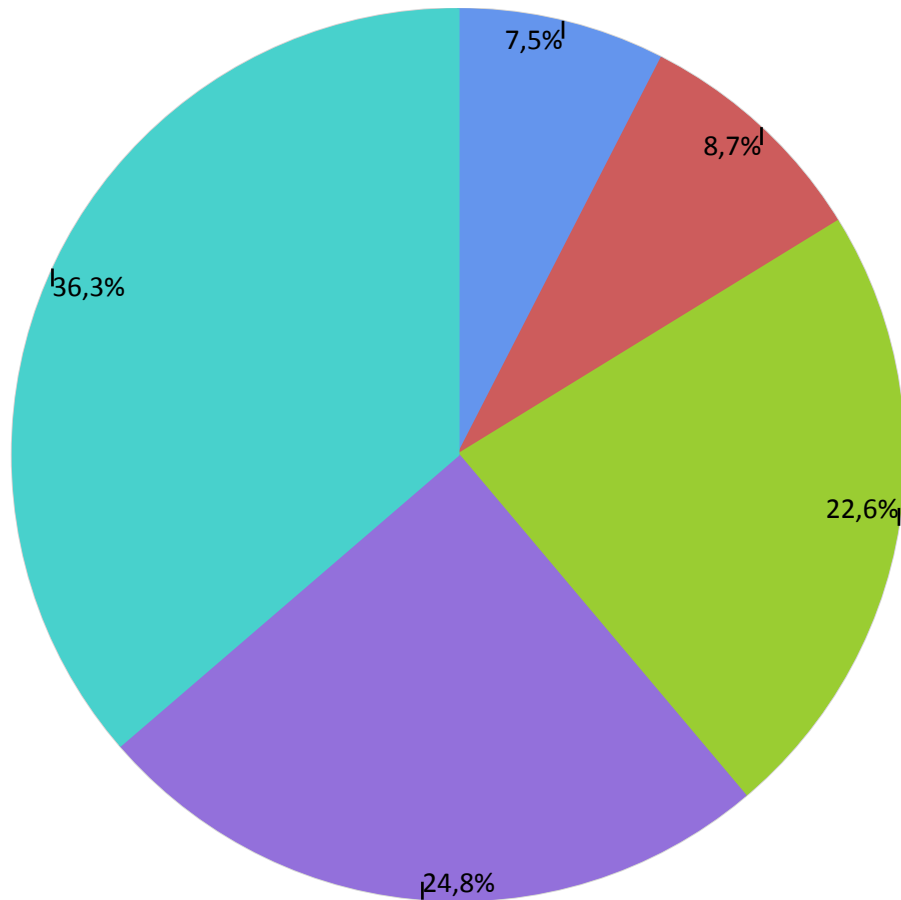
Forfall og rentereguleringer i perioden

Ny långiver	Dato	Beløp	Rente	Forfall/renteregulering	Nytt lånenummer	Kommentar
DNB	31.10.2016	345 000 000	1,340	31.01.2017	NO0010777972	
DNB	18.11.2016	340 000 000	1,430	20.02.2017	NO0010779150	
Swedbank FS	18.03.2016	390 000 000	1,210	17.03.2017	NO0010760069	
DNB	30.12.2016	221 000 000	1,610	30.03.2017	NO0010781396	
DNB	31.01.2017	345 000 000	1,290	28.04.2017		
DNB	20.02.2017	340 000 000	1,210	22.05.2017	NO0010787013	
DNB	08.06.2016	335 000 000	1,253	08.06.2017	NO0010767155	
DNB	30.03.2017	221 000 000	1,130	30.06.2017	NO0010790371	
DNB	28.04.2017	345 000 000	1,150	28.07.2017	NO0010791742	
DNB	22.05.2017	340 000 000	1,070	22.08.2017	NO0010793847	
DNB	30.06.2017	221 000 000	0,960	29.09.2017	NO0010800949	
Nordea Mkts	01.10.2013	425 000 000	1,165	01.10.2017	NO0010690944	
SEB MB	28.10.2016	350 000 000	1,300	27.10.2017	NO0010777568	
DNB	28.07.2017	345 000 000	0,930	30.10.2017	NO0010801616	
KBN	21.11.2007	300 000 000	1,420	21.11.2017	20070517	
DNB	22.08.2017	340 000 000	0,880	22.11.2017	NO0010802838	
KBN	23.11.2016	470 000 000	1,390	23.11.2017	20160577	
SEB MB	22.09.2017	209 000 000	0,775	22.12.2017	NO0010806714	
DNB	29.09.2017	221 000 000	0,930	29.12.2017	NO0010807316	

Motpartsoversikt lån

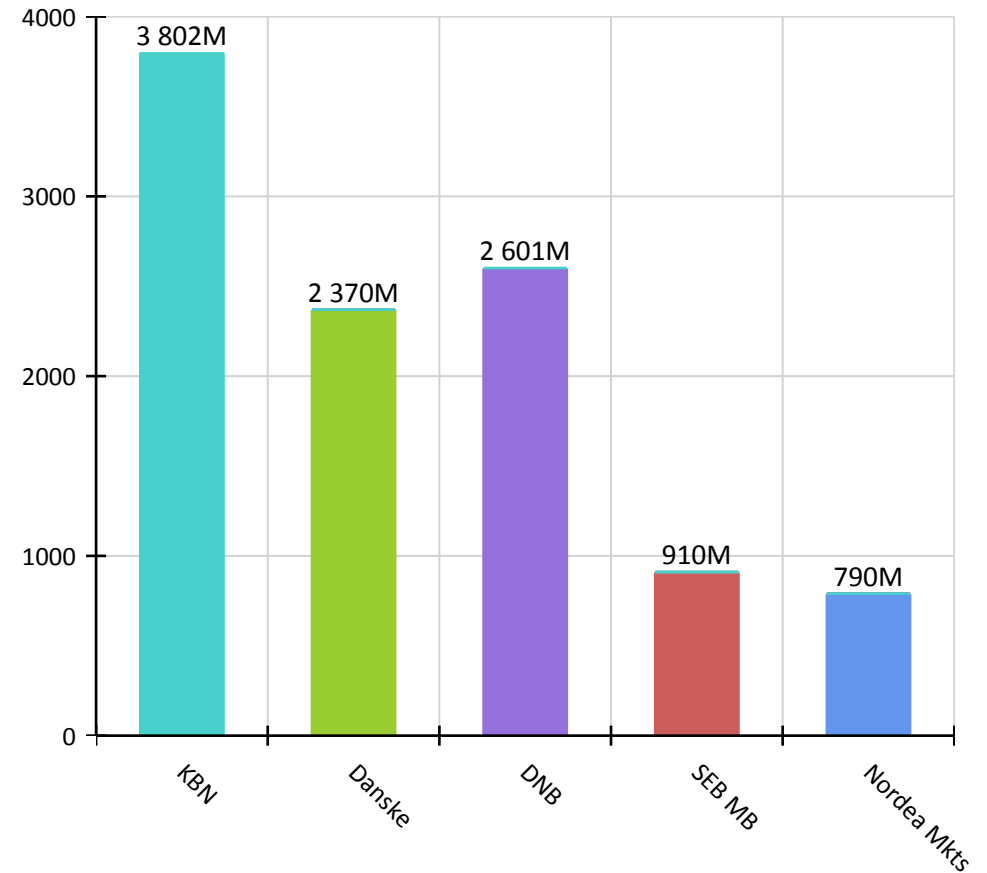
Motpartsoversikt i prosent

Nordea Mkts SEB MB Danske DNB KBN

Motpartsoversikt i NOK

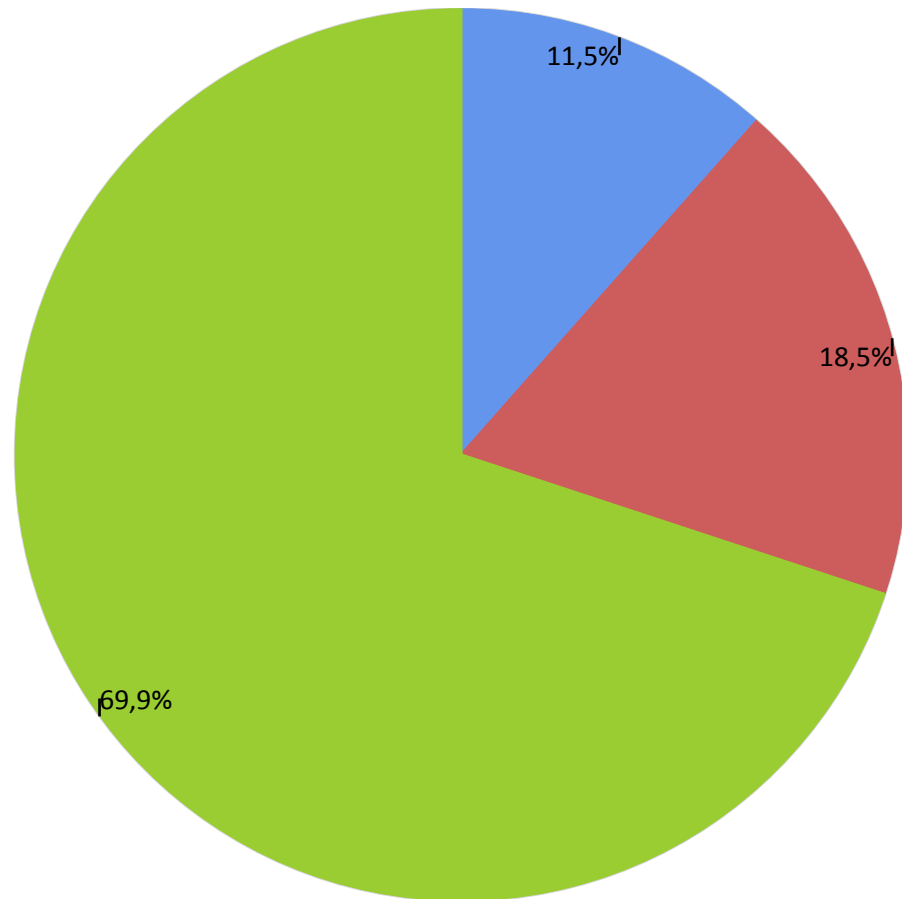
KBN DNB Danske SEB MB Nordea Mkts

Motpartsoversikt rentebytteavtaler

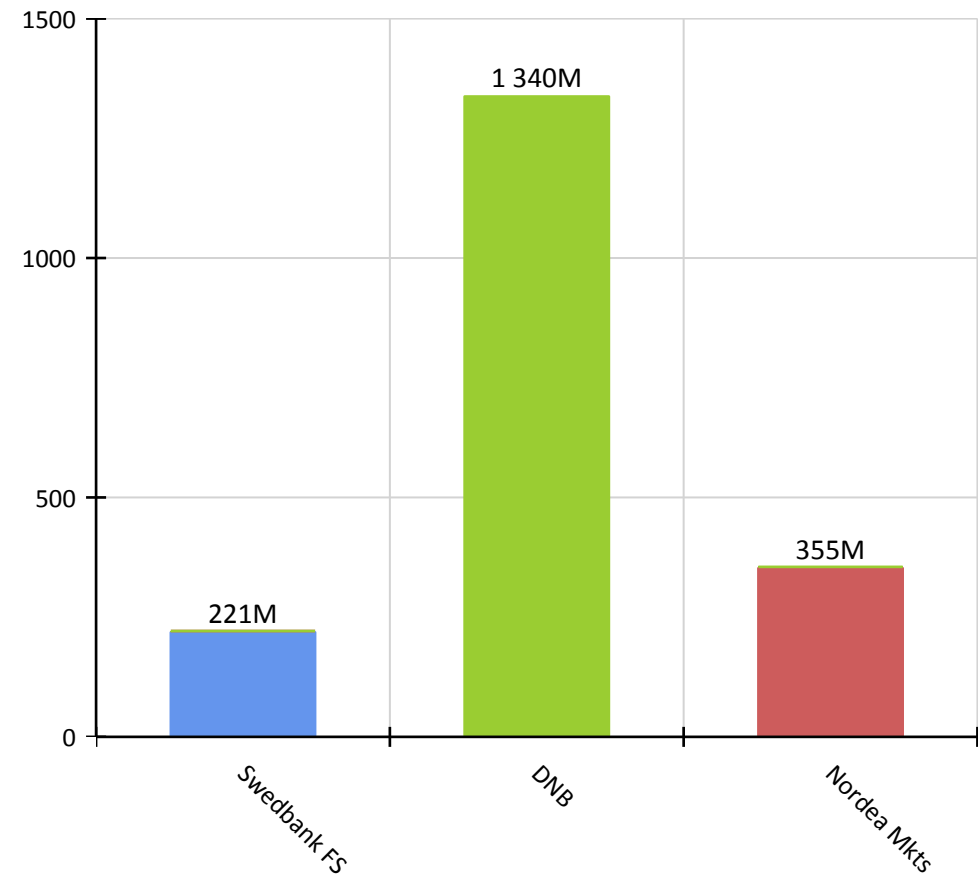
Motpartsoversikt i prosent

Swedbank FS   Nordea Mkts   DNB

Motpartsoversikt i NOK

DNB   Nordea Mkts   Swedbank FS

Markedskommentar

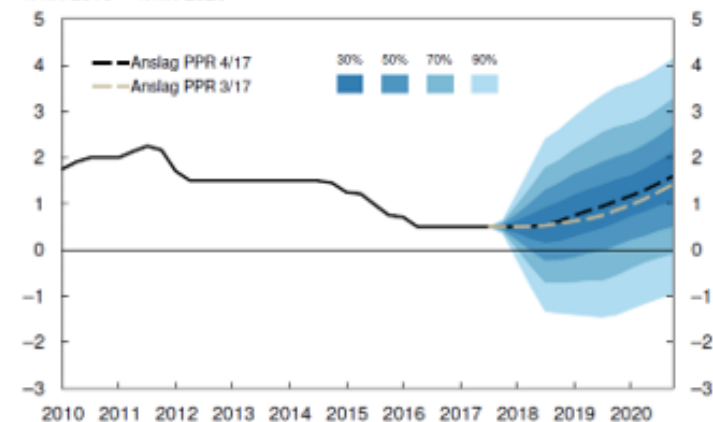
Norges Banks hovedstyre besluttet på møtet 13. desember å holde styringsrenten uendret på 0,50 prosent. Slik hovedstyret nå vurderer utsiktene og risikobildet, vil styringsrenten bli liggende på dagens nivå den nærmeste tiden. Risikobildet er samlet sett vurdert til å være balansert. Det er usikkerhet om kronekursutviklingen fremover. Kronen har svekket seg til tross for at oljeprisen har økt og rentedifferansen mot handelspartnerne er lite endret. Korreksjonen i boligmarkedet kan bli større enn lagt til grunn. Dette kan gi et mer markert fall i boliginvesteringene og dempe konsumveksten. På den annen side kan utviklingen i den registrerte arbeidsledigheten tyde på at arbeidsmarkedet strammer seg raskere til enn anslått i pengepolitisk rapport nr. 3/17. Prognosen for styringsrenten ligger på 0,5 prosent frem til høsten neste år og øker deretter gradvis til omkring 1,5 prosent i 2020. Prognosen tilsier en noe tidligere renteøkning enn i forrige rapport. Videre rentekutt anses nå som svært lite sannsynlig. Sterkere vekst ute, høyere oljepris og svakere krone bidrar til å løfte rentebanen. Lavere prisvekst enn ventet trekker rentebanen ned. Det er mye som tyder på at vi står ovenfor en periode med renteøkninger både i Norge og internasjonalt. USA har allerede hevet renten 5 ganger de siste 2 årene, og det ventes en ny renteheving i mars 2018 (70 % sannsynlighet). FED har også oppjustert veksten for amerikansk økonomi og signaliserer nå 7 nye renteøkninger på hver 0,25 % innen utgangen av 2020. Tilsvarende signaliserer ECB renteøkninger fra tidlig 2019 (markedsprisingen indikerer at renten vil heves tidligst våren 2019) og Riksbanken fra september 2018. Det bør nevnes at det til en viss grad er stigende inflasjon og vekst internasjonalt, og at retningen har snudd til en stigende trend. Veksten globalt ligger nå litt over historisk gjennomsnitt, vekstmomentumet er bredt basert og både 2017 og 2018 ser nå ut til å bli gode år. Globale tillitsindikatorer er også på høye nivåer sammenlignet med de siste 10 årene. Det blir imidlertid interessant å se hvordan markedet reagerer på høyere renter (og tilbaketrekning av kvantitative lettelsler), og om dette eventuelt vil påvirke veksten fremover. Blant annet IMF peker på at dersom en normalisering av den globale pengepolitikken går for langsomt, kan dette gi økt risiko for at ubalanser bygger seg opp og fare for en større korreksjon senere. På litt lengre sikt er det nærliggende å tro at en gradvis strammere finans- og pengepolitikk vil dempe den økonomiske veksten fremover. Neste rentebeslutning fra Norges Bank offentliggjøres 25. januar. Det gjentas i pengepolitisk rapport 4/17 at usikkerheten om virkningene av pengepolitikken taler for å gå varsomt frem i rentesettingen, også når det blir aktuelt å heve styringsrenten (jfr. Norges Banks kriterier for en god rentebane, «robusthet»). En brå og rask økning i de norske kortrentene (NIBOR) er derfor vanskelig å se for seg.

Faktiske fastlånerenter for offentlig sektor er ved utgangen av året på anslagsvis 1,50 %, 1,85 %, 2,25 % og 2,50 % for 3, 5, 7 og 10 års løpetider. Lengre rentebindinger bør vurderes på den delen av porteføljen som skal ha fastrente, her vurdert på bakgrunn av våre anslag på budsjettrenter (anslag på korte renter i neste 4 års periode) fra august. Selv om vi ikke forventer en rask økning i kortrentene, vil vi, dersom oppturen nasjonalt og internasjonalt fortsetter få en brattere rentekurve (større forskjell mellom korte og lange renter). Isolert sett taler dette for å ikke utsette rentebindinger på den renteeksponerte delen av porteføljen. Usikkerheten rundt det norske boligmarkedet og virkningen av renteøkningene internasjonalt, taler likevel for at rentebindingene bør gjøres gradvis og ved behov.

Når det gjelder kortere rentebindinger anbefales 12 måneders sertifikat. Både Nibormargin og kredittmargin er nå kommet kraftig ned sammenlignet med siste 12 måneder, kombinert med en uendret eller stigende styringsrente det neste året er det lite som tilsier store besparelser ved å rullere korte sertifikater fremfor å binde renten i 12 måneder i området rundt 1,00 – 1,05 prosent. Minner om at vi senhøsten 2016 hadde korte sertifikatrenter opp mot 1,60 %, også da med styringsrente på 0,50 prosent. Det bør vurderes lengre FRN obligasjoner (obligasjonslån med flytende rente og fast margin mot NIBOR i hele løpetiden) fremfor helt korte sertifikater. Ved utgangen av desember kunne en gjøre 2 års FRN obligasjoner med betingelser 3 måneders NIBOR + 0,25 % (se figur, tilsvarende margin for 3 MND sertifikat er omtrent lik), dette gir en nominell flytende rente på 1,10 % i første 3 måneders perioden. Til sammenligning er prisen på 6 måneders sertifikat for kommuner på ca. 1,00 %. Lave nominelle renter og lengre finansiering (kapitalbinding) er gunstig for sektoren.

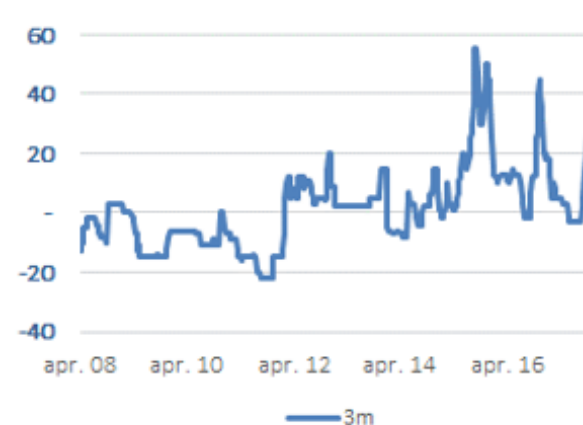
Kilde: Bergen Capital Management AS / Norges Bank / Bloomberg / DNB Markets / SSB, 31. desember 2017

Figur 1.1a Styringsrenten med usikkerhetsvitte¹⁾. Prosent, 1. kv. 2010 – 4. kv. 2020²⁾

1) Usikkerhetsvitte er basert på historiske erfaringer og stokastiske simuleringer fra vår makroøkonomiske hovedmodell, NEMO. Usikkerhetsvitte for styringsrenten tar ikke hensyn til at det eksisterer en nedre grense for renten.
2) Anslag for 4. kv. 2017 – 4. kv. 2020 (stiplet).
Kilde: Norges Bank

Utvikling 3MND sertifikat, margin mot 3MND nibor

Ordliste, forklaringer og beregninger

Deflasjon er reduksjon i det generelle prisnivået på varer og tjenester. Det motsatte av deflasjon er inflasjon.

Derivatvolum er en betegnelse på beholdning av derivat i % av samlet gjeld. Et derivat er et verdipapir der verdi avhenger av et underliggende aktivum på et fremtidig tidspunkt. F.eks. rentebytteavtale eller FRA.

Durasjon er den vektete gjennomsnittstiden til renteregulering på et lån beregnet ut fra nåverdien på fremtidige kontantstrømmer. Durasjon måler prissensitivitet til et lån med hensyn til endringer i renten. Durasjonen til en fastrenteobligasjon er den tid det i gjennomsnitt tar før kontantstrømmene (renter og hovedstol) forfaller til betaling. Durasjonen (egentlig modifisert durasjon) gir i tillegg uttrykk for hvor følsom verdien av obligasjonen er for endringer i rentenivået, og forteller hvor mange prosent verdien av obligasjonen vil gå ned med dersom markedsrentene stiger med ett prosentpoeng. Lang durasjon betyr at obligasjonsverdien er følsom for renteendringer. Durasjon baseres på beregning av markedsverdi, rentebinding er mer kontantstrømbasert og antas å være mer egnet som risikomål i offentlig sektor.

Fastrente er definert som gjeldsbrevlån eller obligasjoner som har gjenværende rentebinding på over ett år.

Finansreglement gir en samlet oversikt over fullmakter, rammer og retningslinjer for finansforvaltningen. Det fastsetter rammene for en forsvarlig og hensiktsmessig finansiell risikoprofil.

Flytende rente er definert som gjeldsbrevlån, sertifikat og obligasjoner som har gjenværende rentebinding under ett år.

Forfallsdato er den spesifikke dagen en inn- eller utbetaling skal skje på (betalingsfrist).

Gjeldsbrevlån er den mest benyttede låneformen i bankene. Lån blir knyttet til et gjeldsbrev. Det er et dokument hvor låntaker erklærer å skyldte penger. I gjeldsbrevet står det bestemmelser som regulerer forholdet mellom låntaker og långiver. Kommunalbanken og KLP Kommunekreditt utsteder gjeldsbrevlån med flytende – og fastrente samt gjeldsbrevlån med sertifikat og obligasjonsvilkår.

Inflasjon er vedvarende vekst i det generelle prisnivået. Inflasjon måles vanligvis ved veksten i konsumprisene. Norges Banks operative gjennomføring av pengepolitikken rettes inn mot lav og stabil inflasjon. Det operative målet for pengepolitikken er en årsvekst i konsumprisene som over tid er nær 2,5 prosent.

Kapitalbinding er volumveid gjennomsnitt av gjenværende tid frem til forfallstidspunktet for et gjeldsbrevlån, sertifikat eller obligasjon. F.eks. vil et 3 måneders sertifikat ha 0,25 i kapitalbinding på oppstartstidspunktet.

Konsumprisindeksen (KPI) er et mål for prisnivået til konsumprodukter og viser prisutviklingen på varer og tjenester som private husholdninger etterspør. Den prosentvise endringen i KPI brukes ofte som et generelt mål for inflasjon i en økonomi.

Kredittmargin (spread) er rentedifferansen mellom kredittobligasjonen og swaprente med samme løpetid. I det norske markedet benyttes swaprenten som målestokk, mens man i Euromarkedet noen ganger benytter statsrenten.

Kredittrisiko er risiko for at motpart ikke oppfyller sine forpliktelser. I et låneforhold består kredittrisikoen i at låntager ikke oppfyller låneavtalen.

Kupongrente er den faste renten på obligasjoner ved utstedelsestidspunktet. Når det generelle rentenivået synker vil en gitt kupongrente bli mer attraktiv og kursen på obligasjonen vil stige. Når det generelle rentenivået stiger blir effekten motsatt.

ISIN (lånenummer) er et nummer som brukes for å identifisere ulike verdipapirer, inkludert gjeldspapir, aksjer, opsjoner, derivater og rentederivater.

Markedskommentar er beskrivelse av dagens økonomiske situasjon og den fremtidige situasjonen basert på tolkninger av tilgjengelig informasjon. Uttalelsene reflekterer oppfatninger på det tidspunktet de ble laget, og BCM forbeholder seg retten til å endre oppfatninger uten forvarsel.

Markedsrisiko er risiko for potensielt tap i form av redusert markedsverdi som følge av prisfluktuasjoner i finansielle markeder.

Motpartsrisiko er forstått å være den type og grad av risiko forbundet med hver part i en avtalefestet ordning og risiko for at den andre parten opprettholder sine forpliktelser. For lån antas motpartsrisikoen for låntager å være lav. For rentebytteavtaler må motpartsrisiko vurderes ved kontraktsinngåelse.

Nibor (Norwegian Interbank Offered Rate) er en samlebetegnelse på norske pengemarkedsrenter med ulike løpetider, som skal gjenspeile rentenivået som långiver krever for et usikret utlån i norske kroner med levering om to dager, «spot».

Nøkkeltall anvendes innen økonomi for å sammenligne selskaper eller organisasjoner og deres virksomhet. Nøkkeltall som er fremhevet i rapporten antas å være spesielt viktig for den aktuelle kommune eller kunde.

Obligasjon er et standardisert omsettelig lån med opprinnelig løpetid på minst ett år. Betingelsene ved et obligasjonslån, slik som løpetid, rente, utbetalingsdatoer og eventuelle rentereguleringer avtales ved utstedelsen av obligasjonen.

Oppgjøringsrisiko er risiko for tap og likviditetsproblemer i forbindelse med avregnings- og oppgjørfunksjonene. Oppgjøringsrisiko omfatter kredittrisiko, likviditetsrisiko, juridisk risiko og operasjonell risiko. Risikoen som oppstår i et betalingssystem.

Oslo børs er Norges eneste regulerte markedsplass for omsetning av aksjer, egenkapitalbevis og andre verdipapirer, som derivater og obligasjoner.

P.a. rente er en enkel beregning for å vise forventet rentekostnad de neste 12 månedene. Beregnet som restgjeld x kupong.

P.t rente er en rente med kort renteregulering (vanligvis 14 dager) som vanligvis følger långivers innlånskostnader. Den følger også utviklingen i de korte pengemarkedsrentene og endres i takt med disse.

Påløpte renter viser akkumulerte, ikke betalte renter for det aktuelle lånet på rapporteringstidspunkt. Påløpte renter pr. 31. desember er således det rentebeløpet som skal anordnes til dette året. Påløpte renter i rapporten er beregnet med utgangspunkt i lånets stamdata. Husbanken har egne beregningsmetoder som ikke lar seg gjenskape på en enkel måte. Påløpte renter beregnet for Husbanklån kan derfor avvike noe. Påløpte renter er beregnet pr. t +1 på tilsvarende måte som for årsoppgaver.

Rapporteringsperiode er den aktuelle perioden som det rapporteres for. Rapporteringsdato og intervall er angitt på rapportens forside.

Refinansieringsrisiko er risikoen for at lån som forfaller ikke får ny finansiering og dermed må innfris. For fylkeskommuner og kommuner gjenspeiles denne risikoen i stor grad i volatiliteten i kredittmarginer som kan endre seg ved hver refinansiering. Risikoen kan reduseres ved å forlenge løpetiden i låneporteføljen, og ha tilstrekkelig likviditet til å dekke forfall eller tilgang til andre former for kreditt.

Rentebetingelser er til enhver tid gjeldende betingelser knyttet til det enkelte lånet.

Rentebindingstid (i år) er volumvektet gjennomsnitt av gjenstående rentebindingstid for lån og rentebytteavtaler.

Rentebinding inklusive forwardkontrakter (i år) er volumvektet gjennomsnitt av gjenstående rentebindingstid for lån og rentebytteavtaler. Denne varianten av nøkkeltallet tar hensyn til rentebytteavtaler som har oppstart frem i tid.

Rentebytteavtale (også kjent som renteswap) er en finansiell avtale om å bytte rentebetingelser for en periode. Et eksempel er å gå fra flytende rente til fastrente på et lån.

Rentefølsomhet sier noe om hvor mye kursen på et rentefond endres ved renteendringer. Måler prisfølsomheten til et fond ved mindre parallelle endringer på rentekurven.

Rentekostnad er kostnaden ved å låne penger. Betegnelse på den delen av betalte renter som skal anordnes på det spesifikke året.

Renteregulering er endring av lånerenten en eller flere ganger i låneperioden. Ny rente settes i forhold til rentereguleringsklausulen i lånekontrakten.

Renterisiko kan deles i markedsbasert- og kontantstrømbasert risiko. Markedsbasert renterisiko er risiko for potensielt tap i form av redusert markedsverdi som følge av endringer i renten. Kontantstrømbasert risiko er risiko for økte rentekostnader ved økninger i det generelle rentemarkedet.

Sertifikat er et rentebærende papir i likhet med obligasjoner. Forskjellen mellom papirene er at sertifikat har maksimal løpetid på ett år.

Stamdataoversikt viser en oppsummering av utvalgte sentrale betingelser og forutsetninger for de ulike lån, sertifikat og obligasjoner.

Styringsrenten er Norges Banks sentrale rente i utøvelsen av pengepolitikken. I Norge er dette representert ved foliorenten.

Swap (rentebytteavtale) er en avtale mellom to parter om å bytte fremtidige kontantstrømmer. For eksempel kan den ene parten betale den andre flytende rente, mens den selv mottar fast rente eller omvendt.

Tillitsmann i et obligasjonslån er en fellesrepresentant for obligasjonseierne hvis hovedoppgave er å ivareta deres interesser og rettigheter overfor låntaker. Tillitsmann i det norske markedet er vanligvis Nordic Trustee.

Total lånegjeld viser samlet lånegjeld som det rapporteres for. Samlet oversikt over lånene som inngår i rapporten finnes under kapittelet «stamdata».

Total rente er lånets gjeldende kupong, dvs. referanserente med tillegg av kredittmargin.

Valutakurs er prisen på et lands valuta målt mot andre lands valuta, for eksempel norske kroner per euro.

Valutarisiko er risiko for potensielt tap i form av redusert markedsverdi som følge av fluktasjoner i valutakursen.

Vektet gjennomsnittrente er volumvektet gjennomsnitt av kupongrenter for lån og rentebytteavtaler.

Verdipapirsentralen (VPS) er en privat, selveiende institusjon, opprettet ved lov om verdipapirsentral, som driver et elektronisk rettighetsregister for aksjer, obligasjoner og andre finansielle instrumenter med i hovedsak norske utstedere.

Oversikt rentebetingelser og rentekostnader

Instrument	Ref. nr	Motpart	Beløp	Påløpte renter	Rente	Margin	Tot rente	P.a. rente	i % av gjeld
Hovedbok									
Lån	NO0010776412	Danske	360 000 000	-936 750	0,820	0,429	1,249	4 496 400	3,44 %
Lån	NO0010796543	Danske	335 000 000	-2 201 363	1,170	0,000	1,170	3 919 500	3,20 %
Lån	NO0010809239	Danske	350 000 000	-662 795	1,080	0,000	1,080	3 780 000	3,34 %
Lån	NO0010809445	DNB	345 000 000	-651 530	1,130	0,000	1,130	3 898 500	3,29 %
Lån	20110037	KBN	328 000 000	-1 635 507	1,500	-0,100	1,400	4 592 000	3,13 %
Lån	20110341	KBN	256 000 000	-2 057 165	1,500	0,000	1,500	3 840 000	2,44 %
Lån	20120229	KBN	313 300 000	-612 866	1,500	-0,100	1,400	4 386 200	2,99 %
Lån	20130187	KBN	245 000 000	-651 292	0,850	0,600	1,450	3 552 500	2,34 %
Lån	20170596	KBN	470 000 000	-495 496	1,040	0,000	1,040	4 888 000	4,49 %
Lån	NO0010789225	Nordea Mkts	390 000 000	-3 877 348	1,260	0,000	1,260	4 914 000	3,72 %
Lån	NO0010767197	SEB MB	450 000 000	-327 513	0,810	0,569	1,379	6 205 500	4,30 %
Lån	NO0010774912	SEB MB	460 000 000	-171 222	0,780	0,895	1,675	7 705 000	4,39 %
			4 302 300 000	-14 280 846				56 177 600	41,08 %

Instrument	Ref. nr	Motpart	Beløp	Påløpte renter	Rente	Margin	Tot rente	P.a. rente	i % av gjeld
Hovedbok, Fastrentelån									
Lån	NO0010703937	Danske	400 000 000	-9 655 556	2,750	0,000	2,750	11 000 000	3,82 %
Lån	NO0010730914	Danske	500 000 000	-7 925 000	1,800	0,000	1,800	9 000 000	4,77 %
Lån	NO0010807142	Danske	425 000 000	-1 869 292	1,820	0,000	1,820	7 735 000	4,06 %
Lån	NO0010744303	DNB	300 000 000	-1 850 333	1,820	0,000	1,820	5 460 000	2,86 %
Lån	NO0010758527	DNB	475 000 000	-7 356 167	1,840	0,000	1,840	8 740 000	4,54 %
Lån	NO0010788243	DNB	440 000 000	-8 190 661	2,335	0,000	2,335	10 274 000	4,20 %
Lån	NO0010810658	DNB	480 000 000	-1 034 280	1,989	0,000	1,989	9 547 200	4,58 %
Lån	20130155	KBN	230 000 000	-2 490 964	3,070	0,000	3,070	7 061 000	2,20 %
Lån	20110429	KBN	280 000 000	-2 618 933	2,760	0,000	2,760	7 728 000	2,67 %
Lån	20080151	KBN	325 000 000	-2 311 472	3,460	0,000	3,460	11 245 000	3,10 %
Lån	NO0010771108	Nordea Mkts	400 000 000	-2 126 667	1,595	0,000	1,595	6 380 000	3,82 %
			4 255 000 000	-47 429 324				94 170 200	40,63 %

Instrument	Ref. nr	Motpart	Beløp	Påløpte renter	Rente	Margin	Tot rente	P.a. rente	i % av gjeld
Hovedbok, Rentebytteavtaler									
Lån	NO0010811060	DNB	340 000 000	-385 830	1,090	0,000	1,090	3 706 000	3,25 %
Lån	NO0010813579	DNB	221 000 000	-6 297	1,040	0,000	1,040	2 298 400	2,11 %

Instrument	Ref. nr	Motpart	Beløp	Påløpte renter	Rente	Margin	Tot rente	P.a. rente	i % av gjeld
Hovedbok, Rentebytteavtaler									
Lån	20100066	KBN	350 000 000	-544 444	0,800	0,600	1,400	4 900 000	3,34 %
Lån	20100285	KBN	355 000 000	-169 217	0,830	0,600	1,430	5 076 500	3,39 %
Lån	20100917	KBN	320 000 000	-131 507	1,500	0,000	1,500	4 800 000	3,06 %
Lån	20090143	KBN	330 000 000	-423 500	0,800	0,600	1,400	4 620 000	3,15 %
Swap	2011082506781	DNB	330 000 000	-1 049 675	3,470	0,000	3,470	11 451 000	3,15 %
Swap	2011082506781	DNB	-330 000 000	242 000	0,800	0,000	0,800	-2 640 000	-3,15 %
Swap	2011121600536	DNB	320 000 000	-291 022	3,274	0,000	3,274	10 476 800	3,06 %
Swap	2011121600536	DNB	-320 000 000	78 222	0,880	0,000	0,880	-2 816 000	-3,06 %
Swap	2014020604962	DNB	340 000 000	-1 145 271	2,756	0,000	2,756	9 370 400	3,25 %
Swap	2014020604962	DNB	-340 000 000	328 289	0,790	0,000	0,790	-2 686 000	-3,25 %
Swap	2013031903268	DNB	350 000 000	-1 150 333	2,958	0,000	2,958	10 353 000	3,34 %
Swap	2013031903268	DNB	-350 000 000	311 111	0,800	0,000	0,800	-2 800 000	-3,34 %
Swap	1056657/1336454	Nordea Mkts	355 000 000	-405 410	3,426	0,000	3,426	12 162 300	3,39 %
Swap	1056657/1336454	Nordea Mkts	-355 000 000	98 217	0,830	0,000	0,830	-2 946 500	-3,39 %
Swap	120424.021.0	Swedbank FS	221 000 000	-189 078	3,850	0,000	3,850	8 508 500	2,11 %
Swap	120424.021.0	Swedbank FS	-221 000 000	38 307	0,780	0,000	0,780	-1 723 800	-2,11 %
			1 916 000 000	-4 795 439				72 110 600	18,29 %
Total:			10 473 300 000	-66 505 610				222 458 400	100,00 %

Stamdataoversikt

Navn	Ref. nr	Forf. dato	Restgjeld	i % av gjeld	Tot rente	Rentereg.dato
Hovedbok						
Obligasjonslån FRN 2016/2019 (BCM)	NO0010776412	14.10.2019	360 000 000	3,44 %	1,249	15.01.2018
Sertifikat 08.06.2017 - 08.06.2018 (BCM)	NO0010796543	08.06.2018	335 000 000	3,20 %	1,170	08.06.2018
Sertifikat 27.10.2017 - 26.10.2018	NO0010809239	26.10.2018	350 000 000	3,34 %	1,080	26.10.2018
Sertifikat 30.10.2017 - 30.01.2018 (DNB)	NO0010809445	30.01.2018	345 000 000	3,29 %	1,130	30.01.2018
Kommunalbanken 2011-2021 Lån 2011-1 Grøn p.t.	20110037	22.02.2021	328 000 000	3,13 %	1,400	22.02.2021
Kommunalbanken 2011/2031 Refinans utlån til AS	20110341	06.07.2031	256 000 000	2,44 %	1,500	06.07.2031
Kommunalbanken 2012-2022 Grøn p.t.	20120229	09.05.2022	313 300 000	2,99 %	1,400	09.05.2022
Kommunalbanken 2013/2023 Nibor	20130187	25.04.2023	245 000 000	2,34 %	1,450	25.01.2018
KBN sertifikatvilkår 23.11.2017 - 23.11.2018 (BCM)	20170596	23.11.2018	470 000 000	4,49 %	1,040	23.11.2018
Sertifikat 17.03.2017 - 16.03.2018 (BCM)	NO0010789225	16.03.2018	390 000 000	3,72 %	1,260	16.03.2018
Obligasjonslån FRN 2016/2019 (BCM)	NO0010767197	11.06.2019	450 000 000	4,30 %	1,379	12.03.2018
Obligasjonslån FRN 2016/2026 (BCM)	NO0010774912	22.09.2026	460 000 000	4,39 %	1,675	22.03.2018

4 302 300 000

41,08 %

1,306

Navn	Ref. nr	Forf. dato	Restgjeld	i % av gjeld	Tot rente	Rentereg.dato
Hovedbok, Fastrentelån						
Obligasjonslån 2014-2019 (Danske) (BCM)	NO0010703937	14.02.2019	400 000 000	3,82 %	2,750	14.02.2019
Obligasjonslån 2015/2022 (BCM)	NO0010730914	11.02.2022	500 000 000	4,77 %	1,800	11.02.2022
Obligasjonslån 2017-2022 (BCM)	NO0010807142	03.10.2022	425 000 000	4,06 %	1,820	03.10.2022
Obligasjonslån 2015/2020 (BCM)	NO0010744303	27.08.2020	300 000 000	2,86 %	1,820	27.08.2020
Obligasjonslån 2016/2021 (BCM)	NO0010758527	26.02.2021	475 000 000	4,54 %	1,840	26.02.2021
Obligasjonslån 2017/2024 (BCM)	NO0010788243	11.03.2024	440 000 000	4,20 %	2,335	11.03.2024
Obligasjon 1,989% 2017/2023 (BCM)	NO0010810658	21.11.2023	480 000 000	4,58 %	1,989	21.11.2023
Kommunalbanken 3,07% 2013-2018	20130155	23.08.2018	230 000 000	2,20 %	3,070	23.08.2018
Kommunalbanken 2011/2021	20110429	28.08.2021	280 000 000	2,67 %	2,760	28.08.2021
Kommunalbanken 2008/2018	20080151	16.04.2018	325 000 000	3,10 %	3,460	16.04.2018
Obligasjonslån 2016/2021 (BCM)	NO0010771108	30.08.2021	400 000 000	3,82 %	1,595	30.08.2021

4 255 000 000

40,63 %

2,213

Navn	Ref. nr	Forf. dato	Restgjeld	i % av gjeld	Tot rente	Rentereg.dato
Hovedbok, Rentebytteavtaler						
Sertifikat 22.11.2017 - 22.02.2018	NO0010811060	22.02.2018	340 000 000	3,25 %	1,090	22.02.2018
Sertifikat 29.12.2017 - 28.03.2018	NO0010813579	28.03.2018	221 000 000	2,11 %	1,040	28.03.2018
Kommunalbanken 2010/2020 Lån 2010	20100066	18.02.2020	350 000 000	3,34 %	1,400	19.02.2018

Navn	Ref. nr	Forf. dato	Restgjeld	i % av gjeld	Tot rente	Rentereg.dato
Hovedbok, Rentebytteavtaler						
Kommunalbanken 2010/2020 - Lån 2010 II	20100285	18.06.2020	355 000 000	3,39 %	1,430	19.03.2018
Kommunalbanken 2010-2030 Lån 2010-3	20100917	20.12.2030	320 000 000	3,06 %	1,500	20.12.2030
Kommunalbanken 2009/2019 FRN - Lån 2009 II	20090143	26.02.2019	330 000 000	3,15 %	1,400	26.02.2018
Rentebytteavtale 2012/2019	2011082506781	26.02.2019	330 000 000	3,15 %	3,470	26.02.2019
Rentebytteavtale 2012/2019	2011082506781	26.02.2019	-330 000 000	-3,15 %	0,800	26.02.2018
Rentebytteavtale 2012-2022	2011121600536	20.03.2022	320 000 000	3,06 %	3,274	20.03.2022
Rentebytteavtale 2012-2022	2011121600536	20.03.2022	-320 000 000	-3,06 %	0,880	20.03.2018
Rentebytteavtale 2015/2021	2014020604962	16.02.2021	340 000 000	3,25 %	2,756	16.02.2021
Rentebytteavtale 2015/2021	2014020604962	16.02.2021	-340 000 000	-3,25 %	0,790	16.02.2018
Rentebytteavtale 2015/2020	2013031903268	18.02.2020	350 000 000	3,34 %	2,958	18.02.2020
Rentebytteavtale 2015/2020	2013031903268	18.02.2020	-350 000 000	-3,34 %	0,800	19.02.2018
Rentebytteavtale 2012-2020	1056657/1336454	18.06.2020	355 000 000	3,39 %	3,426	18.06.2020
Rentebytteavtale 2012-2020	1056657/1336454	18.06.2020	-355 000 000	-3,39 %	0,830	19.03.2018
Rentebytteavtale 2012/1019	120424.021.0	22.09.2019	221 000 000	2,11 %	3,850	22.09.2019
Rentebytteavtale 2012/1019	120424.021.0	22.09.2019	-221 000 000	-2,11 %	0,780	22.03.2018

	1 916 000 000	18,29 %	3,764
Total:	10 473 300 000	100,00 %	2,124

Arkivnr: 2014/12509-22

Saksbehandlar: Toralf Rutledal

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Administrasjonsutvalet		13.02.2018
Fylkesutvalet		21.02.2018
Fylkestinget		06.03.2018

Reglement for mottak og registrering av gåver og andre fordelar for folkevalde og tilsette i Hordaland fylkeskommune

Samandrag

Fylkesrådmannen legg fram forslag til reglement for mottak og registrering av gåver og andre fordelar for folkevalde og tilsette i Hordaland fylkeskommune. I tillegg vert det lagt fram reglar som skal gjelde for registrering. Retningslinene omfattar både offisielle gåver til fylkeskommunen som institusjon, og gåver som folkevalde og tilsette personleg får eller vert tilbydde i kraft av å representere Hordaland Fylkeskommune.

Problemstillingar knytt til mottak av gåver og fordelar er eit tema som mykje framme i media og i samfunnsdebatt - både lokalt i Hordaland, men også nasjonalt. Klare og tydelege retningsliner gjev eit føreseieleg rammeverk for fylkeskommunen sine representantar og sikrar ei open og transparent forvaltning.

Føremålet med gåverregistreringa er å gje eit samla oversyn over alle gåver Hordaland fylkeskommune tek i mot, og kvar dei vert plassert i fylkeshuset/fylkeskommunale einingar, samt eit oversyn over alle gåver av ein viss verdi som folkevalde og tilsette personleg tek i mot i kraft av å representere fylkeskommunen.

Økonomi: Reglementet vil kunne ha ein førebyggjande effekt på uønska praksis.

Klima: Inga effekt.

Folkehelse: Inga effekt.

Regional planstrategi: Inga effekt.

Forslag til innstilling

Reglement for mottak og registrering av gåver og andre fordelar for folkevalde og tilsette i Hordaland fylkeskommune» blir vedteken slik det ligg føre i vedlegg til saka.

Rune Haugsdal
fylkesrådmann

Ingrid Kristine Holm Svendsen
fylkesdirektør økonomi og organisasjon

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

Vedlegg

- 1 Mottak og registrering av gåver og andre fordelar for folkevalde og tilsette i Hordaland fylkeskommune

Fylkesrådmannen, 07.02.2018

Reglementet bygger på fylkeskommunen sine etiske retningslinjer, og då spesielt punkt 2.6 om gåver.

Folkevalde og tilsette må ikkje nytte stillinga si til å skaffe seg sjølve eller andre urettkomne fordelar. Dette gjeld òg i tilfelle der desse fordelande ikkje er eigna til å påverke tenesteutøvinga eller avgjerdene.

Folkevalde og tilsette skal ikkje, korkje for seg sjølve eller andre, ta imot eller leggje til rette for å ta imot gåver, reiser, hotelopphald, bevertning, rabattar, lån eller andre ytingar eller fordelar som kan vere eigna til, eller der givaren har hatt til føremål, å kunne påverke tenesteutøvinga eller avgjerdene.

Gåver som vert motteke skal i hovudsak vera av ubetydeleg verdi, t.d. blommar, konfekt, rimeleg vin, osv. sjølv om ei gåve er av ubetydeleg verdi, er dette likevel ikkje avgjerande for om ein kan ta imot gåva. Det må avgjerast ut frå ei konkret heilskapsvurdering i det enkelte tilfellet om ei gåve kan takast imot.

Saka vart drøfta med dei tillitsvalde 31. januar 2018.

Saksprotokoll i fylkesutvalet - 22.02.2018

Aud Karin Oen (SV) sette fram slikt forslag:

«Nytt punkt:

Alle innvalde politikarar skal gjerast merksam på dette reglementet når nytt fylkesting vert konstituert.»

Røysting

Innstillinga vart samrøystes vedteke som innstilling til fylkestinget.
Oen sitt forslag vart samrøystes vedteke som innstilling til fylkestinget.

Innstilling til fylkestinget

1. «Reglement for mottak og registrering av gåver og andre fordelar for folkevalde og tilsette i Hordaland fylkeskommune» blir vedteken slik det ligg føre i vedlegg til saka.
2. Alle innvalde politikarar skal gjerast merksam på dette reglementet når nytt fylkesting vert konstituert.

Mottak og registrering av gåver og andre fordelar for folkevalde og tilsette i Hordaland fylkeskommune

1. Føremål

Dette dokumentet beskriv kva retningsliner som skal følgjast av folkevalde og tilsette i Hordaland fylkeskommune ved mottak av gåver og andre fordelar, og dessutan kva reglar som gjeld for registrering av gåver og andre fordelar i Hordaland fylkeskommune. Reglementet gjeld både for offisielle gåver til Hordaland fylkeskommune som institusjon, og gåver som folkevalde og tilsette personleg får eller vert tilbydde i kraft av å representere Hordaland fylkeskommune. Reglementet kjem i tillegg til Etske retningsliner for Hordaland fylkeskommune.

2. Retningsliner for mottak av gåver og andre fordelar

Folkevalde og tilsette skal ikkje, korkje for seg sjølve eller andre, ta imot eller leggje til rette for å ta imot gåver, reiser, hotellopphald, bevertning, rabattar, lån eller andre ytingar eller fordelar som kan vere eigna til, eller der givaren har hatt til føremål, å kunne påverke tenesteutøvinga eller avgjerdene.

Gåver som vert motteke skal i hovudsak vera av ubetydeleg verdi, t.d. blommar, konfekt, rimeleg vin, osv. Sjølv om ei gåve er av ubetydeleg verdi, er dette likevel ikkje avgjerande for om ein kan ta i mot gåva. Det må avgjerast ut frå ei konkret heilskapsvurdering i det enkelte tilfellet om ei gåve kan takast i mot. I den konkrete heilskapsvurderinga kan blant anna følgjande moment inngå:

- I kva for ein samanheng vert gåva/fordelen motteke, her under om gåva/fordelen vert motteke på vegne av verksemda og kva for ei stilling/funksjon vedkomande har som motteke gåva/fordelen.
- Kva for ein type gåve/fordel det er, verdien på gåva/fordelen, og dessutan omstenda ved overrekking av gåva.
- Relasjonen til gåvegjevar og gåvegjevares motivasjon for å gje gåva/fordelen.

Folkevalde og tilsette må vidare ikkje nytte stillinga si til å skaffe seg sjølv eller andre urettkomne fordelar. Dette gjeld òg i tilfelle desse fordelane ikkje er eigna til å påverke tenesteutøvinga eller avgjerdene.

Representasjon og liknande skal haldast innanfor vanlege og aksepterte normer for sosialt samvere. Om til dømes leverandørar tilbyr folkevalde/tilsette å vere med på reiser og liknande, er det ein føresetnad for deltaking at fylkeskommunen dekkjer utgifter til reise og opphald, sjå også punkt 3.5 om åtferd på reiser, arrangement o.a. i Etske retningsliner for Hordaland fylkeskommune.

Ved innbyding til lunsjar, middagar, faglege arrangement, osv., må det være ein klar og sakleg samanheng med den folkevalde sine plikter/tilsette sine arbeidsoppgåver og ansvarsområde. Det må gjerast ei konkret heilskapsvurdering i det enkelte tilfellet om ein bør takka ja til slike innbydingar. Når det gjeld invitasjonar til arrangement med lite fagleg innhald, til dømes kulturelle- eller sportslege arrangement, må det òg finnast sakleg grunn for deltaking. For offisielle representantar vil naudsynt deltaking reknast som ein del av arbeidsoppgåvene deira.

Dersom det vert gitt kino-, konsert-, teaterbilletter eller liknande til einingar i Hordaland fylkeskommune, kan desse etter ei konkret vurdering gjevast til tilsette etter ei rimeleg fordeling mellom tilsette i fylkesadministrasjonen, skulen eller klinikken. Ei rimeleg fordeling kan vere annonsering av billetter på

intranett/e-post og fordeling etter «førstemann til mølla» prinsippet, eller ved loddtrekning. Det er ein føresetnad at verdien av billetten er under kr 500,-.

Dersom folkevalde og tilsette kjem opp i problemstillingar knytt til å ta i mot gåver m.m., skal spørsmålet leggst fram for næraste overordna eller det «kollegiale» organet ein er medlem av.

3. Retningsliner for registrering av gåver og andre fordelar

Føremål

Føremålet med gåverregistreringa er å gje eit samla oversyn over alle gåver Hordaland fylkeskommune tek i mot, og kvar dei vert plassert i fylkeshuset/fylkeskommunale einingar, samt eit oversyn over alle gåver av ein viss verdi som folkevalde og tilsette personleg tek i mot i kraft av å representere fylkeskommunen.

Om gåverregisteret

Gåverregisteret er eit oversyn over dei gåver som vert motteke av Hordaland fylkeskommune som institusjon, samt gåver av ein viss verdi som folkevalde og tilsette tek i mot personleg i kraft av å representere fylkeskommunen.

For dei folkevalde er det fylkessekretariatet som er ansvarleg for gåverregistreringa, og for dei tilsette er det HR-seksjonen som er ansvarleg for gåverregistreringa. Spørsmål om gåverregistreringa, kan rettast til desse einingane.

Gåverregisteret for folkevalde vert lagt fram som referatsak for fylkesutvalet ein gong i året.

Gåver som vert motteke av Hordaland fylkeskommune, folkevalde eller tilsette

Alle gåver som vert gjeve til Hordaland fylkeskommune som institusjon, og som har ein pårekna varig verdi og type (til dømes kunst), skal registrerast i gåverregisteret. Vidare skal gåver og andre fordelar som folkevalde og tilsette tek i mot i kraft av å representere Hordaland fylkeskommune, og som vert stipulert til ein verdi på meir enn kr 500,-, registrerast i gåverregisteret.

Beløpsgrensa for kva for gåver og andre fordelar som skal registrerast, har som eit utgangspunkt ingen innverknad på vurderinga av om ei gåve eller ein fordel kan takast i mot. Gåvemottakar må i kvart enkelt tilfelle gjera ei konkret vurdering av om ei gåve eller fordel kan takast i mot.

Framgangsmåte for registrering av gåver:

Når ei gåve eller ein fordel vert motteke, skal folkevalde melde dette på e-post til folkevalde@hfk.no, tilsette skal melde dette på e-post til postmottak.personal@hfk.no I meldinga skal det gjevast opplysningar om:

- Namn på mottakar av gåva.
- Opplysningar om kven som er gjevar av gåva.
- I kva anledning og når gåva vert motteke/gjeven.
- Stipulert verdi på gåva.
- Kva type gåve ein tek i mot.

For gåver som Hordaland fylkeskommune som institusjon tek i mot, skal det i tillegg verte gjeven opplysningar om kvar på fylkeshuset/skule/eining gåva vert plassert.

Gåver som vert gjeven

Gåver med ein stipulert verdi på meir enn kr 500,- som folkevalde og tilsette gjev bort, og som har ei tilknytning til denne si verksemd og arbeidsoppgåver som folkevald eller tilsett, skal registrerast.

Registreringa skal følgja same framgangsmåte som for registrering av gåver som vert motteke, sjå punkt 3.3 over.

Notat

Dato: 17.01.2018
Arkivsak: 2016/2086-4
Saksbehandlar: kjebra3

Til: Utval for opplæring og helse
Fylkesutvalet

Frå: Fylkesrådmannen

Fylkeskommunens eigarskap i NDLA – svar på spørsmål

Fylkesrådmannen viser til spørsmål frå Roald Stenseide (Frp) i fylkesutvalet 07.12.17:

«Kva alternativ kan fylkeskommunen bruka i staden for NDLA, og korleis blir kostnadene?
Kan dagens organisering vedk. NDLA bidra til konkurransevriding som gjer at det blir færre og dyrare tilbydarar?»

Fylkestinget har fastsett vedtektene for NDLA. Der heiter det mellom anna:

§ 2 Formål

Formålet er:

- å utvikle fritt tilgjengelige digitale læringsressurser etter opplæringslovens § 3-1, gratis for alle brukere
- å videreutvikle innhold og teknologi gjennom aktiv samhandling og deling

Sidan aktiv *samhandling og deling* er ein viktig del av føremålet, kan ein nok prinsipielt seie at det ikkje finst noko som liknar. Det er nettopp dette som gjer NDLA einestående.

1. Kva alternativ kan fylkeskommunane bruke i staden for NDLA, og korleis blir kostnadene?

Aschehoug er det einaste av dei store forlaga som over tid har satsa på heildigitale læremiddel til vidaregåande opplæring. Forlaget dekkjer inn nokre av faga på NDLA, men langt frå alle. I tillegg er det langt færre læringsressursar i Lokus-læreverka enn det er på NDLA-nettstadane.

Dei andre store forlaga tilbyr først og fremst lærebok + nettressurs. Det er i hovudsak ikkje reine digitale læreverkk som vert tilbydd.

For nettbrettmarknaden tilbyr forlaga til dømes Smartbok eller Unibok¹, også her er det årlege lisensar. Det er kanskje mest elevar i vidaregåande skule med lese- og skrivevanskar som har godt utbyte av desse, i

---

¹ Mest tilpassa til nettbrett, men kan også nyttast på pc/Mac.

tillegg til elevar i grunnskulen. Desse "bøkene" er framleis noko begrensa i høve til interaktivitet, jamfør med erfaringar frå Slåtthaug vidaregåande skule.

Andre tilbydarar i marknaden spesialiserer seg meir mot innøving av visse ferdigheiter, slik som [Kikora](#) og GeoGebra i matematikk, Kahoot til quiz eller Poio for å knekke lesekode. Dette er ikkje alternativ til heile læreverk, verken analoge eller digitale. GeoGebra er ope og gratis, og NDLA legg óg opp til god bruk av dette verktøyet. Kahoot er gratis, og NDLA er i tett samarbeid med denne tilbydaren.

IKT-Norge v/Heidi Austlid har referert til at "[Norske læremidler er i verdensklasse](#)", men då meiner ho altså i hovudsak verktøy som tar seg av visse ferdigheiter i fag, ikkje heile læreverk, som du finn i NDLA.

HFK kan kjøpe tenester/lisensar frå leverandørar i marknaden, noko som inneber ein signifikant auke i utgiftene. Lisens til eit læreverk kostar minimum kr.1000 for lærar (t.d. Pasioner-spansk frå Aschehougs Lokus), og opptil kr. 5500 for matematikk. Desse utgiftene dekkjer berre eitt års lisens.

Fylkeskommunane betalar kr. 445,- per elev kvart år til NDLA for å oppretthalde og utvikle nye NDLA-fag². Det er ei målsetting for NDLA å utvikle digitale læremiddel for alle fag.

Til samanlikning:

Dersom opplæringsavdelinga skulle kjøpe inn *eitt læreverk* frå Lokus til alle elevar, blir reknestykket slik (med prisane som finst per i dag):

Elevar (God i norsk, no berre som Unibok): kr. 185 per lisens x 18000 elevar = kr 3 330 000,-
Lærarar (God i norsk): kr. 2000 per lisens x 1000 lærarar = kr 2 000 000,-

Til saman kr. 5 330 000,- per år for eitt læreverk frå Lokus
NDLA – alle dei 43 læreverka (og fleire blir det): kr. 445 x 18000 = kr 8 010 000,- per år

Det er nok mogleg å få til konsernavtalar med dei store forlaga, men at det vil koste meir enn noverande satsing på NDLA gjer, er utvilsamt.

Alternativet til å satse på NDLA er å kjøpe inn lisensar frå tilbydarar i marknaden, men det er altså avgrensa kva som finst av digitale læremiddel hjå private leverandørar.

Årsaka til at NDLA i utgangspunktet vart skipa i 2007, var mellom anna at det ikkje var heildigitale læremiddel å få kjøpt, for dei store forlaga satsa på bok + nettressurs då som no. Forlaga tener framleis mykje pengar på å selje fysiske lærebøker til vidaregåande skular.

Sjølv om HFK skulle gå for ei meir lisensorientert innkjøpsordning, vil NDLA i lang tid framover framstå som det beste heildigitale alternativet for mange fag. Fylkeskommunane har dessutan investert over ein halv milliard kroner på opne læremiddel gjennom NDLA.

Hordaland fylkeskommune kjøper inn digitale læreverk frå Lokus til alle lærarar som ønskjer det dersom skulen vurderer det som naudsynt.

2. Kan dagens organisering med omsyn til NDLA bidra til konkurransevriding som gjer at det blir færre og dyrare digitale tilbydarar?

---

² Dette utgjer 20 % av dei statlege midlane som skal gå til læremiddel generelt

Nokre partar hevdar dette, mellom anna interesseorganisasjonane Forleggerforeningen og IKT-Norge. Sjå her kva NDLA sjølv skriv om dette under: [Fem mytar om NDLA](#).

“Den offentlege satsinga på opne digitale læremiddel er klart innanfor lovpålagt mandat og blir rekna som eigenregi. Finansiering av NDLA er i tråd med EØS-avtalen sine statsstøttereclar. NDLA er eit interfylkeskommunalt samarbeid som utviklar og kjøper digitale læremiddel til bruk i vidaregåande opplæring på oppdrag frå 17 fylkeskommunar. Elevane får tilgang til materialet gratis på NDLA-nettstaden. Dei største forlaga og enkelte bransjeorganisasjonar ønskjer at digitale læremiddel skal finansierast etter ein eksemplar- eller lisensmodell. Det vil seie at berre skular som abonnerer, får tilgang til ressursane. Dei som tener mest pengar på denne modellen, ser derfor på gratis læremiddel på nett som ein konkurransevridande trussel mot forretningsmodellen deira.”

“I tilbakemelding frå [ESA](#) heiter det at NDLA sitt arbeid for innkjøp, utvikling og distribusjon av digitale læremiddel fell inn under det lovgitte mandatet for offentleg utdanning”

“NDLA skal kjøpe tenester i marknaden som sikrar at elevar og lærarar i den vidaregåande opplæringa har fri og open tilgang til ressursar av rett kvalitet.”

“NDLA brukar rundt 66 % av budsjettet i den opne marknaden. Alt innhald blir produsert i tett samarbeid med kommersielle aktørar.”

Forleggerforeningen klaga i 2010 inn den norske stat og NDLA for ulovleg marknadsvridande statsstøtte, men fekk ikkje medhald i ESA. Det er grunn til å tru at dei store forlaga sin “boikott” av mellom anna innkjøpsordninga til NDLA meir er motivert av at dei heller vil selje bøker og lisensar til skulane, enn å produsere opne, digitale læringsressursar sjølv i stor skala. NDLA sitt tilbod av opne, frie læringsressursar er mest sannsynleg i strid med forlaga sitt ønskje om finansiering gjennom lisens, med tanke på dei digitale læreverka forlaga har satsa på.

Det er i hovudsak eit spørsmål om kva for modell ein meiner bør gjelde for digitale læreverk framover.

NDLA er basert på å utvikle og kjøpe inn læringsmateriell lisensiert gjennom [CC-lisensar](#), slik at alle med tilgang til Internett kan bruke og gjenbruke læringsressursane etter visse kriterium.

NDLA følgjer ein internasjonal trend, der læremiddel i større og større grad vert utvikla som OER's eller “Open Educational Resources”³. På same måte som innan musikk- og filmbransjen m.fl. skjer det endringar i høve til korleis læremiddel vert produsert, frikjøpt og distribuert. Denne trenden blir sterkare, og NDLA er ein pioner innan læring i denne samanhengen.

Alternativet til opne læringsressursar er å kjøpe lisensbaserte læringsressursar. Desse er det som regel årlege lisensar på, med tradisjonell copyright. Det tyder at materialet ikkje kan gjenbrukast slik som ved CC-lisensiering.

Dei store forlaga vil ha ein marknad basert på lisensiering og boikottar innkjøpsrundane til NDLA. Som eit alternativ vert det mellom anna vist til kor bra [den danske modellen](#) fungerer. Eit raskt overblikk over <http://materialeplatform.emu.dk/materialer/> viser at modellen inneber større samlingar med ulike verk frå leverandørar, analoge og digitale. Kommunane kan bestille lisensar [etter gitt krav](#), og få dekt opp til 50 % av utgiftene frå eit statleg fond. Det er truleg krevjande for lærarar å orientere seg i denne “materialeplattformen”.

---

³Les meir: <https://tech.ed.gov/open/>, <https://www.openeducationeuropa.eu>, <https://sparcopen.org/>, <http://iite.unesco.org/>, <https://nb.khanacademy.org/>, <https://iktpraksis.iktcenteret.no/?>

I Noreg vil storbykommunane oppretta NDLA-g for grunnskulen. Det er på bakgrunn av denne utviklinga at vi har fått mykje av den negative mediemerkeemda mot NDLA, då forlaga er redde for at denne utviklinga også vil basere seg på modellen med opne frie læringsressursar. Forlaga har trass i etableringa av NDLA store inntekter i sal av fysiske lærebøker til vidaregåande skule, og vil truleg også ha gode inntekter frå sal av bøker til grunnskulen på trass av eit mogleg NDLA-g. Forlaga blir nøydde til å utvikle digitale læringsressursar om dei vil ha ein plass i læremiddelmarknaden framover og vil då sikre seg at inntektene deira vert høgast mogleg ved at den lisensbaserte modellen vinn fram som modell for grunnskulen.

Dersom dei store forlaga rettar seg etter internasjonale trendar og går med på ein ny betalingsmodell for læringsmateriale, slik som NDLA nyttar, vil dei nok ikkje ha like store inntekter som før, men dei vil ha ein plass i marknaden dersom dei leverer kvalitetsprodukt.

Dersom det offentlege går for ein tilnærma dansk modell, vil leverandørane tene godt på lisensbetaling frå det offentlege. Det er mogleg at dette vil føre til at det blir fleire tilbydarar i marknaden, men i Danmark har dette i hovudsak ikkje vore tilfelle. Det er uansett ein føresetnad at alle dei store forlaga tek den digitale utviklinga seriøst dersom skulesektoren skal få eit skikkeleg digitalt tilbod, og det er ikkje NDLA som fyrst og fremst er hindringa for dette. Det er primært den einsidige satsinga på lærebøker med digitale tilleggslisensar som er forklaringa.

Spørsmålet blir om det offentlege i størst mogleg grad skal leggje til rette for god inntening for forlaga eller sikre ein breiast mogleg tilgang av digitale læremiddel til gunstig pris.

Då er det viktig at den prinsipielle diskusjonen vert teken fyrst – om utviklinga skal vere styrt av modellar basert på kjøp av årlege lisensar eller til frikjøp av ressursar til opne frie læremiddel. I dag brukar fylkeskommunane midlar til innkjøp i begge modellane, men det går mest pengar med til klassiske innkjøp av kopibeskytta digitalt og analogt innhald frå forlag.

Kva ordning vi skal ha vidare, er i høgste grad eit politisk spørsmål, der spørsmål knytt til lærarmedverknad ved produksjon av læremiddel og internasjonale trendar som peikar mot opne læremiddel, bør bli tekne med i diskusjonen.

Vedlegg

Om NDLA, henta frå NRK-artikkelen «[Rogaland stopper utbetalingene til NDLA](#)»:

Nasjonal digital læringsarena (NDLA)

- Lager gratis digitale læremidler for elever i videregående skole på ndla.no.
- Eies av 18 fylkeskommuner, alle utenom Oslo.
- Finansieres gjennom at fylkeskommunene betaler en avgift per videregåendelev de har, i 2017 445 kroner per elev.
- Stiftet i 2007.
- Ledes av Christer Gundersen. Han overtok som leder i november 2017, etter at Øivind Høines trakk seg som daglig leder grunnet manglende tillit fra styret.

Brukarundersøking i tilknytning til politisk sak i Rogaland fylkeskommune (RFK)
«[Bruk av NDLA i undervisningen](#)» (oppfølging i RFK av saka nemd i artikkelen frå NRK).

Fakta, henta frå [NDLA](#):

“NDLA is constituted by Open Educational Resources.
The international strategy of NDLA says, «NDLA is supposed to attempt be part of networks of similar initiatives and by that contribute to increasing global learning outcome.»
The majority of NDLA’s learning resources have a Creative Commons licence.
The international aims are expressed in the information strategy of 2013.
This is the strategy in Norwegian, read paragraph 6.4, [Internasjonal målsetting](#), for international aims”

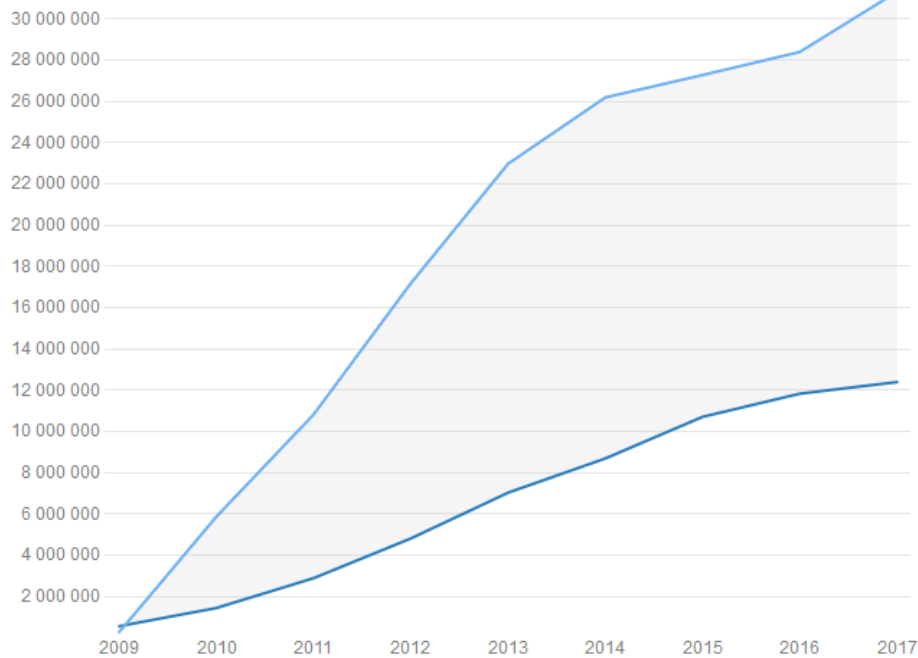
Bruk av NDLA, henta frå NDLA - <http://om.ndla.no/brukerstatistikk/>:

For 2017 er tallene for perioden 1. januar – 21. desember.

NDLA.no: Kalenderår

Viser trafikk per kalenderår.

■ Besøk ■ Sider vist

Source: NDLA.no • Get the data • Created with Datawrapper

Den øverste (Similiarweb, sjå <http://om.ndla.no/brukerstatistikk/>) henter tal direkte frå Google analytics.

Nummer to og tre (Website visits og See More Traffic Stats, også frå <http://om.ndla.no/brukerstatistikk/>) krever manuell oppdatering ein gong i året. Her er det gledelige knekkar på grafane. Det blir altså sett på fleire sider per besøk no enn tidlegare. Det kan jo tenkast at det skuldast at alle ser ein meny, eller andre ting. Me viste altså 3 millionar fleire sider fram skuleåret 16/17 samanlikna med 15/16.

Resten av grafane viser trender som at dei fleste startar på skulen mellom 08 og 09, har lønsjpause mellom 11 og 12 ein gong, spiser middag mellom kl 15 og 16 og bruker NDLA på kveldane når dei gjer lekser (eller bare surfer innom for å lære seg greier på eiga hand). Dei fleste lukker PCen (eller bytter til Netflix) mellom 21 og 22. Nokre er ute i siste liten, lesar på nattevakt eller er på ferie i ein annan tidssone, men etter kl 01 er det ganske stille.

I løpet av eit kalenderår ser me at det er mest bruk før heildagsprøvar i november (25 000 lasta ned PDF-ar i matematikk og norsk i haust...) og i oppkjøring til eksamen i april/mai. I juli er folk innom og sjekker fakta og ikkje minst denne:

<https://ndla.no/nb/node/141246?fag=86643> (Slager kvar helg og kvar høgtid)

Og viss me ser skikkelig langt tilbake så har me no runda 60 millionar besøk på NDLA.no og vist fram 172 millioner sider. (Her kunne ein sikkert hatt det morro med å dele antal sider vist på antal kroner brukt...)

For denne hausten:

Store tal: 1. aug - 17. des 2017

- Besøk har auka med 6,2 % 330 000 til 5,650 000, størst auke i oktober og november
- Brukarar opp 1,64 % 30 000 brukarar til 1,9 mill
- Sider vist: opp 11 % 1,5 mill til 14,6 mill.

Folk lesar 5 % fleire sider og bruker 2% meir tid per besøk (litt over 4 minutt)

Sverige auker med 700 % til 150 000 besøk. Men det er to fylke og eit departement som vert registrert der.

Mest pop:

- Hva står de politiske partiene for? - Samfunnsfag - NDLA 90 000 sidevisningar.
- Grammar - Self-Assessment - Engelsk - NDLA 43 000 sidevisningar
- Motiv, tema og budskap - Norsk YF og SF - NDLA 30 000
- Slik skriver du et godt kortsvar - Norsk Vg2 og Vg3 SF - NDLA 29 000 vart skriven av Ragna på bestilling frå ein brukar i fjor.

Aktivitetar:

38 000 har fått beskjed om å installere flash på ndla.no

29 000 har klikka seg til tidslinjene

3 læringsstiar blant dei mest klikka lenkene:

mellom 4700 (Ormstunge) og 6900 visningar (Retorikk)

Sosiale medier:

innhold vist 1,2 mill gonger. 1 mill på facebook, 200 000 på twitter.

det har blitt klikka "liker" på ting 7700 gonger

8800 klikk på lenker

har no 35 000 som følgjer oss i sosiale medier. 1400 nye i haust, flest på facebook.

Youtube:

Me har no 976 filmar der, og stadig fleire får tekstar. Tips gjerne elevar, lærarar og andre (Statped!) om at kven som helst kan tekste videoane våre på YouTube, så kan me godkjenne og publisere teksting på mange språk.

Sidan 1. januar 2017 har det blitt sett 1,1 millionar minuttar video. Det er to år og 36 dagar, og då får ein kanskje widescreen auger (ikkje firkanta...), men det er altså nesten 500 000 avspelingar. På topplista er ein del av dei vanlege:

Fordøyelsen, Nervesystemet, sirkulasjonssystemet, turn og hormonsystem

Men, me treffer og heimefiksarane (det er ikkje så mange på elektro..) med Åpen installasjon kobling stikk

og bryter samt skjult installasjon.

53% av sjåarane er menn. Tidlegare har kvinner sett meir hos oss.

85 % vert sett på youtube og 15 % innebygd andre stader (ndla, itslearning, blogggar osv.)

Viss me reknar oss heilt tilbake til 6. januar 2012 då me opna ein videosite på youtube så har me runda 7 millionar minuttar vist med god margin.

Det har blitt sett video tilsvarande 14 år på frå 2012 til 2018 fordelt på 3 millionar avspelingar.

Fra: Leiv Olav Sunde (leiv.olav.sunde@ferde.no)

Sendt: 21.02.2018 14:35:15

Til: john.g.bergh@austagderfk.no; Røinaas, Jan Petter; HaraldFauskanger.Andersen@politiker.vaf.no; Marit.Njerne.Borgenvik@kristiansand.kommune.no; svein@bringsjord.org; hafa@getmail.no; Kontrollutvalet - Postmottak; Elin.Skaug@kpmg.no; postmottak@temark.no; bryland@deloitte.no; marianne.vara@sf-revisjon.no; post@rogaland-revisjon.no; post@agderkomrev.no; post@aarevisjon.no; mette.jensen.moen@rogfk.no

Kopi: ellinor@agderbomdrift.no; Trond Juvik

Emne: SV: Agder Bomdrift AS

Vedlegg: image001.jpg;Protokoll EGF Agder Bomdrift AS.docx

Til:

- Styret, daglig leder og revisor i Agder Bomdrift AS
- Kontrollutvalg og revisor i Aust-Agder, Vest-Agder, Rogaland, Hordaland og Sogn og Fjordane fylkeskommuner

Vi vil 28. februar 2018 gjennomføre forenklet ekstraordinær generalforsamling (kontorforretning) i Agder Bomdrift AS etter reglene i aksjeloven § 5-7.

Vi oversender utkast til protokoll som viser sakene som skal behandles.

Styremedlemmer, daglig leder og revisor i Agder Bomdrift AS skal gis anledning til å uttale seg om saken og kan kreve at saken behandles av generalforsamling i møte.

Dersom dere har innsigelser hører vi fra dere innen 27. februar 2018.

Kontrollutvalg og revisor i eierkommunene til Ferde AS skal etter kommuneloven § 80 ha varsel og ha rett til å møte på generalforsamling. Møte er ikke aktuelt i og med at generalforsamlingen gjennomføres som kontorforretning.

Snakkes.

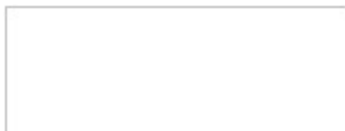
Vennlig hilsen

Leiv Olav Sunde

Leder juridisk

Telefon: 55 55 94 94
Mobil: 922 28 138
Postboks 2623, 5836 Bergen
Fjøsangerveien 68, 5068 Bergen

www.ferde.no

Fra: Leiv Olav Sunde

Sendt: 16. februar 2018 09:59

Til: john.g.bergh@austagderfk.no; Røinaas, Jan Petter <Jan.Petter.Roinaas@austagderfk.no>; HaraldFauskanger.Andersen@politiker.vaf.no; Marit.Njerne.Borgenvik@kristiansand.kommune.no; svein@bringsjord.org; hafa@getmail.no

Kopi: ellinor@agderbomdrift.no; Trond Juvik <trond.juvik@ferde.no>

Emne: Agder Bomdrift AS

Til styret

Som kjent så overtok vi 100 % av aksjene i eierselskapene til Agder Bomdrift AS 02.01.2018.

Vi arbeider nå med planene for å fusjonere inn både eierselskapene ((Aust-Agder Vegfinans AS, Lister Bompengeselskap AS og Nye Kristiansand Bompengeselskap AS) og Agder Bomdrift AS i Ferde AS. Vi ser at denne prosessen kan forenkles ved endring av styret i Agder Bomdrift AS. Vi planlegger derfor å innsette Trond Juvik som eneste medlem av styret.

Dette tenker vi skal gjennomføres i en forenklet generalforsamling (kontorforretning) i løpet av februar/mars 2018.

I denne forbindelse skal styremedlemmer, daglig leder og revisor i Agder Bomdrift AS ha anledning til å uttale seg og evt. kreve behandling i møte. Derfor vil vi i forkant av den forenklete generalforsamlingen sende utkast til protokoll for generalforsamlingen til styremedlemmene, daglig leder og revisor, med en frist for å uttale seg. Gitt ingen innsigelser vil vi etter utløpet av fristen gjennomføre generalforsamlingen.

Dette til deres orientering.

Vennlig hilsen

Leiv Olav Sunde

Leder juridisk

Telefon: 55 55 94 94
Mobil: 922 28 138
Postboks 2623, 5836 Bergen
Fjøsangerveien 68, 5068 Bergen

www.ferde.no

PROTOKOLL

fra ekstraordinær generalforsamling i

Agder Bomdrift AS

Org. nr. 983 686 192

avholdt den 28. februar 2018 i samsvar med reglene om forenklet generalforsamling i aksjelovens § 5-7.

---

1 ÅPNING OG REGISTRERING AV FREMMØTTE AKSJONÆRER

Generalforsamlingen ble åpnet av Leiv Olav Sunde.

Følgende aksjeeiere deltok i behandlingen av saken:

- Aust-Agder Vegfinans AS v/Trond Gørbitz Juvik, org. nr. 981 370 058
- Nye Kristiansand Bompengeselskap AS v/Trond Gørbitz Juvik, org. nr. 990 908 834
- Lister Bompengeselskap AS v/Trond Gørbitz Juvik, org. nr. 982 807 786

Således var 100 % av selskapets totale aksjekapital og stemmeberettigede aksjer til stede.

1 VALG AV MØTELEDER

Leiv Olav Sunde ble valgt til møteleder, samt til å føre og undertegne protokollen, jf. asl. § 5-7 (3) og § 5-7 a (3).

2 SAMTYKKE TIL AVHOLDELSE AV FORENKLET EKSTRAORDINÆR GENERALFORSAMLING IHT. ASL. § 5-7 OG GODKJENNING AV DAGSORDEN

Aksjeeier samtykket til at det ble holdt ekstraordinær generalforsamling etter reglene i asl. § 5-7, samt at generalforsamlingen ble avholdt uten vedtak fra styret om innkalling til ekstraordinær generalforsamling etter asl. § 5-6 (1), jf. asl. § 5-6 (3). Dagsorden ble godkjent.

Aksjeeier er gitt mulighet til å delta i behandlingen av saken på egnet måte, jf. asl. § 5-7 (1) nr. 1.

Styremedlemmene, daglig leder og revisor er gitt mulighet til å uttale seg om saken, jf. asl. § 5-7 (1) nr. 2. Det har ikke blitt krevd at sakene behandles av generalforsamlingen i møte.

3 VEDTEKSENDRINGER

Generalforsamlingen fattet følgende vedtak:

Selskapets vedtekter § 3 (Virksomheten), med følgende innhold:

«Selskapets formål er å drifte bompengeprosjekter for offentlig eide bomselskaper, samt hva som herved står i forbindelse.

Selskapet kan ikke ha virksomhet eller forfølge interesser annet enn det som fremkommer over, eller som avviker fra eiernes formål og virksomhet.

Stedlig virkeområde er Aust-Agder og Vest-Agder fylker.

Selskapet skal driftes til selvkost, slik at det verken oppstår overskudd eller underskudd i selskapet.

Eierne skal øve aktiv kontroll med selskapet, tilsvarende slik kontroll den enkelte eier har over egen juridiske person. Eierne skal ha avgjørende påvirkning på alle strategiske målsetninger og viktige beslutninger i selskapet. Kontrollen skal til enhver tid være tilstrekkelig til å oppfylle kravene for utvidet egenregi etter reglene for offentlige anskaffelser.

Selskapets virksomhet skal kun være på oppdrag fra eierne, og på en slik måte at minimum 90% av omsetningen kommer fra aktivitet utført på vegne av eierne. Oppdrag for eierne skal utføres som bestemt av oppdragsgiveren og innenfor rammer som oppdragsgiveren setter. Virksomheten skal til enhver tid være tilstrekkelig knyttet til eierne til at kravene for utvidet egenregi etter reglene for offentlige anskaffelser er oppfylt.»

endres til:

«Selskapets formål er å drifte bompengeprosjekter for offentlig eide bomselskaper, samt hva som herved står i forbindelse.

Selskapet kan ikke ha virksomhet eller forfølge interesser annet enn det som fremkommer over, eller som avviker fra eiernes formål og virksomhet.

Stedlig virkeområde er Aust-Agder, Vest-Agder, Rogaland, Hordaland og Sogn og Fjordane fylker.

Selskapet skal driftes til selvkost, slik at det verken oppstår overskudd eller underskudd i selskapet.

Eierne skal øve aktiv kontroll med selskapet, tilsvarende slik kontroll den enkelte eier har over egen juridiske person. Eierne skal ha avgjørende påvirkning på alle strategiske målsetninger og viktige beslutninger i selskapet. Kontrollen skal til enhver tid være tilstrekkelig til å oppfylle kravene for utvidet egenregi etter reglene for offentlige anskaffelser.

Selskapets virksomhet skal kun være på oppdrag fra eierne, og på en slik måte at minimum 90% av omsetningen kommer fra aktivitet utført på vegne av eierne. Oppdrag for eierne skal utføres som bestemt av oppdragsgiveren og innenfor rammer som oppdragsgiveren setter. Virksomheten skal til enhver tid være tilstrekkelig knyttet til eierne til at kravene for utvidet egenregi etter reglene for offentlige anskaffelser er oppfylt.»

Selskapets vedtekter § 7 (Styret), med følgende innhold:

«Selskapet styre skal ha 2-5 medlemmer med. Ved 2 styremedlemmer eller færre skal det velges 1 varamedlem. Styret velges for 2 år av gangen. Styrets leder velges av generalforsamlingen. Styremedlemmer kan ta gjenvalg.

Styremedlemmer utpekes utelukkende blant representanter for eierne, og skal på eiernes vegne øve slik kontroll med selskapet som den enkelte eier har over har med egen juridisk person. Styret skal behandle alle saker om strategiske målsetninger og viktige beslutninger. Ved stemmelikhet gjelder det som styrelederen har stemt for.

Alle eierne skal være representert i styret. Et styremedlem kan representere flere eiere. Styremedlemmer skal i felleskap ivareta alle eiernes interesser, og samlet utøve den nødvendige kontroll med selskapets drift.

Beregningen av selvkostregnskap fastsettes av styret etter forslag fra daglig leder.»

endres til:

«Styrets leder velges av generalforsamlingen. Selskapet skal ha et styre på minimum 1 medlem.

Beregningen av selvkostregnskap fastsettes av styret etter forslag fra daglig leder.»

Oppdaterte vedtekter er vedlagt som **Vedlegg 1**.

4 VALG AV NYTT STYRE

Generalforsamlingen fattet følgende vedtak:

Generalforsamlingen besluttet å velge Trond Gørbitz Juvik som ny styreleder og eneste styremedlem.

Selskapets styre endres derfor fra:

- John Georg Bergh (styreleder)
- Jan Petter Røinaas (styremedlem)
- Svein Bringsjord (styremedlem)
- Harald Fauskanger Andersen (styremedlem)
- Marit Njerve Borgenvik (styremedlem)

til

- Trond Gørbitz Juvik (styreleder)

***

Alle vedtak var enstemmige. Det forelå ingen flere saker til behandling.

Protokollen ble gjennomgått og undertegnet av Leiv Olav Sunde. Protokollen sendes deretter til samtlige aksjeeiere i henhold til aksjeloven § 5-7 a (3).

28. februar 2018

Leiv Olav Sunde

Utpekt av generalforsamlingen iht. § 5-7 a (3)

Vedtekter for Agder Bomdrift AS

§1 Foretaksnavn

Selskapets navn er Agder Bomdrift AS og er et aksjeselskap.

§2 Forretningskontor

Selskapets forretningskontor er i Kristiansand kommune.

§3 Virksomheten

Selskapets formål er å drifte bompengeprojekter for offentlig eide bomselskaper, samt hva som herved står i forbindelse.

Selskapet kan ikke ha virksomhet eller forfølge interesser annet enn det som fremkommer over, eller som avviker fra eiernes formål og virksomhet.

Stedlig virkeområde er Aust-Agder, Vest-Agder, Rogaland, Hordaland og Sogn og Fjordane fylker.

Selskapet skal driftes til selvkost, slik at det verken oppstår overskudd eller underskudd i selskapet.

Eierne skal øve aktiv kontroll med selskapet, tilsvarende slik kontroll den enkelte eier har over egen juridiske person. Eierne skal ha avgjørende påvirkning på alle strategiske målsetninger og viktige beslutninger i selskapet. Kontrollen skal til enhver tid være tilstrekkelig til å oppfylle kravene for utvidet egenregi etter reglene for offentlige anskaffelser.

Selskapets virksomhet skal kun være på oppdrag fra eierne, og på en slik måte at minimum 90% av omsetningen kommer fra aktivitet utført på vegne av eierne. Oppdrag for eierne skal utføres som bestemt av oppdragsgiveren og innenfor rammer som oppdragsgiveren setter. Virksomheten skal til enhver tid være tilstrekkelig knyttet til eierne til at kravene for utvidet egenregi etter reglene for offentlige anskaffelser er oppfylt.

§4 Aksjekapital

Selskapets aksjekapital er kr. 100.000,- fordelt på 1 000 aksjer pålydende kr. 100,-.

§5 Utdeling fra selskapet

Selskapet deler ikke ut utbytte.

§6 Aksjeeiere og aksjers omsettelighet

§ 6.1 Aksjeeiere

Som aksjeeier kan bare stå statlige, kommunale, fylkeskommunale myndigheter, eller virksomheter som direkte eller indirekte utelukkende er eid av slike myndigheter.

§ 6.2 Samtykkekrav

Alle aksjeoverdragelser krever styrets samtykke for å være gyldige. Styret kan ikke nekte uten saklig grunn. Det forhold at aksjeerverver ikke er statlige, kommunale, fylkeskommunale myndigheter, eller virksomheter som direkte eller indirekte utelukkende er eid av slike myndigheter, er alltid slik saklig grunn.

§ 6.3 Aksjeeierregistrering

Selskapet registrerer aksjeeierne i aksjeeierboken.

§7 Styret

Styrets leder velges av generalforsamlingen. Selskapet skal ha et styre på minimum 1 medlem.

Beregningen av selvkostregnskap fastsettes av styret etter forslag fra daglig leder.

§8 Prokura

Styret representerer selskapet utad og tegner dets firma. Styret kan gi styremedlemmer, daglig leder eller navngitte ansatte rett til å tegne selskapets firma. Styret kan meddele prokura.

§9 Generalforsamling

§ 9.1 Generalforsamlingens møter

§ 9.1.1 Ordinær generalforsamling

Ordinær generalforsamling avholdes hvert år innen utgangen av juni måned.

Generalforsamlingen ledes av styrets leder dersom ikke annen møteleder velges.

På den ordinære generalforsamlingen skal følgende saker behandles og avgjøres:

1. Godkjenning av årsregnskapet og årsberetningen.
2. Fastsettelse av godtgjørelse til styret og godkjenning av godtgjørelse til revisor.
3. Valg av styreleder, styremedlemmer og revisor.
4. Andre saker som i henhold til lov eller vedtekt hører inn under generalforsamlingen.

§ 9.1.2 Ekstraordinær generalforsamling

På ekstraordinær generalforsamling kan kun behandles de saker som er nevnt i innkallingen, med mindre samtlige aksjeeiere gir sitt samtykke til noe annet.

§ 9.2 Innkalling

Generalforsamlingen innkalles av styret.

Ekstraordinær generalforsamling kan avholdes når styret finner det nødvendig. Styret skal innkalle til ekstraordinær generalforsamling når revisor eller aksjeeier som representerer minst 10 % av aksjekapitalen skriftlig krever det for å få behandlet et bestemt angitt emne.

Styret skal sørge for at generalforsamlingen holdes innen en måned etter at kravet er fremsatt.

Innkalling til generalforsamling skal være sendt senest en uke før møtet skal holdes. Innkallingen skal bestemt angi de saker som skal behandles.

§ 9.3 Aksjeeiernes rett til å få saker behandlet på generalforsamlingen

En aksjeeier har rett til å få behandlet spørsmål på generalforsamlingen. Spørsmålet skal meldes skriftlig til styret innen syv dager før fristen for innkalling til generalforsamling sammen med et forslag til beslutning eller en begrunnelse for at spørsmålet settes på dagsordenen. Har innkallingen allerede funnet sted, skal det foretas en ny innkalling dersom fristen for innkalling til generalforsamling ikke er ute. En aksjeeier har også rett til å fremsette forslag til beslutning.

§ 9.4 Stemmerett

På generalforsamlingen gir hver aksje 1 stemme.

Aksjeeier kan la seg representere ved fullmektig med skriftlig fullmakt.

§ 10 Forholdet til aksjeloven

For øvrig henvises til den til enhver tid gjeldende aksjelovgivning.

§ 11 Øvrige forhold

En egen aksjonæravtale regulerer eiernes innbyrdes forhold til driften.

Fra: Leiv Olav Sunde (leiv.olav.sunde@ferde.no)

Sendt: 26.02.2018 09:43:10

Til: jni01@karmoy.kommune.no; harald.stakkestad@gmail.com; gcaspersen@getmail.no; othorkildsen@deloitte.no; Kontrollutvalet - Postmottak; postmottak@temark.no; bryland@deloitte.no; marianne.vara@sf-revisjon.no; post@rogaland-revisjon.no; post@agderkomrev.no; post@aarevisjon.no; mette.jensen.moen@rogfk.no

Kopi: Jostein JA. Aksdal; Trond Juvik

Emne: SV: Haugaland Bompengeselskap AS

Vedlegg: image001.jpg;Protokoll EGF Haugaland Bompengeselskap AS.docx

Til:

- styret, daglig leder og revisor i Haugaland Bompengeselskap AS
- Kontrollutvalg og revisor i Aust-Agder, Vest-Agder, Rogaland, Hordaland og Sogn og Fjordane fylkeskommuner

Vi vil 5. mars 2018 gjennomføre forenklet ekstraordinær generalforsamling (kontorforretning) i Haugaland Bompengeselskap AS etter reglene i aksjeloven § 5-7.

Vi oversender utkast til protokoll som viser sakene som skal behandles.

Styremedlemmer, daglig leder og revisor skal gis anledning til å uttale seg om saken og kan kreve at saken behandles av generalforsamling i møte.

Dersom dere har innsigelser hører vi fra dere innen 4. mars 2018.

Kontrollutvalg og revisor i eierkommunene til Ferde AS skal etter kommuneloven § 80 ha varsel og ha rett til å møte på generalforsamling. Møte er ikke aktuelt i og med at generalforsamlingen gjennomføres som kontorforretning.

Vennlig hilsen

Leiv Olav Sunde

Leder juridisk

Telefon: 55 55 94 94
Mobil: 922 28 138
Postboks 2623, 5836 Bergen
Fjøsangerveien 68, 5068 Bergen

www.ferde.no

Fra: Leiv Olav Sunde

Sendt: 22. februar 2018 09:56

Til: 'jni01@karmoy.kommune.no' <jni01@karmoy.kommune.no>; 'harald.stakkestad@gmail.com' <harald.stakkestad@gmail.com>; 'gcaspersen@getmail.no' <gcaspersen@getmail.no>

Kopi: Jostein JA. Aksdal <jostein.aksdal@tveit.no>; Trond Juvik <trond.juvik@ferde.no>

Emne: Haugaland Bompengeselskap AS

Til styret

Som kjent så har vi overtatt 100 % av aksjene i Haugaland Bompengeselskap AS.

Vi har tidligere informert om at som utgangspunktet skulle styrene fortsette i de selskapene vi kjøpte.

Imidlertid ser vi at det kan være hensiktsmessig å endre styre allerede nå. Neste trinn i omstruktureringen er å fusjonere Haugaland Bompengeselskap AS inn i Ferde AS, og vi ser at denne prosessen kan forenkles ved endring av styre. Vi planlegger derfor å innsette Trond Juvik som eneste medlem av styret.

Dette tenker vi skal gjennomføres i en forenklet generalforsamling (kontorforretning) i løpet av mars 2018.

I denne forbindelse skal styremedlemmer, daglig leder og revisor i Haugaland Bompengeselskap AS ha anledning til å uttale seg og evt. kreve behandling i møte. Derfor vil vi i forkant av den forenklete generalforsamlingen sende utkast til protokoll for generalforsamlingen til styremedlemmene, daglig leder og revisor, med en frist for å uttale seg. Gitt ingen innsigelser vil vi etter utløpet av fristen gjennomføre generalforsamlingen.

Dette til deres orientering.

Vennlig hilsen

Leiv Olav Sunde

Leder juridisk

Telefon: 55 55 94 94

Mobil: 922 28 138

Postboks 2623, 5836 Bergen

Fjøsangerveien 68, 5068 Bergen

www.ferde.no

PROTOKOLL

fra ekstraordinær generalforsamling i

Haugaland Bompengeselskap AS

Org. nr. 983 089 992

avholdt den xx. februar 2018 i samsvar med reglene om forenklet generalforsamling i aksjelovens § 5-7.

---

1 ÅPNING OG REGISTRERING AV FREMMØTTE AKSJONÆRER

Generalforsamlingen ble åpnet av Leiv Olav Sunde.

Følgende aksjeeiere deltok i behandlingen av saken:

- Ferde AS v/Trond Gørbitz Juvik, org. nr. 918 012 745, som representerer 105 aksjer og stemmer i selskapet.

Således var 100 % av selskapets totale aksjekapital og stemmeberettigede aksjer til stede.

1 VALG AV MØTELEDER

Leiv Olav Sunde ble valgt til møteleder, samt til å føre og undertegne protokollen, jf. asl. § 5-7 (3) og § 5-7 a (3).

2 SAMTYKKE TIL AVHOLDELSE AV FORENKLET EKSTRAORDINÆR GENERALFORSAMLING IHT. ASL. § 5-7 OG GODKJENNING AV DAGSORDEN

Aksjeeier samtykket til at det ble holdt ekstraordinær generalforsamling etter reglene i asl. § 5-7, samt at generalforsamlingen ble avholdt uten vedtak fra styret om innkalling til ekstraordinær generalforsamling etter asl. § 5-6 (1), jf. asl. § 5-6 (3). Dagsorden ble godkjent.

Aksjeeier er gitt mulighet til å delta i behandlingen av saken på egnet måte, jf. asl. § 5-7 (1) nr. 1.

Styremedlemmene, daglig leder og revisor er gitt mulighet til å uttale seg om saken, jf. asl. § 5-7 (1) nr. 2. Det har ikke blitt krevd at sakene behandles av generalforsamlingen i møte.

3 VEDTEKSENDRINGER

Generalforsamlingen fattet følgende vedtak:

Selskapets vedtekter § 2, med følgende innhold:

Selskapets forretningskontor er i Karmøy kommune.»

endres til:

«Selskapets forretningskontor er i Bergen kommune.»

Selskapets vedtekter § 5, med følgende innhold:

«Selskapets styre skal ha 3 medlemmer med personlige varamedlemmer. Sammensetningen skal være: En representant hver fra Haugesund, Tysvær og Karmøy kommuner. Styremedlemmer med varamedlemmer velges for 3 år første gang, deretter for 4 år.»

endres til:

«Selskapet skal ha et styre på minimum 1 medlem.»

Selskapets vedtekter § 6, med følgende innhold:

«Styret representerer selskapet utad og tegner dets firma. Styret kan gi styremedlemmer, eventuell daglig leder eller navngitte ansatte rett til å tegne selskapets firma. Styret kan meddele prokura.»

endres til:

«Styreleder tegner dets firma. Styret kan gi styremedlemmer, eventuell daglig leder eller navngitte ansatte rett til å tegne selskapets firma. Styret kan meddele prokura.»

Oppdaterte vedtekter er vedlagt som **Vedlegg 1**.

4 VALG AV NYTT STYRE

Generalforsamlingen fattet følgende vedtak:

Generalforsamlingen besluttet å velge Trond Gørbitz Juvik som ny styreleder og eneste styremedlem.

Selskapets styre endres derfor fra:

- Jarle Nilsen (styreleder)
- Harald Alfred Stakkestad (styremedlem)
- Gudrun Caspersen (styremedlem)
- Elin Frønsdal (varamedlem)
- Leif Malvin Knutsen (varamedlem)
- Emly Årvik (varamedlem)

endres til:

- Trond Gørbitz Juvik (styreleder)

***

Alle vedtak var enstemmige. Det forelå ingen flere saker til behandling.

Protokollen ble gjennomgått og undertegnet av Leiv Olav Sunde. Protokollen sendes deretter til samtlige aksjeeiere i henhold til aksjeloven § 5-7 a (3).

5. mars 2018

Leiv Olav Sunde

Utpekt av generalforsamlingen iht. § 5-7 a (3)

**Vedtekter
for
Haugaland Bompengeselskap AS**

§ 1

Selskapets navn er Haugaland Bompengeselskap AS.

§ 2

Selskapets forretningskontor er i Bergen kommune.

§ 3

Selskapets virksomhet er å finansiere deler av utbyggingen av RV 47 T-forbindelsen, tilføre kapital herunder lån som forrentes og inndras ved oppkreving av bompenger, samt administrere denne ordningen inntil lånene er nedbetalt. Selskapet har ikke ansvar for prioritering av prosjekter og tiltak.

Selskapet har ikke erverv som formål.

§ 4

Selskapets aksjekapital er på kr 105 000,- fordelt på 105 aksjer pålydende kr 1000,-.

§ 5

Selskapet skal ha et styre på minimum 1 medlem.

§ 6

Styreleder tegner dets firma. Styret kan gi styremedlemmer, eventuell daglig leder eller navngitte ansatte rett til å tegne selskapets firma. Styret kan meddele prokura.

§ 7

Det betales ikke utbytte på aksjene.

§ 8

Ordinær generalforsamling avholdes hvert år innen utgangen av juni måned. Innkalling til generalforsamling skal være sendt senest to uker før møtet skal holdes. Innkallingen som skjer ved styreleder skal bestemt angi de saker som skal behandles.

Forslag fra aksjeeiere må, for å komme med til behandling på generalforsamlingen, være meldt skriftlig til styret i så god tid at det kan tas med i innkallingen. Forslag som fremmes senere enn 2 uker før generalforsamlingen skal holdes, kan ikke behandles med mindre samtlige aksjeeiere samtykker.

Generalforsamlingen ledes av styrets leder dersom ikke annen møteleder velges.

På generalforsamlingen har hver aksje 1 stemme. Aksjeeier kan la seg representere ved fullmektig med skriftlig fullmakt.

Alle vedtak treffes med alminnelig flertall dersom ikke aksjeloven bestemmer noe annet.

§ 9

På den ordinære generalforsamlingen skal behandles:

1. Godkjenning av årsregnskapet og årsberetningen; herunder anvendelse av årsoverskudd eller dekning av underskudd.
2. Fastsettelse av godtgjørelse til styret.
3. Valg av styreleder, styremedlemmer med personlige varamedlemmer ved utløpt funksjonstid.
4. Valg av revisor.
5. Andre saker som i henhold til lov eller vedtekt hører inn under generalforsamlingen.

§ 10

Ekstraordinær generalforsamling kan avholdes når styret finner det nødvendig. Styret skal innkalle til ekstraordinær generalforsamling når revisor eller aksjeeier som representerer minst 10% av aksjekapitalen skriftlig krever det for å få behandlet et bestemt angitt emne. Styret skal sørge for at generalforsamlingen holdes innen en måned etter at kravet er fremsatt. Innkalling til generalforsamling kan kun behandle de saker som er nevnt i innkallingen, med mindre samtlige aksjeeiere gir sitt samtykke til noe annet.

§ 11

Dersom selskapet oppløses skal eventuelle gjenstående midler nyttes til samferdselsformål i eierkommunene.

Fra: Forum for Kontroll og Tilsyn (fkt@fkt.no)

Sendt: 22.02.2018 12:22:15

Til: Forum for Kontroll og Tilsyn

Kopi:

Emne: Invitasjon til FKTs fagkonferanse 29. - 30. mai 2018 på Gardermoen

Vedlegg: FKT Fagkonferanse program 2018.pdf

Til landets kontrollutvalgssekretærer

Vi har gleden av å invitere medlemmene til årets store FKT-begivenhet – **fagkonferanse og årsmøte** på Clarion Hotel & Congress på **Gardermoen 29. – 30. mai 2018.**

Programmet dekker mange temaer som bør være midt i blinken både for kontrollutvalgsmedlemmer, sekretærer og andre med interesse for kontroll og tilsyn i kommunal sektor – **arbeidslivskriminalitet, kommunale barnevern, ny kommunelov.**

Det **sosiale programmet:** I år inviterer vi til en aperitiff før middag med Marius Tangen: «**Født til omstilling**» Gjennom merkelige assosiasjoner, gjenkjennelige typer og betraktninger vil han gi oss nye perspektiver

Nærmere informasjon om hele arrangementet følger vedlagt. Påmelding kan skje via et særskilt skjema på våre [nettsider](#)

Påmeldingsfristen er **onsdag 28. mars.**

Vi gjør oppmerksom på at denne invitasjonen også er sendt direkte til alle FKTs medlemmer, og alle landets kommuner og fylkeskommuner adressert til kontrollutvalg og politisk ledelse.

Vel møtt på Gardermoen!

Vh Anne-Karin Femanger Pettersen

Generalsekretær

Forum for Kontroll og Tilsyn (FKT)

Postboks 41 Sentrum, 0101 Oslo | E-post: fkt@fkt.no | Tlf.: 41471166 |

www.fkt.no | www.twitter.com/@FKT_no |

FKT - En møteplass for kommunale og fylkeskommunale kontrollutvalg og deres sekretariat

FAGKONFERANSE | KONTROLL OG TILSYN

Gardermoen | 29 – 30. mai 2018

Årsmøte i Forum for Kontroll og Tilsyn (FKT) | 29. mai 2018

#fkt2018

Dag 1	Tirsdag 29. mai 2018
09.00 – 10.00	Registrering med mat
10.00 – 10.05	Velkommen til fagkonferansen Styreleder Benedikte Muruvik Vonen , FKT
10:05 – 10.25	Åpning Storingsrepresentant Svein Harberg (H), første nestleder Stortingets Kontroll- og konstitusjonskomite
10.25 – 10.50	Arbeidslivskriminalitet <ul style="list-style-type: none"> NHOs hovedtiltak mot arbeidslivskriminalitet Direktør Arbeidsliv Nina Melsom Næringslivets Hovedorganisasjon
10.50 – 11.20	<ul style="list-style-type: none"> Hvordan kan vi unngå arbeidslivskriminalitet i offentlige kontrakter? Seniorrådgiver og prosjektleder Anne Cathrine Jacobsen , DIFI Direktoratet for forvaltning og ikt
11.20 -11.30	Spørsmål og kommentarer fra salen
11.30 -11.50	Pause
11.50 – 12.20	Hvordan står det til med barnevernet i kommunene? <ul style="list-style-type: none"> Behovet for et kompetanseløft Foredragsholder ikke avklart
12.20 – 12.50	<ul style="list-style-type: none"> Land Barnevern - tjenesten som sviktet på alle områder Revisor Jorunn Ødegårdstuen , Fylkesmannen i Oppland
13.00 – 14.00	Lunsj
14.00 – 14.25	<ul style="list-style-type: none"> Hvorfor sviktet det i Land? Oppdragsansvarlig revisor, Reidun Grefsrud , Innlandet revisjon
14.25 – 14.35	Spørsmål og kommentarer fra salen

ÅRSMØTE 2017 I FKT	
14.45/15.00 – 15.15/15.30	Registrering til årsmøte 2018
15.15/15.30 – 16.15/16.30	Årsmøte 2018
18.30 – 19.30	«Født til omstilling» med Anders M Tangen
20:00	Felles middag på hotellet
Dag 2	Onsdag 30. mai 2018
09.00 – 09.45	Veileder – kontrollutvalgets sekretariat Seniorrådgiver Roald Breistein , sekretariat for kontrollutvalget Hordaland fylkeskommune
09.45 – 10.00	Spørsmål og kommentarer fra salen, evt. kort pause
10.00 – 11.00	Rådmannen og kontrollutvalget – samarbeid eller konflikt? Rådmann Rune Haugsdal , Hordaland fylkeskommune Rådmann Unni Skaar , Sarpsborg kommune
11.00 – 11.10	Spørsmål og kommentarer fra salen
11.10 – 11.30	Pause og utsjekking
11.30 – 12.00	Lovproposisjonen om ny kommunelov Seniorrådgiver Erland Aamot , Kommunal og Moderniseringsdepartementet
12.00 – 12.10	Spørsmål og kommentarer fra salen
12.10 – 12.50	Etikk Henrik Syse
12.50 – 13.00	Avslutning Styreleder Benedikte Muruvik Vonen , FKT
13.00 – 14.00	Lunsj

Forelesere I 29.-30. mai 2018

<p>Storingsrepresentant Svein Harberg (H) første nestleder Stortingets Kontroll- og konstitusjonskomite</p>	<p>Svein Harberg har også er faring fra fylkesting (Aust-Agder), kommunestyre og kontrollutvalg (Grimstad). Han er nå inne i sin tredje stortingsperiode</p>
<p>Direktør Arbeidsliv Nina Melsom Næringslivets Hovedorganisasjon</p>	<p>Nina Melsom er jurist. Hun har blant annet vært medlem i Personvernemnda og medforfatter av Arbeidstvistloven for å nevne noe. Hun har ellers omfattende foredragserfaring</p>
<p>Seniorrådgiver og prosjektleder Anne Cathrine Jacobsen, DIFI Direktoratet for forvaltning og ikt</p>	<p>Anne Cathrine Jacobsen er prosjektleder for arbeidet mot arbeidslivskriminalitet i offentlige kontrakter i Difi. Arbeider nå med samarbeidsprosjekt mellom departementet, KS og Arbeidstilsynet</p>
<p>Seniorrådgiver Jorunn Ødegårdstuen, Fylkesmannen i Opland</p>	<p>Jorunn Ødegårdstuen har gjennomført undersøkelsen av Land barnevernstjeneste på vegne av fylkesmannen. Rapporten omhandler avvik knyttet til meldinger, undersøkelser og hjelpetiltak</p>
<p>Oppdragsansvarlig revisor, Reidun Grefsrud, Innlandet revisjon</p>	<p>Reidun Grefsrud har gjennomført undersøkelsene av Land barnevernstjeneste på vegne av kontrollutvalget i Nordre Land kommune. Rapporten har fokus på rådmannens oppfølging og interkontroll</p>
<p>Seniorrådgiver Roald Breistein, sekretariat for kontrollutvalget Hordaland fylkeskommune</p>	<p>Roald Breistein har ledet FKTs arbeidsgruppe for utarbeidelse av veileder for kontrollutvalgets sekretariat</p>
<p>Rådmann Rune Haugsdal, Hordaland fylkeskommune</p>	<p>Rune Haugsdal går for å ha et «korrekt» og positivt syn på kontrollutvalget.</p>
<p>Rådmann Unni Skaar, Sarpsborg kommune</p>	<p>Unni Skaar er en rådmann som gjerne kan ha et mer «utfordrende» syn på utvalget</p>
<p>Seniorrådgiver Erland Aamot, Kommunal og Moderniseringsdepartementet</p>	<p>Erland Aamot</p>
<p>Filosof Henrik Syse</p>	<p>Henrik Syse jobber ved Institutt for fredsforskning Faglig har Syse arbeidet med politisk filosofi, rettsfilosofi og moralfilosofi. Medlem av den norske Nobelkomite siden 2015</p>

PRAKTISK INFORMASJON

INFORMASJON OM ÅRSMØTET

Årsmøtet er åpent for alle, men det er kun medlemmer i Forum for Kontroll og Tilsyn (FKT) som har tale-, forslags- og stemmerett.

Medlemmer som har saker til årsmøtet, eller forslag om vedtektsendringer, må sende disse til sekretariatet innen seks uker før årsmøtet, altså innen 26. april 2017.

Styret sender ut sakspapirene senest to uker før årsmøtet, innen 24. mai 2017.

Dersom din kommune/ditt sekretariat ikke er medlem i FKT, men ønsker å møte på årsmøtet med stemmerett, må innmelding skje innen 24. mai 2017.

Leder i valgkomiteen: Frank Willy Djuvik, kontrollutvalgsleder i Sogn og Fjordane fylkeskommune | frank.willy.djuvik@sfj.no | Mobil: 926 26 976

Ønsker du mer informasjon eller medlemskap i FKT? Se nettsiden www.fkt.no eller kontakt sekretariatet.

FØR MIDDAG

I år inviterer vi til en aperitiff før middag med et morsomt og tankevekkende foredrag om det litt skremmende «omstillings»-begrepet

Marius Tangen: «Født til omstilling». Gjennom merkelige assosiasjoner, gjenkjennelige typer og betraktninger gir han deg nye perspektiver. Lokale: Mulitarena 1, Clarion

KONTAKTINFORMASJON TIL SEKRETARIAT

Anne-Karin Femanger Pettersen: Tlf. 414 71 166

E- postadresse: fkt@fkt.no

INFORMASJON OM HOTELLET

Clarion Hotel & Congress Oslo Airport

Med bil til Clarion Hotel & Congress Oslo Airport: Fra E6 – ta av mot flyplassen, deretter tar du av E16 mot Hønefoss/Nannestad. Ta til høyre i tredje rundkjøring

Med buss fra Oslo Lufthavn Gardermoen: egen direkte shuttlebuss mellom hotellet og Oslo Airport (buss S44). Holdeplass for bussen finner du rett utenfor ankomst på flyplassen, kr 70,- pr. pers. pr. vei. [Rutetabell finner du her](#)

Fri parkering (særskilt parkeringsbevis ikke påkrevet) på hotellets oppmerkede parkeringsplasser

PÅMELDING

Påmelding via særskilt skjema på FKTs nettside: www.fkt.no

Bindende påmelding **innen onsdag 28. mars** 2018. Det tas forbehold om endringer i programmet.

Ved avbud etter at påmeldingsfristen har gått ut, blir det belastet et administrasjonsgebyr på kr 500 i tillegg til eventuelle kostnader FKT får til hotellet. Avbud siste 14 dager før konferansen gir full deltakeravgift.

DELTAKERAVGIFT

- Deltakelse med overnatting (helpensjon): Kr 6 500 (Ikke medlem kr 7 000)
- Deltakelse uten overnatting og uten middag (dagpakke): Kr 5 000 (Ikke medlem kr 5 500)
- FKT har reservert rom på konferansehotellet. Tildeling ut fra mottatt påmelding (først til mølla).
- Ekstra overnatting fra 28–29. mai 2018: Kr 1 195,-

PS 27/18 Eventuelt